SMOUKS UN MAZAIS

DŽEKS LONDONS

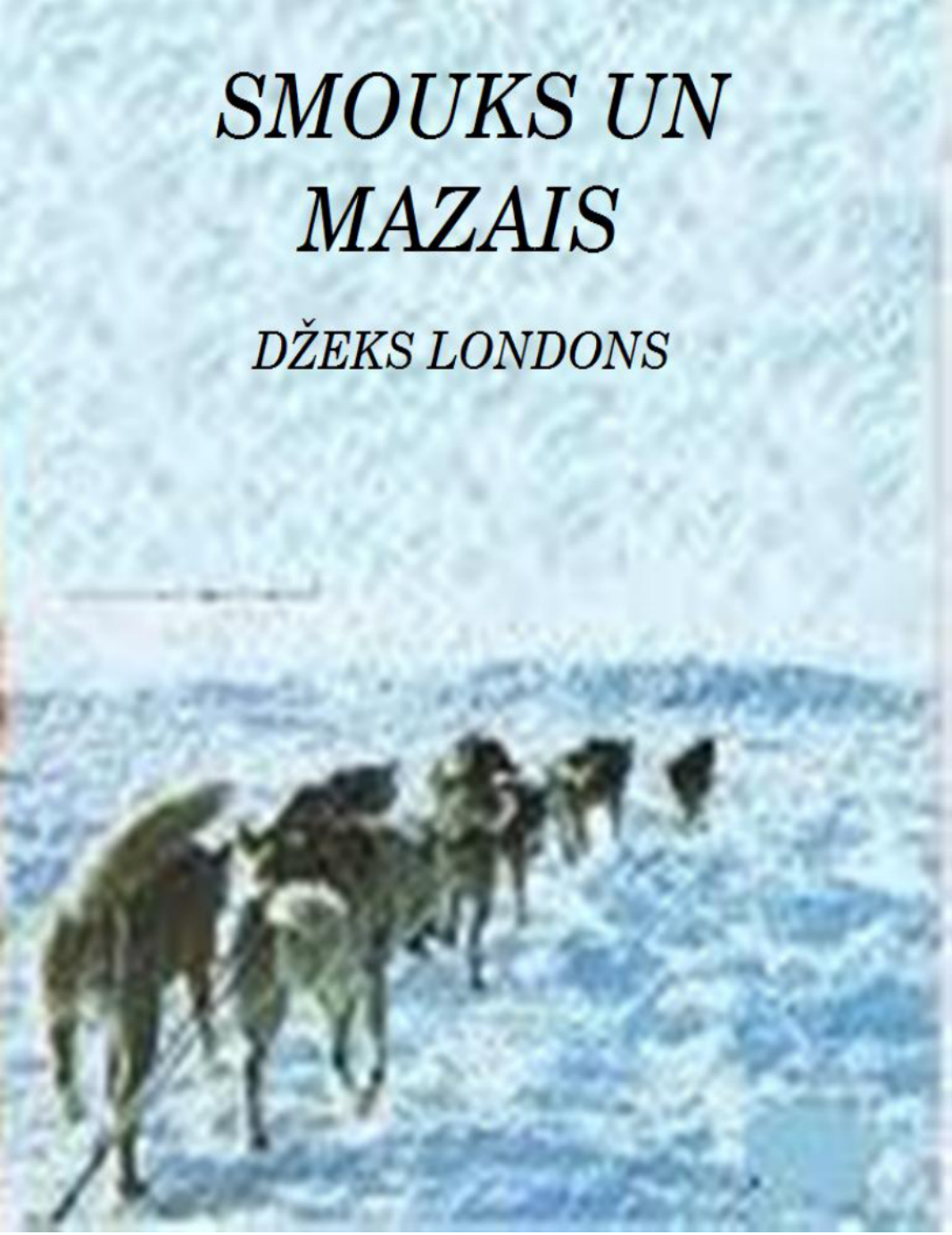

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

Smouks un mazais
Džeks Londons IX sēj.

-
- Mazais vīriņš
- II
- Dieva misēklis
- IV
- Tralā ciems
- VI
- SATURS

Smouks un mazais

Mazais vīriņš

— Man gan gribētos, kaut tu nebūtu tik spītīgs, — iebilda Mazais. — Man raustās no šī ledāja. Viens lai nedomā to pārvarēt.

Smouks jautri iesmējās un pārlaida skatienu nelielajam mirdzošajam ledājam ielejas attālākajā galā.

— Ir jau augusts, un dienas jau divus mēnešus raucas īsākas, — viņš sprieda. — Tu pazīsti kvarcu, bet es ne« Tāpēc es iešu sadabūt ēdamo, bet tu pa to laiku pameklē galveno dzīslu. Uz redzi! Būšu atpakaļ rītvakar.

Viņš pagriezās un gāja prom.

— Man ir tāda jušana, ka kaut kam ir jānotiek, — Mazais žēlabaini uzsauca viņam nopakaļ.

Bet Smouks par atbildi tikai noņirdzās. Viņš soļoja lejup pa šauro ieleju, reizi pa reizei norausdams sviedrus no pieres, un viņa kājas mīdīja ienākušās kalnu avenes un trauslās papardes, kas auga ap saules neskartajām ledus saliņām.

Agrā pavasarī viņi ar Mazo bija braukuši augšup pa Stjuartu un devušies iekšā šī apvidus apbrīnojamajā klinšu haosā, kur slēpās Pārsteigumu ezers. Viss pavasaris un pusvasara bija aizritējusi veltīgos klaiņojumos, un viņi jau grasījās griezties atpakaļ, kad viņiem negaidot pirmo reizi pazibēja mulsinošais ezers ar zelta dibenu, tas pats ezers, kas bija vilinājis un muļķojis veselu zelta meklētāju paaudzi. Apmetušies vecajā būdā, ko Smouks bija pamanījis jau iepriekšējā reizē, viņi bija nonākuši pie trim atklājumiem: pirmkārt, ezera dibens no vienas vietas klāts ar smagiem zelta tīrradņiem; otrkārt, zelts te guļ seklās vietās, un pēc tā varētu vienkārši ienirt, ja ūdens nebūtu nāvējoši auksts; un, visbeidzot, ezera nosusināšana ir pārāk liels darbs, lai divi to paveiktu īsās vasaras atlikušajā īsākajā daļā. Tomēr viņi nebija zaudējuši dūšu un, pēc tīrradņu raupjās virsmas nosprieduši, ka straume tālu tos nav nesusi, bija devušies meklēt galveno dzīslu.

Viņi bija šķērsojuši lielo ledāju, kas jumās pār dienvidu krastu, un sākuši pārmeklēt sarežģīto labirintu, pa kura ielejiņām un aizām strauti nevis tecēja vai kādreiz bija tecējuši no ezera, kā tas parasts kalnos, bet gan sākās ezerā.

Ieleja, pa kuru gāja Smouks, kā jau katra ieleja, pamazām kļuva platāka; attālākajā galā to saspieda divas augstas, stāvas klinšu sienas, bet iepretī trešajai ieleja pēkšņi aprāvās. Šķērssienas piekājē klinšu atlūzu jukumā nozuda šeit tekošais strautiņš, acīmredzot atradis ceļu apakš zemes. Uzrāpies šajā klintī, Smouks ieraudzīja ezeru. Atšķirībā no citiem kalnu ezeriem, kurus viņam bija gadījies redzēt, šis nebija zils. Ūdens krāsa, kas atgādināja pāva spalvas zaļumu, liecināja, ka

ezers ir sekls. Tātad ezeru bija iespējams nolaist. Visapkārt gūzinējās kalni ar ledus izrobotām smailēm un dažnedažādi izvietotām groteskām klintīm. Tas viss bija sasviests juku jukām — gluži kā kādā no Dorē gravīru murgiem. Tas izskatījās tik fantastiski un neticami, ka Smoukam likās, it kā viņš redzētu ķēmīgu kosmisku ainavu, nevis daļu no mūsu saprātīgās planētas. Ielejās gulēja ledāji, bieži vien jau krietni saplakuši, un Smouka acu priekšā viens no lielajiem ezera ziemeļu krastā dārdēdams-sāka slīdēt un ar plunkšķi iegāzās ūdenī. Aiz ezera, šķiet, ne vairāk kā pusjūdzi no šejienes — bet Smouks zināja, ka tas ir piecu jūdžu attālumā, — bija redzams egļu puduris un būda. Viņš paskatījās, lai pārliecinātos, vai acis viņu neviļ: nē, no skursteņa augšup stīdza dūmi. Pagriezdamies uz dienvidiem, lai kāptu nogāzē, viņš nosprieda, ka vēl kāds, sev par pārsteigumu, ir atradis Pārsteigumu ezeru.

Ticis pāri klintij, Smouks nonāca nelielā iegoznē, kur smaržoja puķes un laiski zumēja bites. Šī ieleja uzvedās, kā jau saprātīgai ielejai pieklājas, — tā izbeidzās pie ezera. Ja nu kaut kas nebija kārtībā, tad tas bija ielejas garums: pēc kādiem simt jardiem tā atdūrās pret tūkstoš pēdu augstu krauju klints sienu, no kuras, ietīdamies pats savā ūdens putekļu plīvurā, krita kalnu strauts.

Te Smouks ieraudzīja vēl vienu dūmu strūkliņu, kas slinki cēlās saules piesildītajā gaisā aiz kāda klints izciļņa. Iedams apkārt klintij, viņš izdzirdēja vieglus metāliskus klaudzienus un jautru svilpošanu klaudzienu taktī. Tad viņš ieraudzīja cilvēku, kas, iespiedis starp ceļiem zābaku ar pazoli uz augšu, dzina tajā radzes.

— Sveiki! — uzsauca svešinieks, un Smoukam viņš uzreiz iepatikās. — Pašā laikā! Tūlīt uzkodīsim. Katliņā ir kafija, tad vēl pāris aukstu pankūku un mazliet kaltētas gaļas.

— Es neatteikšos, — sacīja Smouks apsēzdamies. —Pēdējās dienās man iznāca pabadoties, bet tur tālāk, būdā, ēdamā ir papilnam.

— Otrpus ezera? Uz turieni es arī dodos.

— Tā rādās, ka Pārsteigumu ezers kļūst apdzīvots, — žēlojās Smouks, izdzerdams atlikušo kafiju.

— Ejiet nu, ejiet! Jūs taču jokojat? — jautāja svešinieks, un viņa seja pauda izbrīnu.

Smouks iesmējās.

— Tas visus pārsteidz. Vai redzat tās augstās grēdas ziemeļrietumos? No turienes es to ieraudzīju pirmo reizi. Bez kāda brīdinājuma. Pēkšņi no tās vietas ieraudzīju visu ezeru. Bet es jau biju atmetis ar roku meklēšanai.

— Es tāpat, — sacīja otrs. — Es jau biju pagriezies atpakaļ, domāju vakar vakarā tikt līdz Stjuartai, te skatos — ezers. Ja tas ir tas pats, kur tad ir Stjuarta? Un kur es visu šo laiku esmu malies? Un kā jūs nokļuvāt te? Kā jūs sauc?

— Belju. Kits Belju,

— O, es jūs pazīstu! — Cilvēks staroja smaidā un sparīgi paspieda Smoukam roku. — Esmu tik daudz dzirdējis par jums!

— Tātad, cik noprotu, esat lasījis kriminālnotikumu hroniku, — atjokoja Šmouks.

— Nē. — Svešinieks iesmējās un papurināja galvu. — Tikai zinu pēdējos notikumus Klondaikā. Ja jūs būtu noskuvies, es būtu jūs uzreiz pazinis. Es noskatījos, kā jūs ar ruleti apvedāt «Aļņa ragā» ap stūri visu to spēlmaņu baru. Mani sauc Karsons, Endijs Karsons, un es nevaru ne izteikt, kā priecājos iepazīties ar jums.

Karsons bija slaids, stiegrains vīrietis ar dzīvām, melnām acīm, un varēja just, ka viņš ir labs biedrs.

— Un tas ir Pārsteigumu ezers? — viņš neticīgi nomurmināja.

— Jā gan.

— Un tā dibenā zelts ir no vienas vietas kā sviests traukā?

— Protams. Te būs kaut kas no šīs ķērnes. — Smouks iebāza roku svārku kabatā un izņēma no turienes kādus sešus tīrradņus. — Te ir tā manta. Jums atliek tikai ienirt, kaut ar aizvērtām acīm, un grābt ar saujām. Bet pēc tam jānoskrien kāda pusjūdze, lai sasildītos.

— Jā, velns lai parauj manas ķeskas, ja jūs neesat mani pārspējis, — Karsons miermīlīgi nolamājās, taču varēja redzēt, ka viņš ir vīlies. — Bet es cerēju izbagarēt visu pa tukšo. Nu, nekas, vismaz būs tas prieks, ka esmu bijis te.

— Prieks! — iesaucās Smouks. — Ja vien mēs tiksim līdz dibenam, Rokfellers salīdzinājumā ar mums šķitīs nabags.

— Bet tas viss ir jūsu, — iebilda Karsons.

— Nebūt ne, mans draugs. Saprotiet, kamēr vien cilvēki meklē zeltu, vēl nekad nav atklāti tādi zelta krājumi. Lai visu to dabūtu augšā, būs vajadzīgas ir jūsu, ir manas, ir mana kompanjona un visu mūsu draugu rokas. Visa Bonanca un Eldorādo kopā nebūs tik bagāta kā pusakrs šī ezera dibena. Galvenais ir nolaist ezeru. Tas prasa miljonus. Es baidos tikai viena: te ir tik daudz zelta, ka, laižot to apgrozībā bez kādas kontroles, tas zaudēs jebkuru vērtību.

— Un jūs sakāt… — Karsons aiz pārsteiguma nespēja izteikt visu līdz galam.

— Ka ar prieku pieņemšu jūs. Ezera nosusināšana prasīs gadu vai divus gadus un visu naudu, cik vien mums izdosies sadabūt. Bet tas ir izdarāms. Es jau apskatīju apkārtni. Bet šim nolūkam būs vajadzīgs katrs, kas būs ar mieru strādāt par algu. Mums vajadzēs veselu armiju un vispirms piemērotus cilvēkus, lai būtu ar ko sākt darbu. Vai jūs gribat turēties kopā ar mums?

— Vai es gribu? Vai tad es neizskatos pēc gribētāja? Es jūtos kā miljonārs — man nudien ir bail iet pāri tam lielajam ledājam. Šobrīd nav nekādas patikas pārlauzt sev sprandu. Zēl, ka man nav vairāk

radžu. Pēdējo iedzinu pazolē tieši tai mirklī, kad jūs pienācāt. Bet kā ar jūsējām? Parādiet.

Smouks izstiepa kāju.

— Noberzēta gluda kā slidotava! — iesaucās Karsons, — Jūs, var redzēt, esat pamatīgi kājojis. Pagaidiet drusku, es izvilkšu dažas no savējām un atdošu jums.

Taču Smouks negribēja par to ne dzirdēt.

— Turklāt, — viņš sacīja, — esmu noglabājis pēdas četrdesmit garu virvi tajā vietā, kur mēs gājām pāri ledājam. Es ar savu biedru izmantoju to. Tad tā būs droša lieta.

Kāpiens bija grūts un nogurdinošs. Saule žilbinoši apspīdēja ledu, Smouks un Karsons svīda un elsa aiz piepūles. Šur un tur pa ledu krustām šķērsām līkumoja plaisas un aizas, un tādās vietās pēc stundu ilgiem un bīstamiem pūliņiem viņi tika uz priekšu ne vairāk kā simt jardu. Divos dienā, kad viņi bija nonākuši pie neliela ezeriņa, kas bija izveidojies ledū, Smouks ierosināja apstāties.

— Derētu iekost gaļu, — viņš teica. — Pēdējā laikā bija jāsavelk stingrāk josta, un man jau ļogās kājas. Bez tam ļaunākais ir aiz muguras. Vēl trīssimt jardu — un mēs būsim pie klintīm. Tālāk iet būs vieglāk, atlikušas vēl tikai dažas riebīgas plaisas un viena galīgi draņķīga — pirms izliekuma. Tur ir diezgan nedrošs ledus tilts, bet mēs ar Mazo tikām pāri.

Ēdot abi vīrieši iepazinās tuvāk, un Endijs Karsons uzticēja Smoukam savu dzīves stāstu.

— Es jau zināju, ka atradīšu Pārsteigumu ezeru, — viņš ar pilnu muti murmuļoja. — Man bija jāatrod. Es nogulēju Franču pakalnus, Lielo Skūkumu un Montē Kristo, un tad atlika vienīgi Pārsteigumu ezers vai žūpošana. Un te nu es esmu. Sieva zināja, ka man veiksies. Es turējos diezgan braši, bet sieva sita mani pušu. Apbrīnojama sieviete, cilvēks ar zelta rokām, nekad nenokar degunu, cieta kā krams, ne no kā nebaidās, kā radīta priekš manis, un tādā garā. Lūk, paskatieties.

Viņš atspieda vaļā pulksteņa vāciņu, un tā iekšpusē Smouks ieraudzīja pielīmētu mazu fotogrāfiju, no kuras vērās gaišmataina sieviete ar smejošām bērnu sejiņām abās pusēs.

— Puikas? — viņš jautāja.

— Puika un meitene, — lepni atbildēja Karsons.

— Puika ir pusotra gada vecāks. — Viņš nopūtās.

— Bērni varēja būt lielāki, bet mums vajadzēja pagaidīt. Sieva, redzat, bija slima. Plaušas. Bet viņa nolēma nepadoties. Ko tad mēs zinājām par tādām lietām? Kad apprecējāmies, es strādāju par ierēdni, par Čikāgas dzelzceļa ierēdni. Visi viņas piederīgie bija diloņnieki. Dakteri tolaik sevišķi daudz nezināja. Viņi teica, ka dilonis esot mantots. Sievas ģimenē ar to slimoja visi. Dabūja cits no cita un nemaz nezināja to. Domāja, ka jau piedzimuši slimi ar diloni. Tāds

liktenis. Mēs ar sievu pirmos divus gadus dzīvojām viņas mājā. Es nebaidījos. Manā ģimenē neviens neslimoja ar diloni. Bet es sasirgu. Tas lika man padomāt. Tātad kaite ir lipīga. Es aplipu tāpēc, ka elpoju to pašu gaisu, ko viņi.

Mēs ar sievu visu to pārrunājām. Es nevis aizgāju pie ģimenes ārsta, bet lūdzu padomu kādam no jaunajiem speciālistiem. Viņš apstiprināja to, ko es pats jau biju izprātojis, un teica, ka Arizona būšot mums piemērotāka. Mēs sakravājām mantas un braucām prom — bez naudas, bez nekā. Es dabūju darbu — sāku ganīt aitas, bet sievu atstāju pilsētā, plaušinieku pilsētā. Tā bija bāztin piebāzta ar plaušu slimniekiem.

Nu, protams, dienu un nakti atrazdamies svaigā gaisā, es uzreiz sāku atveseļoties. Dažkārt biju projām mēnešiem ilgi. Ikreiz, kad atgriezos, viņai bija kļuvis vēl sliktāk. Viņa kā nevarēja, tā nevarēja atlabt. Bet tad mēs kļuvām gudrāki. Es izrāvu sievu no pilsētas, un viņa sāka kopā ar mani ganīt aitas. Četros gados, vai bija ziema vai vasara, aukstums vai karstums, lietus, sniegs vai sals — vienalga kas, mēs ne reizi negulējām zem jumta un visu laiku klīdām no vienas vietas uz otru. Jums vajadzēja redzēt, kā mēs pārvērtāmies! Iedegām brūni jo brūni, kļuvām kalseni kā indiāņi, sīksti kā jēlādas siksna. Nosprieduši, ka tagad esam veseli, devāmies uz Sanfrancisko. Taču bijām pārsteigušies. Otrajā mēnesī mēs abi sākām atklepot asinis. Laidām atpakaļ uz Arizonu pie savām aitām. Nodzīvojām tur vēl divus gadus. Tas mūs izglāba. Izārstējāmies pilnīgi. Visi viņas tuvinieki ir apmiruši. Negribēja mums klausīt.

Tad mēs sapratām, ka pilsētā nav dzīvošana. Izmalām visu Klusā okeāna piekrasti, un mums iepatikās Dienvidu Oregona. Apmetāmies Rogas upes ielejā, iekopām ābeļdārzu. Tur var kļūt bagāts, bet neviens to nezina. Dabūju zemes gabalu — protams, uz nomu — par četrdesmit dolāriem akru. Pēc desmit gadiem šī zeme maksās piecsimt dolāru akrs.

Tad mēs dabūjām pamatīgi rauties. Tas prasa naudu, bet mums, lai iesāktu, nebija ne centa pie dvēseles. Jūs jau zināt, jāuzbūvē māja un kūts, jāiegādājas zirgi, arkli un viss pārējais. Sieva divus gadus nostrādāja par skolotāju. Tad piedzima puika. Taču mēs bijām panākuši savu. Jums vajadzētu redzēt, kādus kokus mēs iestādījām, simt akru, tagad tie jau pavisam lieli. Bet tas viss prasīja izdevumus, un mēs pagarinājām hipotēku. Tāpēc arī es esmu te. Sieva nevarēja nākt līdzi bērnu un ābeju dēļ. Viņa ņemas tur, es, nākamais miljonārs, kaut nelabais mani parāvis, — te.

Karsons starojošām acīm paskatījās uz zaļo ūdeni aiz saulē dzirkstošā ledus ezera viņā krastā, vēlreiz palūkojās uz fotogrāfiju un nomurmināja:

— Tā tik ir sieviete! Vienmēr panāk savu. Viņa tikai negribēja

mirt, kaut gan tad, kad aizgāja ganīt aitas, no viņas bija palikuši pāri kauli un āda un uguntiņa iekšā. O, tagad viņa ir tieva. Resna nebūs nekad. Bet otru tik tieviņu un skaistu sievieti man savu mūžu nav gadījies redzēt, un, kad es pāriešu mājās un ābeles sāks nest augļus, bet mazie sāks iet skolā, mēs abi brauksim uz Parīzi. Es neesmu sevišķi augstās domās par šo pilsētu, bet sieva ir kā uzburta uz to.

— Jā, te jūs atradīsiet zeltu, kas jums palīdzēs nokļūt Parīzē, — pārliecinoši sacīja Smouks. — Mums tikai jādabū tas rokā.

Acīm mirdzot, Karsons pamāja ar galvu.

— Zināt, ko es jums teikšu? Mūsu augļu dārzs ir labākais visā Klusā okeāna piekrastē. Arī klimats ir labs. Tur mūsu plaušām nav ko baidīties no diloņa. Tiem, kam bijis slikti ar plaušām, zināt, jābūt ārkārtīgi uzmanīgiem. Ja jūs domājat ietaisīties kaut kur uz dzīvi, papriekš iemetiet acis mūsu ielejā, neko vairāk. Un kā tur ķeras zivis! Sakiet — vai jums ir kādreiz gadījies izvilkt trīsdesmit piecas mārciņas smagu lasi ar parasto makšķeri? Tur ir ko pacīnīties, draudziņ!

— Es esmu vieglāks nekā jūs par četrdesmit mārciņām, — teica Karsons. — Ļaujiet man iet pirmajam.

Viņi stāvēja pie plaisas. Tā bija milzīga, ne mazāk kā simt pēdu plata, nevis ar asām, bet gan nolaidenām, laika zoba nograuztām malām. Šajā vietā, kur viņi stāvēja, ledus aizas malas savienoja blīvi sagulējis sniegs, kas pa pusei ari bija pārvērties par ledu. Viņi nevarēja saskatīt šīs sniega masas apakšējo kranti, kur nu vēl plaisas dibenu. Tilts kusa un drupa, kuru katru brīdi draudēdams sabrukt. Varēja redzēt, ka nesen no tā atlūzuši lieli gabali, un, kad Smouks un Karsons aplūkoja tiltu, savu pustonnu smags blāķis atrāvās un nogāzās lejā.

— Rādās, ka nav labi, — teica Karsons un drūmi pašūpoja galvu. — Un rādās vēl ļaunāk nekā tad, kad es nebiju miljonārs.

— Bet mums ir jātiek pāri, — sacīja Smouks. — Mēs jau gandrīz vai esam pāri. Atpakaļ taču negriezīsimies. Pavadīt augu nakti uz ledus arī nevaram. Bet cita ceļa nav. Mēs ar Mazo izpētījām kādu jūdzi visapkārt. Tiesa, kad mēs te gājām pāri, tas viss izskatījās daudz labāk.

— Jāiet pa vienam. Es pirmais. — Karsons paņēma saritināto virvi, ko turēja rokā Smouks. — Jūs nāksiet aiz\: manis. Es ņemšu virvi un cērti. Padodiet roku, lai man vieglāk nošļūkt lejā.

Lēni un piesardzīgi viņš nolaidās līdz tiltam un apstājās, lai galīgi sagatavotos bīstamajam pārgājienam. Kar-, sonam uz muguras bija mantu maiss. Viņš aptina ap pleciem virvi, kuras viens gals bija stingri piesiets pie jostas.

— Es mīļuprāt atdotu labu tiesu no saviem miljoniem par tiltu būvētāju arteli, — viņš teica, bet jautrais un blēdīgais smaids liecināja, ka tā ir tikai runāšana. Un viņš piebilda: — Nekas, tikšu pāri kā kaķis.

Ar cērti un garo nūju, kas noderēja Karsonam par alpīnista spieķi, viņš turēja līdzsvaru kā virves dejotājs. Viņš uzmanīgi izstiepa uz

priekšu kāju un tūlīt parāva to atpakaļ: varēja redzēt, ka tas prasa piepūli.

— Labāk es būtu izputējis, — viņš smaidīdams teica. — Ja šoreiz es kļūšu par miljonāru, vairs nekad ar tādām lietām nenodarbošos. Tas ir pārāk ķēpīgi.

— Gan jau būs labi, — drošināja Smouks. — Es jau to vienreiz esmu darījis. Ļaujiet man iet pirmajam.

— Bet jūs esat par četrdesmit mārciņām smagāks nekā es, — mazais vīriņš iebilda. — Vēl drusku, un es saņemšos. Tā, esmu gatavs. — Un viņš vienā mirklī savaldīja uztraukumu. — Lai dzīvo Roga un mūsu āboli! — viņš sacīja, uzmanīgi un viegli izstiepdams vienu un pēc tam pievilkdams klāt otru kāju. Ļoti lēni un apdomīgi viņš nogāja divas trešdaļas ceļa. Tad apstājās, lai apskatītu ieplaku, kurai bija jātiek pāri un kuras dibenā rēgojās nesen izveidojusies plaisma. Smouks ieraudzīja, ka Karsons iesāņus palūkojas bezdibenī un sagrīļojas.

— Galvu augšā! — Smouks pavēloši uzkliedza. — Nu, uz priekšu!

Mazais cilvēciņš paklausīja un aizgāja līdz galam, vairs ne reizi nenodrebējis. Saulē atkususī plaismas pretējā mala bija slidena, bet ne stāva; Karsons aizkļuva līdz šaurajai dzegai, pagriezās un apsēdās.

— Tagad jūsu kārta! — viņš uzsauca. — Tikai neapstājieties un neskatieties uz leju. Tāpēc man gandrīz izgāja plāni. Tikai bez apstāšanās — tas ir viss. Kustieties žigli! Tilts ir pamatīgi sačākstējis.

Balansēdams ar kārti, Smouks sāka iet. Bija skaidrs, ka tilts tikko turas. Smouks juta, ka sniega masa zem kājām nodreb, mazliet sakustas un tad nodreb vēl stiprāk. Pēkšņi atskanēja spalgs brākšķis. Viņš saprata, ka aizmugurē kaut kas notiek. Pietika paskatīties uz Karsoņa saspringto, izbīļa pilno seju. No apakšas nāca tikko saklausāma ūdens burbuļošana, un Smouks nevilšus paraudzījās mirgojošajā bezdibenī. Bet tūlīt arī pacēla acis, lai skatītos tikai uz priekšu. Nogājis divas trešdaļas ceļa, viņš atradās pie tās pašas ieplakas, kuras dibenā bija plaisma. Pēc asajām, saulē neapkusušajām malām varēja noprast, ka plaisma izveidojusies nesen. Smouks jau grasījās kāpt tai pāri, kad piepeši malas, nepārtraukti šņirkstot, sāka attālināties viena no otras. Viņš steigšus spēra platu soli, bet zābaks ar nodilušajām radzēm nenoturējās ieplakas pretējā malā. Smouks nokrita uz mutes un ieslīdēja spraugā; kājas karājās virs bezdibeņa, krūtis balstījās uz spieķa, kuru viņš krītot bija pamanījies sagriezt šķērsām.

Vispirms Smouks sajuta nelabumu, tik stipri sāka dauzīties sirds. «Kāpēc es nekrītu tālāk?» bija pirmā doma. Aiz muguras kaut kas brakšķēja, drebēja un pārvietojās, un Smouka spieķis vibrēja līdzi. No apakšas, no pašām ledāja dzīlēm nāca klusināta, dobja dārdoņa — tur lejā nobrukušie sniega blāķi bija sasnieguši aizas dibenu. Un tomēr

tilts, palicis otrā galā bez balsta un vidū pārlūzis, turējās, kaut gan tā daļa, kurai Smouks bija ticis pāri, bija noslīgusi uz leju par divdesmit grādiem. Viņš redzēja Karsoņu, kas, uzrāpies uz klints dzegas un abām kājām atspēries kūstošajā sniegā, ātri tina nost no pleciem un pārtina uz rokas virvi.

— Pagaidiet! — viņš uzsauca. — Nekustieties, citādi visa tā būšana nogāzīsies lejā.

Viņš ar ašu skatienu noteica attālumu, norāva kaklautu, piesēja to pie virves un, izņēmis no kabatas otru kaklautu, piesēja klāt arī to. No kamanu iejūga siksnām un sapītām īsām/jēlādas slejām sasietā virve bija gan viegla, gan stiprar'Jau pats pirmais metiens bija veiksmīgs, un Smouks satvēra galu. Viņš gribēja tūlīt rāpties laukā no spraugas, bet Karsons, kurš bija apjozies ar virvi, atturēja viņu.

— Apsieniet ari jūs sev apkārt, — viņš pavēlēja.

— Ja es kritīšu, arī jūs aizraušu līdzi, — Smouks iebilda.

Mazais vīriņš kļuva nepiekāpīgs.

— Klusu! — viņš pārtrauca Smouku. — No jūsu balss vien tas viss var sakustēties.

— Bet ja es sakustēšos … — Smouks iesāka.

— Klusu! Nekur jūs nekustēsieties. Dariet, ko es lieku. Lūk, tā — virvi zem padusēm. Sasieniet stingri. Tā! Rāpieties laukā! Nāciet, bet viegli. Es vilkšu. Jūs tikai nāciet. Nu, tā. Vieglāk! Vieglāk!

Smoukam bija atlicis noiet vēl kādas desmit pēdas, kad sākās tilta galīgais sabrukums. Bez trokšņa, rāvieniem tas iegruva aizvien dziļāk un dziļāk.

— Ātrāk! — uzsauca Karsons, pagūtnēin tverdams virvi, kas, Smoukam ātri tuvojoties, kļuva vaļīga.

Brīdī, kad tilts sabruka pavisam, Smouks ar pirkstiem ieķērās ledus sienas cietajā malā, bet viņa ķermenis rāvās līdzi tiltam, kas gāzās lejā. Karsons, sēdēdams uz klints, atspērās un no visa spēka vilka virvi. Ar milzu piepūli viņam izdevās pievilkt Smouku pie sienas augšējās malas, toties Karsons pats nevarēja noturēties savā nišā. Viņš kā kaķis apgriezās apkārt un, izmisīgi ķerdamies pie gludā ledus, noslīdēja lejā. Zem viņa četrdesmit pēdu garās, stingri nostieptās virves galā tikpat izmisīgi ķepurojās Smouks, un, iekams no dziļuma nākošie dārdi pavēstīja, ka sniega tilts ir sasniedzis aizas dibenu, abi vīri bija apstājušies kritienā. Karsons bija pirmais atradis atbalsta punktu, un, no visa spēka savilcis virvi, viņš noturēja Smouku,

Tagad abi gulēja katrs savā iegrobē, taču Smouka iedobums bija tik sekls, ka, ar visu augumu pieplacis pie klints un ķerdamies pie nokares, viņš katrā ziņā būtu nogāzies, ja nebūtu paglābusi virve. Smouks gulēja izliekuma malā un nevarēja redzēt, kas ir zem viņa. Pagāja vairākas minūtes, iekams viņš novērtēja situāciju un ātri apguva prasmi pielipt pie slapjā un slidenā ledus. Mazais vīriņš

ierunājās pirmais.

— Ei! — viņš uzsauca un pēc īsa brīža turpināja: — Ja jūs varat vēl kādu joni noturēties un palaist vaļīgāk virvi, es apgriezīšos apkārt. Pamēģiniet.

Smouks centās noturēties bez virves.

— Varu, — viņš teica. — Pasakiet, kad būsiet gatavs. Bet ātri.

— Apmēram trīs pēdas zemāk ir vieta, kur nolikt kājas, — sacīja Karsons. — Tas būs viens divi. Vai esat gatavs?

— Aiziet!

Nebija joka lieta nolaisties jardu zemāk, apgriezties un apsēsties, bet Smoukam bija vēl grūtāk palikt guļus un saglabāt stāvokli, kas prasīja ik mirkli arvien lielāku muskuļu piepūli. Viņš jau juta, ka sāk slīdēt lejup, bet tad virve nostiepās un, pacēlis acis, viņš ieraudzīja biedru. Asinis bija atplūdušas no saulē iedegušās Karsoņa sejas, tā izskatījās dzelteni bāla, un Smouks iedomājās, kāds gan viņš pats varētu izskatīties. Bet, ieraudzījis Karsoņu ar drebošiem pirkstiem grābstāmies gar nazi, viņš nosprieda, ka tas ir pārbijies un nolēmis pārgriezt virvi.

— N-n-nekas, — mazais vīriņš teica, zobiem klabot.

— Es nebaidos. Tie ir tikai nervi, kaut velns tos parāvis! T-t-tūliņ viss būs kārtībā.

Smouks skatījās, kā Karsons, čokurā sarāvies, drebošs un neveikls ar vienu roku pievelk virvi, bet ar otru cērt ledū dobuļus kājām.

— Karson, — izdvesa Smouks, — jūs esat brašs puika, nudien brašs!

Atbildes smaids bija nožēlojams un aizkustinošs.

— Es nekad neesmu varējis izturēt augstumu, — Kar* sons atzinās. — Man no tā vienmēr kļūst nelabi. Kā būtu, ja es brīdi atvilktu elpu? Pēc tam es izcirtīšu bedrītes dziļākas, lai varētu izvilkt jūs.

Smoukam kļuva silti ap sirdi.

— Paklausieties, Karson. Jums jāpārgriež virve. Tik un tā jūs mani neizvilksiet, un nav nekādas jēgas mums abiem aiziet bojā. Nazis jums ir, grieziet pušu.

— Klusējiet! — sašutis Smouku pārtrauca Karsons.

— Kas tās par runām?

Smouks nevarēja nepamanīt, ka dusmas labvēlīgi iedarbojušās uz biedra nerviem. Toties viņa paša nerviem tās bija īstas mocības gulēt pieplakušam pie ledus un, sasprindzinot visus spēkus, turēties, lai nenokristu.

Vaids un uzkliedziens «Turieties!» brīdināja Smouku. Ar pārcilvēcisku piepūli piespiedis seju pie ledus, viņš sajuta, ka virve kļūst vaļīgāka, un saprata, ka Karsons slīd lejup pie viņa. Viņš neiedrošinājās pacelt acis, kamēr nesajuta, ka virve ir nostiepusies, un

nesaprata, ka biedrs atkal ir atradis balstu.

— Cik tur trūka, un būtu bijis vakars! — Karsons teica drebošā balsī. — Es nošļūcu veselu jardu. Tagad pagaidiet. Man jāizcērt jauni iedobumi. Nebijis šis nolādētais ledus tik vājš, mums viss būtu nodarīts gods godam.

Ar kreiso roku palīdzēdams Smoukam turēties, mazais vīriņš ar labo roku skaldīja ledu. Pagāja desmit minūšu.

— Paklausieties, ko es izdarīju! — Karsons uzsauca.

Es izcirtu iedobumus kājām un rokām, lai mēs abi varētu stāvēt blakus. Es palēnām vilkšu virvi, bet jūs lieniet šurp, tikai bez steigas. Un es pateikšu, kas jums jādara vispirms. Es jūs noturēšu virvē, bet jūs tieciet vaļā no sava nesamā. Sapratāt?

Smouks pamāja ar galvu un piesardzīgi jo piesardzīgi attaisīja siksnas. Pagrozījis plecus, viņš atbrīvojās no maisa, un Karsons redzēja, ka tas noslīd pār malu un pazūd.

— Tagad es metīšu nost savējo! — viņš uzsauca Smoukam. — Pacietieties vēl mazdrusciņ.

Pēc piecām minūtēm sākās augšupkāpiens. Vispirms gar piedurknēm noberzējis plaukstas sausas, viņš ar rokām ieķērās ledū; nostieptās virves turēts un vilkts, viņš līda un rāpās, apstājās un pieplaka pie stāvuma. Viens viņš nebūtu ticis uz priekšu ne soli. Viņš gan bija stiprāks, toties arī par četrdesmit mārciņām smagāks, tāpēc nevarēja noturēties tik stingri kā Karsons. Kad aiz muguras bija palikusi trešdaļa ceļa, kāpums kļuva vēl stāvāks, ledus nebija vairs tik irdens, un Smouks sajuta, ka virve nevelk viņu ar līdzšinējo spēku. Viņš līda aizvien lēnāk un lēnāk. Te nebija kur apstāties un palikt. Lai cik izmisīgi Smouks pūlējās, viņš neviļus apstājās un tūlīt pat sāka slīdēt lejā.

— Krītu! — viņš iekliedzās.

— Es arī, — caur zobiem atbildēja Karsons.

— Tad laidiet vaļā virvi!

Virve nostiepās veltīgā piepūlē, Smouks sāka slīdēt vēl ātrāk; veldamies garām savam iepriekšējam patvērumam un ledus izcilnim, viņš uz brīdi ieraudzīja Karsoņu, kurš, nogāzies no kājām, ķepurojās kā negudrs, lai noturētos nekritis. Pārvēlies pār malu, Smouks bija pārsteigts, ka nelido bezdibenī. Virve joprojām turēja Smouku, kad virtš/ slīdēja lejup pa stāvumu, kas drīz kļuva lēzenāks, un beidzot viņš atradās citā iedobē jauna izciļņa priekšā. Kar- sonu vairs neredzēja: viņš gulēja tajā pašā vietā, kur pirmīt bija atradies Smouks.

— Re, kāl — viņš izdzirdēja Karsoņa drebošo balsi.

— Re, kāl

Brīdi valdīja klusums, tad virve sāka raustīties.

— Ko jūs darāt? — uzsauca Smouks.

— Taisu iedobumus rokām un kājām, — nedroši atsaucās

Karsons. — Pagaidiet tikai. Es jūs izvilkšu, ka nebūs ko redzēt. Neliecieties zinis, kā es runāju. Tas man no uztraukuma. Citādi ar mani viss ir kārtībā. Gan jūs redzēsiet, j — Jūs ar visu spēku turat mani, — teica Smouks.

— Ledus kūst, un jūs agri vai vēlu nogāzīsieties kopā ar mani. Jums jālaiž vaļā. Vai dzirdat? Nav nekāda jēga mums abiem aiziet bojā. Sapratāt? Jūs esat velna pulveris, otru tādu var pameklēt, bet vairāk nekā jūs nevarat izdarīt. Jums jālaiž vaļā.,

— Klusējiet taču! Šoreiz es iedobumus izcirtīšu tik dziļus, ka zirgs varēs nostāties.

— Diezgan esat mani vilcis, — uzstāja Smouks. — Laidiet mani vaļā.

— Cik reižu es esmu jūs izvilcis? — bargi noprasīja Karsons.

— Daudz reižu un pilnīgi veltīgi. Visu laiku jūs slīdat lejā.

— Un mācos rīkoties drošāk. Es vilkšu jūs tik ilgi, kamēr nebūsim izkļuvuši no šejienes. Sapratāt? Kad dievs radīja mani par vieglo svaru, viņš, jādomā, zināja, ko dara. Bet tagad esiet kluss. Esmu aizņemts.

Vairākas minūtes pagāja klusumā. Smouks dzirdēja, kā nazis šķindēdams cērtas ledū; vienu otru reizi ledus drumstalas pārlidoja pāri viņa izcilnim. Slāpju mocīts, turēdamies ar rokām un kājām, viņš ar lūpām ķēra šīs skamba- las, ļāva tām izkust un tad norija.

Viņš izdzirdēja Karsoņu ievaidamies un tad izmisumā nostenamies; virve kļuva ļengana, un Smouks no visa spēka ieķērās ledū. Tajā pašā mirklī virve atkal savilkās. Smouks pacēla acis: aiz izciļņa parādījās nazis un pa stāvo nogāzi slīdēja uz viņa pusi ar smaili pa priekšu. Viņš ax vaigu piespieda nazi, sarāvās, kad tas sāpīgi iegrieza, piespieda vēl ciešāk, un nazis apstājās:

— Esmu gan es tūļa! — sarūgtināts iesaucās Karsons»

— Nebēdājiet, es to noķēru, — atbildēja Smouks.

- Ko jūs sakāt! Pagaidiet! Man kabatā ir vesels mu« žurs auklas. Es nometīšu to jums, un jūs piesiesiet nazi.

Snaouks neatbildēja. Viņš atgainīja domu pēc domas.

— Ei, jūs! Te būs aukla. Pasakiet, kad esat dabūjis.

Mazs kabatas nazītis, iesiets auklā par smagumu, slīdēja lejā pa ledu. Smouks satvēra to, ar zobiem un roku atvāza lielo asmeni un pārbaudīja, vai ir ass. Tad viņš piesēja auklas galā lielo nazi.

— Velciet! — viņš uzsauca.

Acu nenovērsdams, viņš skatījās, kā nazis ceļas augšā. Bet viņš redzēja ne tikai nazi — redzēja arī nobijušos, tomēr nelokāmo mazo vīriņu, kas, trīcēdams un zobus klabinādams, galvai griežoties, prata pārvarēt nelabumu un vārgumu un turējās kā varonis. Kopš tikšanās ar Mazo neviens, cilvēks Smoukam nebija iepaticies tik ātri kā Karsons. Tas bija gaļas ēdājs no galvas līdz kājām, īsts draugs, gatavs iet bojā

otra dēļ, ar tik stingru raksturu, ka to pat nāves bailes nespēja satricināt. Taču arī Smouks aukstasinīgi apsvēra situāciju.- Diviem nebija nekādu izredžu uz glābiņu. Lēni, bet neapturami viņi slīdēja uz bezdibeni, un viņš, Smouks, smagāks būdams, vilka mazo vīriņu līdzi. Karsons varēja pielipt kā muša. Viens viņš izglābtos.

— Ak, mēs! — aiz izciļņa Smoukam virs galvas atskanēja balss. — Tagad mēs izkļūsim no šejienes viens divi.

Karsons centās, cik spēja, lai balss skanētu jautri un pārliecināti, un Smouks izlēma.

— Paklausieties, ko es teikšu, — viņš stingri sacīja, velti mēģinādams atgaiņāt iztēles atdzīvināto Džojas Gas- telas sejju. — Es uzsūtīju jums augšā nazi, lai jūs ar to tiktu laukā no šejienes. Sapratāt? Ar kabatas nazi es pārgriezīšu auklu. Labāk vienam izglābties nekā diviem aiziet bojā, sapratāt?

— Izglābties diviem vai nevienam! — drebošā, bet pārliecinātā balsī atbildēja Karsons. — Ja jūs noturēsieties vēl kādu minūti…

— Es jau tā turos pārāk ilgi. Es neesmu precējies. Mani negaida ne burvīga slaida sieva, ne bērneļi, ne ābeles. Sapratāt? Bet tagad ceļojiet tālāk!

— Pagaidiet! Dieva dēļ, pagaidiet! — iekliedzās Karsons. — Nedariet to! Ļaujiet man jūs izvilkt. Esiet mierīgs, vecais draugs. Gan redzēsiet, ka mēs izkulsimies. Es izrakšu tādas bedres, ka māja un kūts saies iekšā.

Smouks neatbildēja. Kā apburts skatīdamies uz nazi, viņš lēni un apdomīgi grieza, kamēr viena no trim sloksnēm pārtrūka.

— Ko jūs darāt? — izmisumā iekliedzās Karsons. — Ja jūs to pārgriezīsiet, es jums nekad nepiedošu, nekad. Es jums saku — vai nu glābsimies abi, vai neviens. Mēs tūliņ tiksim laukā. Pagaidiet! Dieva dēļ!

Un Smouks, kas nenovērsdamies skatījās nz pārgriezto sloksni piecas collas no savām acīm, juta, ka bailes laupa viņam visus spēkus. Viņš negribēja mirt. Vizošais bezdibenis iedvesa šausmas, un pārbīlī viņš pieķērās bezjēdzīgai cerībai — varbūt vilcināšanās nesīs glābiņu. Bailes mudināja viņu uz šo kompromisu.

— Lai notiek, — viņš atsaucās. — Es pagaidīšu. Dariet, ko varat. Bet to gan es jums pasaku, Karson: ja mēs atkal sāksim slīdēt, es pārgriezīšu virvi.

— Klusu! Izmetiet to no prāta. Ja mēs, draugs, sāksim kustēties, tad tikai uz augšu. Es līpu klāt kā plāksteris. Es noturētos pat tad, ja te būtu divtik stāvāks. Vienai kājai jau esmu izkapājis palielu caurumu. Bet tagad esiet kluss un ļaujiet man strādāt.

Lēni vilkās minūtes. Smouks pievērsa visas domas smeldzošajām sāpēm pirkstā, kuram bija atlūzis ienadzis. «Vajadzēja šorīt nošķērēt,» viņš nodomāja. «Jau tad tas traucēja.» Un nosprieda: līdzko būs

izkļuvis no aizas, tūliņ pat nogriezīs. Pēkšņi Smouks ieraudzīja .pirkstu u.n ienadzi pavisam citām acīm. Vēl kāda minūte, labākajā gadījumā pāris minūšu, un pirksts var pārvērsties par sakropļota līķa daļu aizas dibenā. Apzinādamies savas bailes, Smouks ienīda pats sevi. Nē, lāča gaļas ēdāji ir cita kaluma! Dusmās un pašnicinājumā viņš bija gatavs ar vienu vēzienu pārgriezt virvi. Taču bailes piespieda nolaist nazi, un Smouks, drebēdams un sviedriem noplūz- dams, atkal piekļāvās pie slidenās nogāzes. Viņš pūlējās iestāstīt sev, kāpēc dreb: viņš ir caurcaurēm izmireis, spiezdamies pie kūstošā ledus, — bet dvēseles dziļumos zināja, ka tas nav tiesa.

Smouks izdzirdēja kliedzienu, vaidu, un virve negaidot kļuva vaļīga. Viņš sāka slīdēt. Slīdēja ļoti, ļoti lēni. Virve gan savilkās, tomēr Smouks slīdēja tālāk. Karsons nevarēja viņu noturēt un slīdēja kopā ar viņu. Smouka izstieptā kāja sajuta tukšumu, un viņš zināja, ka tūlīt iegāzīsies bezdibenī. Zināja arī to, ka krizdams aizraus līdzi Karsoņu.

Žilbinoši skaidri aptvēris, kas ir pareizi un kas ir aplami, viņš aklā izmisumā pārvilka ar naža asmeni pār virvi, ieraudzīja to pārtrūkstam, juta, ka slīd aizvien ātrāk ,,. krīt.. ,

Kas notika tālāk, Smouks vairs nesaprata. Samaņu viņš nezaudēja, bet viss notika pārāk strauji un pēkšņi. Viņš nevis līdz nāvei sasitās, bet tajā pašā mirklī ar kājām iekrita ūdenī, un viņam sejā iecirtās šļāce. Sākumā Smouks iedomājās, ka aiza nav tik dziļa, kā bija licies, un ka viņš laimīgi nonācis lejā. Bet drīz vien viņš saprata, ka ir maldījies. Aizas pretējā siena atradās desmit, divpadsmit pēdu no viņa. Smouks sēdēja baseinā, ko, pilot no izliekuma un stāvā strūklā tekot lejā no desmit pēdu augstuma, ledus izcilnī bija izdobis kušanas ūdens. Tajā vietā, kur viņš sēdēja, ūdens bija divas pēdas dziļš un sniedzās līdz malām. Smouks palūkojās pār malu: pa simtiem pēdu garās šaurās aizas dibenu aizlocījās putās sakulta straume.

— Vai dieviņ, ko jūs esat izdarījis! — šausmās iekliedzās Karsons.

— Paklausieties, — atsaucās Smouks, — esmu sveiks un vesels, tupu līdz kaklam ūdenī. Te ir arī mūsu maisi. Tūlīt apsēdīšos uz tiem. Te pietiek vietas vēl cilvēkiem sešiem, Ja sākat slīdēt, turieties tuvāk pie sienas, un jūs nonāksiet tepat. Bet labāk rāpieties augstāk un tieciet laukā no šejienes. Ejiet uz būdu. Tur kādam ir jābūt. Es redzēju dūmus. Sadabūjiet virvi vai kaut ko tādu, no kā var sameistarot virvi, nāciet atpakaļ un izmakšķerējiet mani no šejienes.

— Jūs sakāt taisnību? — neticīgi vaicāja Karsons.

— Lai es izputu, ja man nav taisnība. Dariet to labi žigli, citādi es vēl saķeršu iesnas.

Lai sasildītos, Smouks ar papēdi sāka lauzt ledū noteku ūdenim. Kad viss ūdens bija aiztecējis, Smouks izdzirdēja tālu balsi. Karsons pavēstīja, ka ticis līdz augšai.

Pēc tam Smouks noņēmās ar drēbju žāvēšanu. Siltajā vēlīnas

pēcpusdienas saulē viņš novilka visus apģērba gabalus un izplāja tos ap sevi. Sērkociņiem ūdens klāt nebija ticis, un Smoukam izdevās izžāvēt tabakas šķipsnu* un rīsa papīra gabaliņu un uztīt papirosus.

Divas stundas kails nosēdējis uz maisiem un izsmēķē- jies, viņš izdzirdēja augšā labi pazīstamu balsi*

— Ei, Smouk! Smouk!

— Sveika, Džoja Gastela! — viņš atsaucās, — Kā jūs te gadījāties?

— Vai esat sasities?

— Nevienas skrambiņas!

— Tēvs laiž jums lejā virvi. Vai redzat to?

— Jā, man tā ir jau rokā, — Smouks atbildēja. — Lūdzu, pagaidiet drusciņ.

— Kas noticis? — Džoja pēc brīža uztraukta jautāja, — Jūs droši vien esat ievainots.

— Nē, neesmu. Es ģērbjos,

— Ģērbjaties?

— Jā. Es izpeldējos. Tā. Gatavs! Velciet!

Vispirms viņš uzsūtīja augšā abus maisus, par ko Džoja Gastela viņu sarāja, pēc tam ļāva izvilkt pats sevi.

Džoja starojošām acīm lūkojās uz Smouku, kamēr viņas tēvs un Karsons tina kopā virvi.

— Kā jūs tā varējāt pārgriezt virvi? — meitene iesaucās. — Tas ir lieliski, tik tiešām trūkst vārdu.

Smouks atmeta ar roku, it kā atvairīdams uzslavas.

— Es zinu visu, — viņa neatlaidās. — Karsons man izstāstīja. Jūs upurējāt sevi, lai glābtu viņu.

— Nekā tamlīdzīga, — Smouks sameloja. — Es jau sen redzēju, ka apakšā gaida tāds peldbaseins.

II
Kā kāra Kaltusu Džordžu

Viņi kāpa kalnā pa dziļu, čaganu sniegu, kurā nebija ne kamanu, ne mokasīnu pēdu. Smouks, iedams pa priekšu, ar platajām, īsajām sniega kurpēm piemina trauslos kristālus. Šis darbs prasīja plaušu un muskuļu piepūli, un viņš netaupīja spēkus. Nopakaļ pa viņa iemītajām pēdām lēkšoja sešu suņu vilce; dvašas mutuļi liecināja, cik smags ir viņu darbs un cik zema ir temperatūra. Starp stūres suni un kamanām skrēja Mazais, ar kārti vadīdams suņus un vienlaikus palīdzēdams tiem vilkt. Ik pēc pusstundas viņš apmainījās vietām ar Smouku, tāpēc ka ar sniega kurpēm iemīt ceļu bija daudz nogurdinošāk nekā rīkoties ar kārti.

Gan cilvēki, gan suņi bija atpūtušies un spēka pilni.. Viņi prasmīgi veica grūto uzdevumu — pašā ziemas vidū izlauzt ceļu pāri ūdenssšķirtnēm. Viņi sprieda, ka tas ir daudz, ja šajos smagajos apstākļos dienā var noiet desmit jūdžu. Tas viņiem izdevās, bet vakaros viņi līda savās guļamādās pamatīgi noguruši. Pirms sešām dienām viņi bija atstājuši ļaužu pilno Muklukas nometni pie Jukonas. Divās dienās viņi ar smagi piekrautām kamanām bija nogājuši piecdesmit jūdžu pa iemītu ceļu, kas veda uz augšu pa Aļņu strautu. Pēc tam bija sākusies cīņa ar četras pēdas biezu neskartu sniegu, īstenībā nevis sniegu, bet putekļiem līdzīgiem ledus kristāliem, kuri vēl nebija salipuši kopā un sīkdami saira zem kājām — kā cukurs. Trijās dienās viņi veica trīsdesmit jūdžu augšup pa Grunduļu strautu un pāri vairākām zemām ūdenssšķirtnēm starp strautiem, kas tecēja uz dienvidiem, uz Sivašas upi. Tagad viņi gar Kailajiem uzkalniem devās uz lielo kalnu grēdu, aiz kuras pa Dzeloņcūku strautu varēja sasniegt Piena upes vidusteci. Stāstīja, ka Piena upes augštecē esot vara atradnes. Tas arī bija viņu ceļamērķis — tīra vara kalns pusjūdzi pa labi no tās vietas, kur Piena upe izlaužas no dziļas aizas un nozūd biezā mežā, tad pa pirmo strautu uz augšu. Viņi uzreiz pazītu šo vietu, līdzko ieraudzītu. Vienacis Makartijs bija aprakstījis to pilnīgi precīzi. Nomaldīties nebija iespējams — vienīgi ja nu Makartijs būtu samelojis.

Smouks gāja pa priekšu; retās nelielās egles kļuva aizvien sīciņākas, un pēkšņi viņš ieraudzīja pašā ceļa vidū vienu galīgi nokaltušu. Vārdi bija lieki. Tikko Smouks paskatījās uz Mazo, tas spalgi iesaucās: «Stāt!» Suņi stāvēja, kamēr Mazais tos izjūdza, bet Smouks ar cirvi metās virsū sausajai eglei, pēc tam dzīvnieki sagūla sniegā un saritinājās kamolā, ar kuplajām astēm apsegdami ķepas un nosarmojušos purnus.

Cilvēki strādāja kā jau daudz pieredzējuši. Zelta skalojamā pannā, kafijkannā un katliņā drīz kusa sniegs. Smouks izvilka no kamanām sasaldētu vārītu pupu stieni ar bagātīgi sagrieztiem tauku un cūkgaļas kubiciņiem. Atlika vienīgi atkausēt stieni. Viņš saskaldīja to ar cirvi gluži kā malku un uzmeta gabalus uz pannas, lai atlaižas. Akmenī sasalušie sausiņi arī bija jāliek uz pannas. Pēc divdesmit minūtēm maltīte bija gatava.

— Būs savi četrdesmit grādi, — teica Mazais ar pilnu muti, — Cerams, ka aukstāks nekļūs… un siltāks arī ne. Pats piemērotākais laiks, kad jālauž ceļš.

Smouks neatbildēja. Piebāzis muti pilnu ar pupām un cītīgi ēzdams, viņš nejauši pameta skatienu uz stūres suni, kas gulēja pēdas desmit tālāk. Sirmpelēkais vilks cieši raudzījās viņā ar bezgalīgām skumjām un ilgām, kuras tik bieži aizmiglo ziemeļu suņu acis. Smouks labi pazina šo neizdibināmo skatienu, un tomēr tas viņu satrauca. It kā gribēdams nokratīt stingumu, viņš nolika savu šķīvi un kafijas krūzi, piegāja pie kamanām un sāka raisīt vaļā maisu ar kaltētām zivīm.

— Ei, — uzsauca Mazais, — ko tu dari?

— Pārkāpju visus likumus, paražas un ceļa noteikumus, — atbildēja Smouks. — Gribu vienu vienīgu reizi pabarot suņus dienas vidū. Viņi ir pamatīgi nostrādājušies, un viņiem vēl būs jāvelk kamanas kalnā. Turklāt Jautrais pateica man kaut ko, ar acīm pateica kaut ko tādu, kas nav izsakāms vārdos.

Mazais neticīgi iesmējās.

— Ka tik neizlutini suņus. Drīz vien sāksi manikirēt šiem nagus. Es ieteiktu krēmu, kas aizsargā no aukstuma, un elektrisko masāžu — tas iejūga suņiem ir pats galvenais. Turku pirts arī dažreiz nenāk par skādi.

— Līdz šim es to nekad neesmu darījis, — Smouks aizstāvējās. — Un vairs nedarīšu. Bet šoreiz gan. Uznāca tāds untums.

— Nu, ja tā ir kāda nojauta, lai notiek, — uzreiz kļuvis pielaidīgāks, sacīja Mazais. — Cilvēkam vienmēr jāklausa nojauta.

— Tā nav nojauta, Mazais. Jautrais tikai iedarbojās uz rnanu iztēli., Vienā minūtē viņš ar acīm pateica man tik daudz, ka grāmatās es to neizlasītu tūkstoš gados. Viņa acis bija pilnas ar esības noslēpumiem. Tie tur čumēja un mudžēja. Nelaime tā, ka es gandrīz jau biju notvēris šos noslēpumus, bet tad tie izslīdēja man no rokām. Es neesmu kļuvis gudrāks arī agrāk, bet esmu bijis pie pašiem gudrības avotiem. — Brīdi klusējis, Smouks piebilda: — Nevaru tev paskaidrot, bet šī suņa acis atklāja daudz ko: kas ir dzīve un tās gaita, zvaigžņu putekļi, kosmosa spēki un viss pārējais — viss.

— Vienkāršā amerikāņu valodā runājot, tev tomēr ir kaut kāda jušana, —Mazais palika pie sava.

Smouks pameta katram sunim pa kaltētam lasim un papurināja

galvu.

— Kad es tev saku — tā ir nojauta. — Neatlaidās Mazais. — Diena vēl nebūs galā, kad kaut kas notiks. Gan redzēsi. Un tam būs sakars ar kaltētajām zivīm.

— Paskaidro man, kāds, — teica Smouks.

— Nē, nevaru. Laiks rādīs. Tagad paklausies, ko es teikšu. No tavas nojautas arī man radusies nojauta. Es lieku vienpadsmit unces zelta pret trim zobu bakstāmajiem, ka man ir taisnība. Kad man ir nojauta, es nebaidos ticēt tai.

— Labāk tu saderi uz zobu bakstāmajiem, bet es — uz zeltu, — iebilda Smouks.

— Nekā nebija. Tā jau būtu gatavā laupīšana. Es vinnēšu. Es pazīstu nojautu, kad tā mani skar. Vēl nebūs pienācis vakars, kad kaut kas notiks un zivis parādīs, ko tas nozīmē.

— Velns un elle! — nicīgi izgrūda Smouks, apraudams sarunu.

— Tā būs gan elle, — Mazais nepalika parādā. —• Un es lieku vēl vienpadsmit unces pret trim zobu bakstāmajiem, ka tā būs īsta elle.

— Lai iet, — piekrita Smouks.

— Es vinnēšu! — uzvaroši sacīja Mazais. — Man pienākas zobu bakstāmais no vistas spalvām.

Pēc stundas viņi pieveica pāreju, garām Kailajiem uzkalniem nokāpa šaurā, līkumotā aizā un nonāca pie plašas, stāvas nogāzes. Dzeloņcūkas strauta malā Mazais, kas gāja pa priekšu, negaidot apstājās, un Smouks ar saucienu apstādināja suņus, Izstiepušies ceturtdaļjūdzi garā verdzē, augšup pa nogāzi vilkās cilvēki.

— Klamzā kā bērēs, — ieteicās Mazais,

— Viņiem nav suņu, — sacīja Smouks.

— Jā, divi velk kamanas.

— Skat, viens pakrita. Kaut kas nav kārtībā, Mazais, tur jābūt kādiem divsimt cilvēkiem.

— Viņi ģeņģerē kā piedzērušies. Vēl viens pakrita.

— Tā ir vesela cilts. Bērni arī.

— Smouk, es esmu vinnējis, — Mazais paziņoja. — Nojauta paliek nojauta, un tur tu neko nevari darīt. Tā pati vien ir. Re, kustas kā miroņu bars.

Ieraudzījuši abus ceļiniekus, indiāņi aiz prieka mežonīgi ieaurojās un pielika soli.

— Droši, ka viņi ir pamatīgi pietempušies, — sprieda Mazais. — Paskaties, kā viņi reizēm sakrīt čupā.

— Paskaties, kāda tam pirmajam seja, — teica Smouks. — Viņi ir izbadējušies, tur tā lieta. Viņi apēduši savus suņus.

— Ko lai mēs iesākam? Laisties prom?

— Un pamest kamanas un suņus? — pārmetoši atvai- cāja Smouks.

— Ja mēs nelaidīsimies prom, viņi mūs aprīs. Viņi izskatās diezgan izbadējušies. Ei, vecais! Kas jums lēcies? Neskaties tā uz suni. Tas neies iekšā katlā, saproti?

Pa priekšu ejošie indiāņi apstāja viņus, vaidēdami un sūdzēdamies nesaprotamā dialektā. Smoukam šī aina likās neparasta un briesmīga. Nebija ne mazāko šaubu, ka tas ir bads. Viņu sejas ar iedubušajiem vaigiem un apspīlēto ādu drīzāk atgādināja nāvesgalvas. Aizvien vairāk dzīvo miroņu saradās ap Smouku un Mazo, līdz beidzot mežonīgais bars ieslēdza viņus kā siena. Skrandainie ādas apģērbi bija sagraizīti, un Smouks saprata, kāpēc: viņš redzēja, ka mātei mugurā uzsiets bērns sūkā un košļā atbaidoši netīru ādas šķieznu. Kāds cits bērns cītīgi zelināja siksnu.

— Nenāciet klāt! Atpakaļ! — ieaurojās Mazais, atkal pāriedams uz angļu valodu, kad bija veltīgi izmēģinājies likt lietā nedaudzos viņam zināmos indiāņu vārdus.

Vīrieši, sievietes un bērni, streipuļodami un grīļodamies uz drebošajām kājām, joprojām mācās viņiem virsū, acīm asarojot no nespēka un degot zvērīgā alkatībā. Kāda sieviete, vaidēdama pakluburojusi garām Mazajam, ar izplestām rokām nokrita uz kamanām un ieķērās tajās. Viņai sekoja vecs vīrs: smagi elpodams un kampdams gaisu, viņš ar trīcošām rokām pūlējās atraisīt kamanu siksnas un tikt klāt pārtikas maisam. Jauns indiānis, pacēlis nazi, arī grasījās mesties pie kamanām, bet Smouks atgrūda viņu. Pūlis spiedās virsū, un gāja vaļā plēšanās.

Sākumā Smouks un Mazais tikai atgrūda un atsvieda indiāņus. Pēc tam viņi laida darbā pātagas kātu un dūres, lai tiktu galā ar izsalkuma satracināto pūli. Bet visapkārt vaidēja un gaudoja sievietes un bērni. Siksnas, ar kuram bija nostiprināti maisi, bija pārgrieztas jau kādās desmit vietās. Nelikdamies zinis par spērienu un sitienu krusu, indiāņi rāpoja pa sniegu un mēģināja izvilkt maisus ar pārtiku. Vajadzēja grābt viņus ciet un grūst atpakaļ. Viņi bija tik vārgi, ka ik brīdi krita no vismazākā grūdiena. Taču viņi pat necentās nodarīt kaut ko abiem vīriešiem, kuri sargāja kamanas.

Smouku un Mazo neuzveica tikai tāpēc, ka indiāņi bija pilnīgi nespēcīgi. Piecās minūtēs uzbrucēju mūris bija sairis kaudzītēs pakritušos, pievеiktos indiāņos, kuri, locīdamies sniegā, vaidēja, kaut ko murmināja, brēca un šņukstēja, asaru pilnām acīm skatīdamies uz pārtiku, kas viņiem nozīmēja dzīvību un lika uz lūpām parādīties slienām. Visapkārt vaimanāja sievietes un bērni.

— Apklustiet! Apklustiet jel! — uzsauca Mazais, ar pirkstiem aizbāzdams ausis un smagi elsodams no piepūles. — Ak tu šitā! — viņš iekliedzās, mezdamies uz priekšu un izsizdams nazi no rokām

indiānim, kas bija pierāpojis pie kamanām un mēģināja pārgriezt stūres sunim rīkli.

— Cik šausmīgi! — nomurmināja Smouks.

— Karsti pēc velna! — atsaucās Mazais, kas, izglābis Jautro, nāca atpakaļ. — Esmu slapjš kā žurka. Ko mēs iesāksim ar šito lazareti?

Smouks pašūpoja galvu, un atrisinājums radās pats no sevis. Kāds indiānis rāpoja šurp. Viņa vienīgā acs bija pievērsta nevis kamanām, bet Smoukam, un šī acs liecināja par veselā saprāta mošanos. Smouks atcerējās, ka bija iebelzis indiānim pa otru aci, kas bija gandrīz pilnīgi aizpampuši. Indiānis atspiedās uz elkoņa un ierunājās:

— Mans ir Karluks. Mans ir labs sivašs. Mans redzējis daudz baltais cilvēks. Mans daudz izsalcis. Visi ļaudis daudz izsalcis. Visi ļaudis nav redzējis baltais. Es redzējis. Mans tagad būs paēdis. Visi ļaudis tagad būs paēdis. Mēs nopirkt ēdamais. Mums daudz zelts. Nav ēdamais. Vasara, lasis Piena upē nenāk. Ziema — briedis nenāk. Nav ēdamais. Mans teica visiem sivašiem — daudz baltais cilvēks nāk uz Jukonu. Baltais ir daudz ēdamais. Baltais patīk zelts. Mēs ņem zelts, iet uz Jukona, baltais dod ēdamais. Daudz, daudz zelts. Es redzējis, baltais cilvēks patīk zelts.

Indiānis kaulainiem pirkstiem sāka raisīt vaļā kuli, kas karājās viņam pie jostas.

— Jūs taisāt par daudz lielu troksni! — saskaities viņu pārtrauca Mazais. — Pasaki sievām un brēkuļiem, lai rimstas bļaut.

Karluks pagriezās un uzsauca kaut ko raudošajam sievietēm. Vīrieši, izdzirdējuši viņu, pavēloši pacēla balsi, un sievietes pamazām apklusa un nomierināja bērnus. Karluks uz brīdi atstāja mierā savu kuli un vairākas reizes pacēla gaisā pirkstus.

— Daudz ļaudis miris, — viņš teica.

Un Smouks saskaitīja, ka septiņdesmit pieci Karluka ciltsbrāļi nomiruši bada nāvē.

— Mans pirkt viņiem ēdamo, — Karluks sacīja, atraisījis kuli un izņēmis no tās lielu smaga metāla gabalu. Pārējie rīkojās tāpat kā viņš, no visām pusēm stiepās rokas ar tādiem pašiem metāla gabaliem. Mazais skatījās, acis nenolaizdams.

— Augstais dievs! — viņš iesaucās. — Varš! Parastais sarkanais varš! Bet viņi domā, ka tas ir zelts!

— Tas zelts, — pārliecināts atkārtoja Karluks, ātri uztvēris galveno Mazā izsaucienā.

— Un šie nabaga velni ticējuši, ka tas ir viņu glābiņš,— nomurmināja Smouks. — Paskaties, šis gabals sver četrdesmit mārciņu. Viņiem ir simtiem mārciņu vara, un viņi stiepuši šo smagumu, lai gan paši tikko jaudā pavilkt kājas. Zini ko, Mazais, mums viņi jāpaēdina.

— Ha, izklausās jau viegli. Bet kā ir ar rēķināšanu? Mums abiem

ēdamais ir mēnesim. Sešas porcijas pareizini ar trīsdesmit, iznāk simt astoņdesmit porciju. Bet te ir divi simti indiāņu, un viņi visi ir izbadējušies kā vilki. Velns parāvis, kā lai mēs viņus paēdinām kaut vienu reizi?

— Ir vēl suņu barība, — atbildēja Smouks. — Ar pārsimt mārciņām kaltēta laša vajadzētu izgrozīties. Mums tas ir jādara. Viņi, saproti, pilnīgi paļaujas uz baltajiem.

— Skaidrs, un mēs nedrīkstam viņus pamest, — Mazais piekrita.

— Jā, pretīgi darbi mums patrāpījušies, viens pretīgāks par otru. Vienam no mums jāaizlaiž uz Mukluku pēc palīdzības. Otram jāpaliek tepat un jānoņemas ar šo nespējnieku namu, un ļoti iespējams, ka viņu pašu aprīs. Neaizmirsti, ka mēs sešas dienas kūlāmies šurp un, pat laižot pa vie*v* glo un tukšā, tik un tā ātrāk par trim dienām atpakaļ netiksim.

Smouks brīdi apsvēra, kādas bijušas noietās jūdzes, un lēsa, cik ilgā laikā pieveiks tās, ja sasprindzinās visus spēkus.

— Es būšu tur rītvakar, — viņš paziņoja.

— Lai notiek, — bezbēdīgi piekrita Mazais. — Bet es palikšu te, un mani apēdīs.

— Bet es paņemu pa zivij suņiem un vienai ēdienreizei priekš sevis, — paskaidroja Smouks,

— Tā jau ari vajag, jo tu būsi Muklukā rītvakar,

Smouks ar Karluka starpniecību izklāstīja indiāņiem

savu plānu.

— Sakuriet ugunskurus, garus ugunskurus, daudz ugunskuru, — viņš beigās sacīja. — Muklukā apmetušies daudzi baltie cilvēki. Baltie cilvēki ir dikti labi. Baltajiem cilvēkiem ir daudz ēdamā. Pēc pieciem miegiem es būšu atpakaļ un atvedīšu daudz ēdamā. Šis cilvēks, vārdā Mazais, ir man ļoti labs draugs. Viņš paliks te. Viņš ir lielais saimnieks, skaidrs?

Karluks pamāja ar galvu un pārtulkoja.

— Viss ēdamais paliek te. Mazais izsniegs ēdamo. Viņš ir saimnieks, skaidrs?

Karluks atkal pārtulkoja, un indiāņi ar galvas mājieniem un guldzošiem kliedzieniem izteica savu piekrišanu.

Smouks palika un izrīkoja visu, kamēr sāka iet uz labo pusi. Tie, kuri spēja, grīļodamies vai rāpus lasīja žagarus ugunskuram. Pēc tam sakūra garos indiāņu sārtus, pie kuriem varēja sasēsties visi. Mazais ar kādiem desmit palīgiem, turēdams gatavībā īsu rundziņu, lai šautu pa pirkstiem izsalkušajiem,- ķērās pie ēdiena vārīšanas. Sievietes cītīgi kausēja sniegu katrā traukā, kas vien šim nolūkam bija piemērojams. Pirmām kārtām visi dabūja pa niecīgam speķa gabaliņam, pēc tam karoti cukura, lai kaut cik remdētu izsalkumu. Drīz vien uz Mazajam lokā apkārt degošajiem ugunskuriem daudzos katliņos vārījās pupas,

bet pavārs pats, stingri raudzīdamies, lai visiem iznāktu vienādas porcijas, cepa un dalīja plānas, jo plānas pankūkas.

— Man te būs varena ēsttaisīšana, — viņš atvadoties teica Smoukam. — Tu tikai laid. Turp visu ceļu rikšiem, bet atpakaļ aulēkšiem. Pa šodienu un rītdienu tu aizbrauksi līdz turienei, un vēl trīs dienas tev būs vajadzīgas atpakaļceļam. Rīt viņi apēdīs pēdējo suņiem domāto zivi, un tad trīs dienas nebūs ko likt uz zoba. Tāpēc drāz, cik jaudas, Smouk. Drāz, cik jaudas!

Lai gan Smouks devās ceļā ar vieglām kamanām, jo tajās bija ielikti tikai seši kaltēti laši, divas mārciņas saldētu pupu un ādas segas, viņš nevarēja pabraukt ātri. Viņš nevarēja vadīt kamanas un skubināt suņus, tāpēc ka bija spiests darboties ar kārti. Bez tam bija aizvadīta smaga darbdiena, un tiklab suņi, kā viņš pats bija galīgi bez spēka. Polārā krēsla jau klāja zemi, kad viņš pieveica pāreju un atstāja aizmugurē Kailos uzkalnus.

Lejā pa nogāzi suņi cilpoja ātrāk, un bieži vien Smouks uzlēca uz kamanām, lai piespiestu tos skriet sešas jūdzes stundā. Nemanot piezagās tumsa, un viņš apmaldījās platā ielejā, pa kuru tecēja kaut kāds nepazīstams strauts. Dažviet tas meta lielus lokus pa līdzenumiem, un tādās reizēs Smouks, lai taupītu laiku, nevis līkumoja līdzi tecējumam, bet drāza taisni. Un jau dziļā tumsā viņam vajadzēja atgriezties pie gultnes un taustoties no jauna meklēt ceļu. Kādu stundu veltīgi nopūlējies un prātīgi nospriedis, ka ilgāk nav vērts maldīties, Smouks sakūra uguni, pasvieda katram sunim pa puslasim un pats savu pārtikas devu arī pārdalīja uz pusēm. Tad viņš satīņājās ādās un, iekams bija aizmidzis, noprata, kur īsti atrodas. Pēdējā platajā līdzenumā, kuru viņš bija šķērsojis pārtie- šām, strauts sadalījās divās attekās. Viņš bija novirzījies no ceļa par kādu jūdzi. Patlaban viņš atradās pie galvenās gultnes zemāk par to vietu, kur kopā ar Mazo bija šķērsojis ieleju, kas otrā krastā izbeidzās pie zemas pārejas.

Mazā gaismiņā Smouks, ne miltuma neiebaudījis, devās ceļā un apmēram jūdzi nogāja pa strautu uz augšu, lai tiktu uz ceļa. Cilvēks un suņi, brokastis neēduši, astoņas stundas bez apstājas brauca taisni, šķērsodami nelielus strautiņus un zemas pārejas, līdz sasniedza Grunduļu strautu. Ap četriem dienģ, kad sāka ātri satumst, Smouks nokļuva pie Aļņu strauta, pa kuru veda labi iebraukts ceļš. Vēl piecdesmit jūdžu — un viņa ceļojums būs galā. Smouks apturēja kamanas, sakūra uguni, pasvieda katram sunim pa puslasim, uzsildīja un apēda savu pupu mārciņu. Pēc tam uzlēca uz kamanām, uzsauca: «Aiziet!» — un suņi sparīgi iegūla siksnās.

— Velciet, eskimosi! — viņš kliedza. — Aiziet! Velciet, ja gribat tikt pie ēšanas! Muklukā ēdamā netrūkst! Uz priekšu, vilki! Uz priekšu!

Ap vieniem naktī traktiera «Ennija raktuve» lielā zāle bija pilna ar

cilvēkiem, krāsnīs rūca liesmas, un slikti vēdināmajā, pārkurinātajā telpā trūka gaisa. Kauliņu klikšķi un spēlētāju trokšņošana pie galda saplūda vienmuļā dunoņā, un tikpat vienmuļi dunēja grupiņās pa diviem, pa trim sēdošo un stāvošo tērzētāju balsis. Zelta svērāji rosījās ap svariem, tāpēc ka te par visu maksāja ar zelta smiltīm, un pat par viskija porciju, kas bija izdzerta pie letes un maksāja dolāru, vajadzēja atbērt svērājam smiltis.

Sienas bija taisītas no nemizotiem baļķiem, spraugas starp tiem bija aizdrīvētas ar tundras sūnu. No zāles pa atvērtajām durvīm plūda klavieru un vijoles atskaņotās draiskās virdžīniešu dejas melodijas. Nupat bija beigusies «ķīniešu loterija», un veiksminieks, saņēmis pie svariem galveno laimestu, nodzēra savu guvumu kopā ar pieciem sešiem sirdsdraugiem. Faraona un ruletes spēlmaņi izturējās lietišķi un mierīgi. Arī pie pokera galdiem, ap kuriem drūzmējās skatītāji, bija mierīgi. Pie kāda cita galda nopietni, nelikdamies ne zinis par apkārtējiem, spēlēja Melno Džeku. Dzīdamies pakaļ nenotveramajai laimei, spēlmanis atvēzējies ripināja kauliņu pa zaļo laukumu un nepārtraukti skandināja:

— Ei, Džo Koton! Uzmet četrinieku! Nāc, Džo! Mazais Džo, izmēģini savu roku, Džo! Džo, ak tu Džo!

Kaltuss Džordžs, dūšīgs gara auguma indiānis no Sēr- klas, nekustīgi stāvēja nostāk, atspiedies pret baļķu sienu. Viņš bija civilizēts indiānis, ja būt civilizētam nozīmē dzīvot tā, kā dzīvo baltie, un viņš jutās sāpīgi aizskarts, kaut gan viņam sen bija laiks pierast pie tā. Gadiem ilgi viņš veicis baltā cilvēka darbu plecu pie pleca ar baltajiem un bieži vien labāk nekā viņi. Viņš valkāja tādas pašas bikses, vilnas zeķes un biezus kreklus. Viņš lepojās ar tikpat labu pulksteni, kādi bija baltajiem, šķīra matus vienā pusē uz celiņa, lietoja tos pašus produktus — speķi, pupas un miltus, un tomēr viņam bija liegts galvenais balto cilvēku izklaidēšanās līdzeklis un iepriecinājums — viskijs. Kaltuss Džordžs pelnīja gluži labi. Viņš bija pieteicis, pircis un pārdevis tālāk zemes gabalus. Viņš bija strādājis uz pusgrauda ar zelta meklētājiem un pats pieņēmis citus uz pusgrauda. Tagad viņš bija suņu dzinējs un kravu pārvadātājs, kas pa kamanu ceļu veda kravas no Sešdesmitās Jūdzes uz Mukluku, prasīdams par mārciņu divdesmit astoņus centus, bet par speķi, kā jau bija pieņemts, trīsdesmit trīs centus. Viņa maišelis bija pilns ar zelta smiltīm, viņš būtu varējis kārtīgi iedzert, un tomēr nevienā krodziņā viņu neapkalpotu. Viskijs, šis visugunīgākais, vispilnīgākais civilizācijas iepriecinātājs, kas visātrāk sasildīja dvēseli, nebija domāts viņam. Tikai no letes apakšas ar gudru ziņu un par daudz lielāku cenu viņš varēja dabūt dzeramo. Viņu_ aizvainoja šī šķirošana, aizvainoja gadiem ilgi un dziļi. Šovakar slāpes un aizvainojums mocīja indiāni jo sevišķi un baltos cilvēkus, ar kuriem bija tik neatlaidīgi sacenties, viņš

ienīda sīvāk nekā jebkad. Baltie atļāva indiānim paspēlēt zeltu pie saviem spēļu galdiem, bet nedz par draudzības jūtām, nedz par naudu nepasniedza viņam pat glāzi dzeramā. Lūk, kāpēc viņš bija skaidrāks par skaidru, saprātīgāks par saprātīgu, tātad ari drūms.

Deja zālē aprāvās ar mežonīgu finālu, bet tas netraucēja trīs šņabdeguņus, kuri krāca zem klavierēm. «Visi pa pāriem uz bufeti!» pasludināja priekšdejotājs, kad mūzika bija apklususi. Un visi pāri pa plato gaiteni devās uz galveno telpu — vīrieši ādās un mokasīnos, sievietes gaisīgās kleitās, zīda zeķēs un balles kurpītēs —, kad pēkšņi atsprāga ārdurvis un pārguris iestreipuļoja Smouks Belju.

Visu acis pievērsās viņam, un troksnis pamazām noklusa. Smouks gribēja kaut ko sacīt, bet vispirms viņam vajadzēja novilkt dūraiņus, kuri palika šūpojamies auklās, un noplēst ledus kārtiņu, kas bija izveidojusies ap muti no elpas piecdesmit jūdžu garajā ceļā. Brīdi pamin- stinājies, viņš piegāja pie letes un ar elkoni atspiedās uz tās gala.

Tikai spēlētājs pie tālākā galda, pat nepagriezis galvu, ripināja vien tālāk kauliņu un sauca: «Nu, nu, Džo! Aiziet, Džo!» Bet bankas turētāja skatiens, kas bija pievērsts Smoukam, piesaistīja spēlmaņu uzmanību, un viņš, aizmirsis kauliņu, pagriezās un arī paskatījās.

— Kas lēcies, Smouk? — jautāja Metsons, «Ennija raktuves» saimnieks.

Smoukam beidzot izdevās attīrīt seju no ledus.

— Tur ārā man ir suņi… nodzīti līdz nāvei, — viņš teica aizsmakušā balsī. — Izejiet kāds un parūpējieties par viņiem, bet es izstāstīšu, kas noticis.

Skopās, aprautās frāzēs viņš aprakstīja stāvokli. Kauliņu metējs, kura nauda vēl aizvien gulēja uz galda un kura izmanīgā laime vēl aizvien nebija sagūstīta, pienāca pie Smouka un ierunājās pirmais:

— Kaut kas jādara. Tas ir skaidrs. Bet kas? Tu droši vien esi kaut ko izdomājis. Ko tu iesaki? Klāj vaļā.

— Es domāju tā, — sacīja Smouks. — Ar steigu jasa- rīko vieglas kamanas. Teiksim, simt mārciņu provianta katrās. Dzinēja piederumi un ēdamais suņiem — tas ir vēl piecdesmit mārciņu klāt. Bet tādi pajūgi būs ātri galā. Mēs tūlīt nosūtīsim, teiksim, piecas no šīm kamanām — ar visātrākajiem suņiem, ar vislabākajiem dzinējiem. Pa neskartu sniegu viņi brauks priekšgalā pārmaiņus. Viņiem jādodas ceļā bez kavēšanās. Pat tad, ja brauktu ar vislielāko ātrumu, indiāņiem trīs dienas nebūtu ne kripatas, ko likt uz zoba. Bet, tiklīdz šīs kamanas būs prom, mums jāseko ar lielākām. Parēķiniet paši. Divas mārciņas ēdamā uz cilvēku dienā — tas ir mazākais, lai šie indiāņi spētu turpināt ceļu. Tas nozīmē četrsimt mārciņu dienā, bet, tā kā tur ir sirmgalvji un bērni, mēs ar viņiem varam nokļūt Muklukā ne ātrāk kā piecās dienās. Nu, ko jūs domājat darīt?

— Samest kolekti un nopirkt pārtiku, — teica kauliņu mētātājs.

— Pārtiku es nopirkšu pats, — nepacietīgi teica Smouks.

— Nekā nebija, — spēlmanis viņu pārtrauca. — Tu te neesi viens. Mēs visi piedalāmies. Sadabūjiet kāds mazgājamo bļodu. Tas neies ilgi. Te būs iesākumam.

Viņš izvilka no kabatas smagu maisiņu ar zelta smiltīm, atsēja to vaļā, un bļodā sāka tecēt rupju zelta smilšu un tīrradņu straume. Kāds no blakusstāvētājiem izlamājās un, saķēris viņu aiz rokas, aizspieda maisiņam galu, lai apturētu šo straumi. Pavirši spriežot, bļodā bija jau sešas vai astoņas unces zelta.

— Stājies nu, stājies! — uzkliedza piktais. — Neba tev vienīgajam ir maiss. Palaid arī mani pie teikšanas.

— Oho! — pavīpsnāja kauliņu spēlmanis. — Tu laikam domā, ka te skrien pēc zemes gabaliem, tāpēc tik trakoti raujies uz priekšu.

Ļaudis drūzmējās un grūstījās, lai ziedotu savu daļu, un, kad visi bija panākuši savu, Smouks ar abām rokām pacilāja bļodu un pasmaidīja.

— Ar to pietiks, lai paēdinātu visu cilti līdz ziemas beigām, — viņš teica. — Bet kā būs ar suņiem? Vajadzīgi suņi pieciem viegliem pajūgiem.

Tūliņ tika piedāvāti kādi desmit pajūgi, un visi apmetnes iedzīvotāji, būdami palīdzības komitejas locekļi, strīdējās un sprieda, pieņēma un noraidīja pajūgus.

— Kur nu tavi vezumnieki! — kāds teica Garajam Bil - lam Haskelam.

— Viņi labi velk, — Bills atcirta, aizskarts savā lepnumā.

— Velk jau, velk, — viņam iebilda, — bet ātrums nav nekāds lielais. Smagajām kamanām viņi būs pašā laikā.

Tiklīdz bija atrasts piemērots pajūgs, tā īpašnieks ar pieciem sešiem palīgiem aizgāja iemetināt kamanās suņus un sagatavoties braukšanai.

Vienu pajūgu noraidīja tāpēc, ka tas tikai šodien bija atbraucis un suņi bija noguruši. Kāda cita īpašnieks piedāvāja savus suņus, bet kā taisnodamies parādīja apsaitētu potīti, kas liedza braukt viņam pašam. So pajūgu paņēma Smouks, kaut gan visi kā viens iebilda, ka viņš ir noguris.

Garais Bills Haskels ieminējās, ka Resnā Olsena suņi gan ir vareni skrējēji, bet pats Olsens — īsts zilonis. Divsimt četrdesmit mārciņu smagais resnuļa ķermenis sašutumā drebēja. Viņam acīs sariesās dusmu asaras, un viņš tik ilgi lamājās norvēģiski, kamēr viņam ierādīja vietu smago pajūgu nodaļā, un kauliņu spēlmanis izmantoja izdevību dabūt savā ziņā Olsena vieglo pajūgu.

Izvēlējās piecus pajūgus, kurus piekrāva un sagatavoja braucienam, bet komisija pagaidām atzina par piemērotiem tikai

četrus dzinējus.

— Bet ir taču vēl Kaltuss Džordžs! — kāds iesaucās. — Viņš ir lielisks dzinējs, bez tam viņš ir atpūties un spirgts.

Visu skatieni pievērsis indiānim, bet viņa seja neko neizteica, un viņš ne vārda neatbildēja.

— Tu ņemsi pajūgu, — sacīja Smouks.

Indiānis atkal neatbildēja. Kā elektriskā strāva pūlim cauri izskrēja ļauna nojauta. Ļaudis iekļāva aizvien ciešākā lokā Smouku un Kaltušu Džordžu, kuri stāvēja viens otram pretī. Un Smouks saprata, ka, klātesošajiem mēmi piekrītot, viņš tagad pauž savu biedru gribu visā, kas notiek un kam jānotiek. Turklāt viņš bija sadusmots. Viņš nespēja aptvert, kā cilvēks var palikt vienmaļi, kad visi tiektin tiecas palīdzēt izsalkušajiem. Notikumu tālākajā gaitā Smouks neparko nevarēja izprast, kas īsti nodarbina Kaltuša Džordža prātu, nevarēja ne iedomāties, ka šo indiāni atturētu kaut kādi citi apsvērumi, tikai ne savtīgums un mantkārība.

— Tu, protams, ņemsi pajūgu, — teica Smouks.

— Cik? — jautāja Kaltuss Džordžs.

Visi zelta meklētāji dobji ieņurdējās, visu sejas savilkās nicinošā grimasē. Sažņauguši dūres, gatavi grābt ciet apvainotāju, viņi spiedās tam virsū.

— Pagaidiet, puiši! — uzsauca Smouks. — Varbūt viņš nav sapratis. Ļaujiet man paskaidrot. Paklau, Džordˆ. Vai tad tu neredzi, ka te neviens neprasa samaksu? Katrs dod visu, ko vien var, lai izglābtu tos divsimt indiāņus no bada nāves.

Viņš apklusa un nogaidīja, lai šie vārdi aiziet līdz indiāņa apziņai.

— Cik? — atkārtoja Kaltuss Džordžs.

— Pagaidiet, puiši! Paklausies, Džordž. Mēs gribam, lai tu visu saprastu pareizi. Šie izbadējušies ļaudis ir tavi ciltsbrāļi. Viņi pieder pie citas cilts, bet indiāņi vien ir. Ļln tu redzi, ko dara baltie cilvēki: ziedo savu zeltu, dod savus suņus un kamanas, plēšas, lai tiktu par dzinējiem. Tikai vislabākie var braukt ar pirmajām kamanām. Paskaties uz Resno Olsenu. Viņš bija gatavs gandrīz vai kauties, kad viņam neļāva braukt. Tev vajadzētu lepoties, ka visi uzskata tevi par pirmšķirīgu braucēju. Jautājums ir, nevis cik tev maksās, bet cik ātri tu aizbrauksi.

— Cik? — atkārtoja Kaltuss Džordžs.

— Nogalināt viņu! Sadragāt viņam pauri! Padod darvu un spalvas! — ļaudis augošā niknumā kliedza cits caur citu. Labvēlība un biedriskums vienā mirklī bija pārvērtušies par rupju nežēlību.

Kaltuss Džordžs stāvēja nesatricināms šajā sašutuma vētrā, bet Smouks, atgrūzdams vissīvākos, kliedza:

— Pagaidiet! Kurš te visu kārto? — Troksnis pieklusa. — Atnesiet virvi, — viņš klusi piebilda..

Kaltuss Džordžs paraustīja plecus un sašķobīja ^eju drūmā, neticīgā smīnā. Viņš pazina šos baltos cilvēkus. Viņš ilgi bija baudījis ceļa grūtības kopā ar šiem cilvēkiem, pārāk ilgi ēdis viņu plāceņus, gaļu un pupas, tai nepazītu viņus. Šī suga turējās pie likuma. Lai nu ko, bet to Kaltuss Džordžs zināja labi. Tā vienmēr sodīja cilvēku, kas pārkāpa viņu likumu. Bet viņš nevienu likumu nebija pārkāpis. Viņš zināja balto likumus. Viņš vienmēr bija ievērojis tos. Viņš nebija nedz nogalinājis kādu, nedz zadzis, nedz melojis. Balto likumi neaizliedz prasīt cenu un kaulēties. Baltie paši prasīja cenu un kaulējās. Viņš darīja tieši to pašu, un to viņam bija iemācījuši baltie. Bez tam, ja jau viņš nebija cienīgs dzert kopā ar baltajiem, tad viņš nebija arī cienīgs būt tikpat žēlsirdīgs kā viņi un vispār iejaukties viņu muļķīgajās padarīšanās.

Nedz Smouks, nedz kāds cits no klātesošajiem nespēja uzminēt, kas notiek Kaltuša Džordža smadzenēs, ar ko izskaidrojama viņa dīvainā izturēšanās un kas aiz tās slēpjas. Paši to neapzinādamies, viņi nespēja saprast indiāni, tāpat kā indiānis nespēja saprast viņus. Baltie uzskatīja viņu par patmīli un lopu, indiāņa acīs patmīļi un lopi bija viņi.

Kad virve bija atnesta, Garais Bills Haskels, Resnais Olsens un kauliņu spēlmanis sadusmoti, naski un nemākulīgi uzmauca indiānim kaklā cilpu un pārmeta virvi pār siju. Otrā galā ieķērās kādi desmit cilvēki, gatavi paraut gaisā indiāni.

Bet Kaltuss Džordžs nepretojās. Viņš zināja, ka tas viss ir Mēdīšanās. Baltie mācēja blēdīties. Vai tad pokers nebija viņu iemīļota spēle? Vai viņi pirkdami, pārdodami un slēgdami darījumus, neblēdījās? Viņš taču bija redzējis, ka baltie kārto darījumus ar tādu izskatu, it kā turētu rokā četrus dūžus, lai gan īstenībā nebija ne velna.

— Pagaidiet! — nokomandēja Smouks. — Sasieniet viņam rokas. Negribas, ka viņš ķepurojas.

«Atkal biedē,» nosprieda Kaltuss Džordžs un padevīgi ļāva sasiet sev rokas uz muguras.

— Pēdējo reizi jautāju tev, Džordž, — teica Smouks, — vai tu vadīsi pajūgu?

— Cik? — atkārtoja Kaltuss Džordžs.

Pats pārsteigts", ka ir spējīgs izdarīt kaut ko tamlīdzīgu, un vienlaikus saniknots par indiāņa neizmērojamo savtību, Smouks deva zīmi. Kaltuss Džordžs bija ne mazāk pārsteigts, juzdams, ka cilpa spēji savelkas un atrauj viņu no grīdas. Indiāņa nesatraucamība izgaisa, kā nebijusi. Viņa sejā, strauji nomainot cits citu, pavīdēja pārsteigums, izbailes un sāpes.

Smouks satraukti vēroja. Viņš pats nekad vēl nebija kārts, tāpēc jutās šajā darbā kā iesācējs. Kaltuša ķermenis sāka krampjaini raustīties, sasietās rokas pūlējās saraut saistekļus, no rīkles izlauzās

gārdzieni. Smouks negaidot pacēla roku.

— Atlaidiet! — viņš pavēlēja.

Kurnēdami par to, ka sodīšana tik ātri beigusies, virves vilcēji nolaida Kaltušu Džordžu uz grīdas, viņa acis bija izvalbītas, kājas ļodzījās, viņš līgojās no vienas puses uz otru, joprojām mēģinādams atbrīvot rokas. Smouks noprata iemeslu, pabāza pirkstus zem cilpas un ar strauju kustību pataisīja to vaļīgāku. Kaltuss Džordžs dziļi ievilka elpu.

— Vai brauksi ar šo pajūgu? — jautāja Smouks.

Kaltuss Džordžs neatbildēja. Viņš bija pārāk aizņemts ar elpošanu.

— Kā tad, mēs, baltie, esam cūkas, — ierunājās Smouks, dusmodamies uz sevi par to, ka viņam jāspēlē šāda loma. — Mēs esam gatavi pārdot dvēseli par zeltu un tamlīdzīgi, bet gadās, ka mēs visu to aizmirstam un darām kaut ko, nedomādami, cik ar to var nopelnīt. Un, kad mēs tā rīkojamies, Kaltus Džordž, piesargies! Tagad mēs gribam zināt tikai vienu: vai tu brauksi ar šo pajūgu?

Kaltuss Džordžs svārstījās. Gļēvulis viņš nebija. Tā varbūt bija tikai tāda iebiedēšana, un viņš būtu muļķis, ja padotos. Bet, kamēr viņš svārstījās, Smouku dvēseles dziļumos mocīja uztraukums, ka tikai šis stūrgalvīgais indiānis neietiepjas tā, ka būtu patiešām jāpakar.

— Cik? — jautāja Kaltuss Džordžs.

Smouks jau cēla roku, lai dotu zīmi.

— Es braukšu, — steigšus sacīja Kaltuss Džordžs, iekams cilpa nebija savilkusies.

— Un, kad glābšanas ekspedīcija atrada mani, — Mazais vēlāk stāstīja «Ennija raktuvē», — šis Kaltuss Džordžs bija klāt pats pirmais, apsteigdams Smouku par trim stundām, un neaizmirstiet, ka Smouks atnāca otrais. Tas, jāsaka, bija pašā laikā, jo, kad es izdzirdēju Kaltušu Džordžu bļaujam uz saviem suņiem, tie sasodītie sivaši jau bija nolocījuši manus mokasīnus, dūraiņus, visas siksnas, mana naža maksti un daži no viņiem, pamatīgi izbadējušies, jau sāka lūrēt uz mani.,. Es tak esmu labāk barots, saprotiet.

Bet Smouks? Viņš bija gandrīz vai beigts. Viņš vēl mazlietiņ pagrozījās, palīdzēdams gatavot ēdienu tiem divsimt nelaimīgajiem sivašiem, un tad tāpat tupus arī aizmiga un sapņoja, ka grābj spainī kausēšanai sniegu. Es sagatavoju viņam savu gultu, un lai nelabais mani parauj, ja es nepalīdzēju Smoukam apsegties, tik nomocījies viņš bija. Zobu bakstāmos es tomēr vinnēju. Vai tad neiznāk tā, ka ne jau velti Smouks izbaroja suņiem tos sešus lašus?

Dieva misēklis

— Tprū! — Smouks uzsauca suņiem, ar visu svaru uz- guldamies uz kārts, lai apturētu kamanas.

— Kāda muša tev iekoda? — neapmierināts apvaicājās Mazais. — Te ūdens nav, var braukt droši.

— Tas gan, bet paskaties uz sliedēm, kas nogriežas pa labi, — atbildēja Smouks. — Es domāju, ka šajā apvidū neviens nezieino.

Suņi tūlīt nogūlās sniegā un sāka grauzt starp nagiem iesalušo ledu. Pirms piecām minūtēm tas vēl bija bijis ūdens. Dzīvnieki bija ielūzuši ar sniegu segtajā ledus kārtiņā, zem kuras slēpās avota ūdens, kas sūcās no krasta un krājās uz trīs pēdas biezās Nordbeskas upes ledus garozas.

— Pirmo reizi dzirdu, ka Nordbeskā kāds dzīvo, — teica Mazais, skatīdamies uz aizputināto taku, ko sedza divas pēdas biezs sniegs; tā šķērsoja upi taisnā leņķī un nozuda neliela strauta ietekā Nordbeskas kreisajā krastā. — Varbūt tie bijuši mednieki un sen jau aizvākušies ar visām mantām.

Cimdus nenovilcis, Smouks norausa no takas čaugano sniegu, padomāja, norausa vēlreiz un atkal iegrima domās.

— Nē, — viņš nosprieda, — pēdas ved uz abām pusēm, bet pēdējo reizi braukuši uz augšu pa strautu. Lai nu kas ir bijuši šie cilvēki, tagad viņi ir tur, par to nav šaubu. Te neviens nav braucis rfedēļām. Bet kāpēc viņi tik ilgi te palikuši? To gan es gribētu zināt.

— Bet es gribētu zināt, kur mēs šodien apmetīsimies uz naktsguļu, — teica Mazais, sadrūvējies lūkodamies uz dienvidrietumiem, kur debesmalā jau biezēja tumsa.

— Brauksim pa šo pašu ceļu, pa strautu uz augšu, — ierosināja Smouks. — Tur ir daudz sausu koku. Varam apmesties uz nakšņošanu kurā katrā laikā.

— Skaidra lieta, apmesties varam, bet, ja negribam nomirt badā, mums ir jāpasteidzas un jābrauc pareizā virzienā.

— Pie šī strauta mēs kaut ko atradīsim, — turpināja Smouks.

— Bet apskati mūsu pārtikas krājumus, apskati su- ņusl — iesaucās Mazais. — Apskati… eh, velns, nu labi! Tik un tā būs pēc tava prāta.

— Tas mūs neaizkavēs ce|ā nevienu dienu ilgāk, — apgalvoja Smouks. — Iespējams, ka būs jānobrauc ne vairāk kā viena lieka jūdze.

— Vienas nieka jūdzes dēļ cilvēki ir aizgājuši bojā, — atcirta Mazais, drūmā piekāpībā pašūpodams galvu. — Ejam meklēt nepatikšanas. Augšā, nožēlojamais jēl- kāji, nu, augšā! Ei, Jautrais! Augšā!

Stūres suns paklausīja, un pajūgs, stiegot irdajā sniegā, gurdeni sakustējās.

— Tprū! — ieaurojās Mazais. — Būs jāiemin ceļš.

Smouks izvilka no kamanām sniega kurpes, piestiprināja tās pie mokasīniem un devās uz priekšu, lai piemīdītu mīksto sniegu.

Tas bija smags darbs. Gan suņi, gan cilvēki jau daudzas dienas nebija, kā nākas, ēduši, un viņu spēki sāka apsīkt. Viņi gāja pa strauta gultni, bet tā līkumoja pa tik krauju nogāzi, ka ceļinieki ar lielām pūlēm veica nepārtraukto, smago kāpumu. Augstās klinšu sienas sagāja aizvien tuvāk kopā, tā ka drīz viņu ceļš veda pa šauras aizas dibenu. Augstie kalni neļāva iekļūt te ilgajai krēslai, tāpēc aizā bija gandrīz tumšs.

— Tās nu gan ir lamatas, — teica Mazais. — Pretīgi pat skatīties. īsti elles vārti. Te var gadīties visādas ligas.

Smouks neatbildēja, un viņi pusstundu klusēdami lauzās uz priekšu. Klusumu atkal iztraucēja Mazais.

— Man ir nojauta, — viņš norūca. — Jā, rnan ir nojauta, un es tev pateikšu, ja tev ir patikšana uzklausīt.

— Klāj vien vaļā, -r- skubināja Smouks.

— Redzi, es nepārprotami nojaušu, ka mēs kādas dienas netiksim laukā no šī cauruma. Iekulsimies ķezā, nokluk- nēsim te labu laiku un vēl maķenītiņ.

— Vai par ēdamo tava nojauta arī kaut ko saka? — nelaipni apjautājās Smouks. — Mums nav ēdamā labam laikam un vēl maķenītiņ.

— Neko nesaka. Es domāju, gan kaut kā izgrozīsimies. Bet vienu es tev, Smouk, pateikšu skaidri un gaiši. Esmu gatavs apēst jebkuru no mūsu suņiem, tikai ne Jautro. Viņam es klāt neķeršos, to es nespēju.

— Nebēdā! — zobgalīgi teica Smouks. — Mana nojauta darbojas vēl labāk. Tā saka man, ka suņi nebūs jāēd, Vai nu tā būs aļņa, vai brieža gaļa, vai ceptas paipalas, mēs te pat uzbarosimies.

Mazais neizsakāmā riebumā nosprauslājās, un viņi atkal kādu stundas ceturksni nepārmija ne vārda.

— Te nu sākas tā tava ķeza, — ierunājās Smouks, apstādamies un vērīgi skatīdamies uz kaut ko, kas gulēja takas malā.

Mazais atstāja kārti, piebiedrojās Smoukam, lai arī aplūkotu sniegā guļošo ķermeni.

— Gluži brangs, — sprieda Smouks.

— Paskaties uz viņa lūpām, — sacīja Mazais.

— Stīvs kā koks, — teica Smouks, pavilkdams līķi aiz rokas; tā neliecās, toties sakustējās viss ķermenis.

— Pacel un nomet viņu zemē, un viņš salūzīs gabalos, — piezīmēja Mazais.

Cilvēks gulēja uz sāniem, sala sastindzināts. No tā, ka ķermenis

nebija apsnidzis, varēja secināt, ka viņš guļ te neilgu laiku.

— Pamatīgi sniga tikai pirms trim dienām, — teica Mazais.

Smouks pamāja ar galvu, noliecās pār mirušo un, pagriezis to ar seju uz augšu, parādīja lodes atstātu ievainojumu deniņos. Tad paraudzījās apkārt un pameta ar galvu uz sniegā nosviesta revolvera pusi.

Simt jardu tālāk viņi uzdūrās vēl vienam līķim, kas gulēja knūpus uz takas.

— Divas lietas ir pilnīgi skaidras, — teicu Smouks. — Abi ir resni. Tas nozīmē, ka nav badojušies. Un nav tikuši pie bagātības, citādi nebūtu izdarījuši pašnāvību.

— Ja vien tā ir pašnāvība, — šaubījās Mazais.

— Noteikti ir. Te ir tikai viņu pašu pēdas, un abiem ir redzams pulvera apdegums. — Smouks pavilka otru līķi nost un ar mokasīna purngalu paspēra revolveri, ko smagais ķermenis bija iespiedis sniegā. — Ar to viņš ir nošāvies. Es teicu, ka mēs kaut ko atradīsim.

— Acīmredzot tas vēl nav īstais sākums. Kāpēc gan šiem resnajiem dīvaiņiem būtu vajadzējis šauties nost?

— Kad būsim noskaidrojuši to, tad zināsim arī visas pārējās ligas, ko tu nojauti, — atbildēja Smouks. —Ejam. Metas tumšs.

Bija pavisam tumšs, kad Smouka slēpe aizķērās aiz kāda nekustīga ķermeņa. Viņš nokrita šķērsām pāri kamanām, kurās gulēja vēl viens mironis. Bet, kad viņš nopurināja sniegu un uzrāva sērkociņu, viņi abi ar Mazo ieraudzīja trešo līķi, kas bija ietīts segās un gulēja pusizrakta kapa malā. Un, iekams svece bija nodzisusi, viņi pamanīja vēl piecus vai sešus kapus.

— B-r-r, — noskurinājās Mazais. — Pašnāvnieku nometne. Visi tādi resni. Droši vien visi apmiruši.

— Nē… pamet aci. — Smouks skatījās uz tālumā blāvi mirgojošu uguni. — Bet tur vēl viena uguns«. *t* un vēl… Ejam tālāk!

Vairāk līķu negadījās, un, dažas minūtes gājuši pa cieti nomītu taku, viņi sasniedza nometni.

— Tā jau ir pilsēta, — čukstēja Mazais. — Te būs kādas divdesmit būdas. Un neviena suņa. Vai nav jokaini?

— Tagad man ir skaidrs, — satraukts atčukstēja Smouks. — Tie ir Loras Siblijas ļaudis. Vai tad neatceries? Viņi atbrauca pa Jukonu pērnruden ar «Porttauns- zendu». Pabrauca garām Dausonai bez apstāšanās. Tvaikonis viņus, jādomā, izsēdinājis pie šī strauta ietekas.

— Nūja. Atceros gan. Viņi bija mormoņi.

— Nē, veģetārieši. — Smouks pasmējās. — Viņi neēd gaļu un nebrauc ar suņiem.

— Tas ir viens un tas pats. Es zināju, ka viņi ir kaut kādā ziņā jocīgi. Un viņus vienmēr pievilcis dzeltenais metāls. Šī Lora Siblij-a

apsolīja atvest viņus uz tādu vietu, kur viņi visi kļūtu par miljonāriem.

— Jā, šī sieviete bija viņu gaišreģe — viņai arī rādās un tādā garā. Es domāju, ka viņi aizbraukuši uz augšu pa Nordensdžoldu.

— Ts-s! Paklausies!

Mazais tumsā brīdinoši ar roku piedūrās Smoukam pie krūtīm, un abi ieklausījās dobjajā, gari stieptajā vaidā, kas nāca no kādas būdas. Tas vēl nebija paguvis izskanēt, kad to uztvēra citā būdā, tad vēl kādā … Tā bija nebeidzama cilvēka bēdu nopūta, no kuras drebuļi skrēja pa kauliem.

— Br-r-r, — Mazais noskurinājās. — Nelāgi kļūst ap dūšu. Iesim paskatīties, kas viņiem lēcies.

Smouks pieklauvēja pie kādas apgaismotas būdas un, izdzirdējis kādu ar vaidu atsaucamies: «Nāciet iekšā!» — kopā ar Mazo iegāja būdā. Tā bija parasta baļķu būve, kuras sienas bija aizbāzītas ar sūnām, bet zemes grīda klāta ar zāģu skaidām un ēveļskaidām. Petrolejas lampas gaismā viņi saskatīja četras lāvas; trijās gulēja cilvēki, kas vairs nevaidēja un raudzījās uz ienācējiem.

— Kas jums te notiek? — Smouks vaicāja vienam no gulošajiem, kura platos plecus un spēcīgo muskuļoto ķermeni nespēja apslēpt pat segas. Šī cilvēka acis bija ciešanu pilnas un vaigi iekrituši. — Bakas, vai?

Par atbildi cilvēks parādīja uz savu muti, ar mokām izstiepa nomelnējušās, uzpampušās lūpas, un Smouks netīši parāvās atpakaļ.

— Skorbuts, — viņš klusiņām teica Mazajam, un slimnieks ar galvas mājienu apstiprināja diagnozi.

— Vai ēdamā ir gana? — jautāja Mazais.

— Aha, — atsaucās cilvēks no otras lāvas. — Varat ņemt. Ēdamā te vesels lērums. Nākamajā būdā neviena nav. Pieliekamais ir blakām. Ejiet un ņemiet.

Visās būdās, kuras viņi tovakar apstaigāja, bija viens un tas pats. Skorbuts bija nopļāvis visu nometni. Tās iemītnieku vidū bija kādas desmit divpadsmit sievietes, bet Smouks un Mazais neredzēja visas. Sākumā bijuši deviņdesmit trīs vīrieši un sievietes, bet desmit nomiruši un trīs nesen pazuduši. Smouks pastāstīja, ka divus viņi atraduši netālu no šejienes, un brīnījās, ka neviens nav gājis viņus meklēt. Visvairāk viņu un Mazo pārsteidza šo cilvēku nevarība. Būdas bija piegružotas un netīras. Trauki stāvēja nemazgāti uz dēļu galdiem. Nevienam ir prātā nenāca palīdzēt otram. Katrā būdā bija savas bēdas, un neviens vairs nepūlējās apglabāt mirušos.

— Kaut kas neizprotams, — Smouks atzinās Mazajam. — Esmu sastapis- sliņķus un dienaszagļus, bet nekad neesmu redzējis tik daudzus kopā. Dzirdēji, ko viņi saka? Viņi nav ne pirksta pakustinājuši. Varu saderēt, ka viņi nav pat nomazgājuši muti. Kāds tur brīnums, ka viņi saslimuši ar skorbutu!

— Veģetāriešiem tā kā nevajadzētu slimot ar skorbutu, — iebilda Mazais. — Runā, ka skorbuts pļaujot tos, kas ēd sālītu gaļu. Bet šie vispār neēd gaļu — ne sālītu, ne svaigu, ne jēlu, ne vārītu, nekādu.

Smouks pašūpoja galvu. _ — Zinu. Skorbutu ārstē ar dārzeņiem. Nelīdz nekādas zāles. Dārzeņi, it īpaši kartupeļi, ir vienīgais līdzeklis. Bet neaizmirsti vienu, Mazais: mums ir darīšana nevis ar teoriju, bet ar faktu. Un fakts ir tas, ka šie zālēdāji visi saķēruši skorbutu.

— Tātad tas ir lipīgs.

— Nē, to dakteri nezina. Skorbutu nepārnēsā ar baci- jiem. Ar to nevar aplipt. Tas rodas organismā pats. Cik es saprotu, šī slimība piemetas, kad ir novājinātas asinis. Iemesls nav tas, ka viņi kaut ko ir dabūjuši, bet gan tas, ka nav kaut ko dabūjuši. Ar skorbutu saslimst tad, ja asinīs trūkst kaut kādu vielu, un šīs vielas atrodamas nevis pulveros un pudelēs, bet dārzeņos.

— Bet šie ļautiņi tak ēd tikai zāli, — iebilda Mazais. — Un zāles viņiem te ir, cik uziet. Tas liecina, ka tu mels niekus, Smouk. Tu klāsti kaut kādu teoriju, bet fakti sasit to lupatās. Skorbuts ir lipīgs, tāpēc visi viņi to saķēruši un dzīvi pūst kopā. Mēs abi arī dabūsim, ja daudz maisīsimies te. Br-r-r! Man ta vien rādās, ka manī jau lien iekšā vabolītes.

Smouks neticīgi iesmējās un pieklauvēja pie nākamās būdas durvīm.

— Tur droši vien būs tas pats, — viņš sacīja. — Nāc. Jātiek skaidrībā, kas un kā.

— Ko jums vajag? — jautāja skarba sievietes balss.

— Redzēt jūs, — atbildēja Smouks.

— Kas jūs esat?

— Divi ārsti no Dausonas, — izgrūda Mazais un tūlīt par savu vieglprātību dabūja no Smouka dunku ribās.

— Nekādi ārsti mums nav vajadzīgi, — teica sieviete, balsij aizlūstot sāpēs un dusmās. — Ejiet prom! Ar labu nakti! Mēs neticam ārstiem.

Smouks atvilka aizbīdni, atgrūda durvis vaļā, iegāja iekšā un pagrieza augstāk petrolejas lampas dakti, lai varētu saskatīt runātāju. Četras sievietes, kas gulēja uz lāvām, mitējušās vaidēt un pūst, vērās ienācējos. Divas sievietes bija jaunas, ar izdilušām sejām, trešā — pavecāka un miesās ražena, ceturtā, ko Smouks pazina pēc balss, — tik vāja un novārgusi, ka otru tādu dzīvu skeletu viņam vēl nebija gadījies redzēt. Viņš tūlīt saprata, ka tā ir Lora Siblija, pazīstamā gaišreģe, kas bija sarīkojusi Losandželosā ekspedīciju un atvedusi to uz šo nāves nometni Nordbeskā. Saruna iznāca asa. Lora Siblija neticēja ārstiem. Un piedevām pie visiem pārbaudījumiem viņa gandrīz bija zaudējusi ticību sev.

— Kāpēc jūs nesūtījāt pēc palīdzības? — jautāja Smouks, kad

viņa, nogurusi un aizelsusies pēc pirmās tirādes, apklusa. — Pie Stjuartas ir nometne, un Dausona ir astoņpadsmit dienu braucienā no šejienes.

— Bet kāpēc Eimoss Ventvorts negāja? — viņa iekliedzās dusmās, kas jau robežojās ar histēriju.

— Es nepazīstu šo džentlmeni, — atteica Smouks. — Ko viņš dara?

— Neko. Bet viņš ir vienīgais, kas nav saslimis ar cingu. Bet kāpēc nav saslimis? Es jums pateikšu. Nē, tomēr neteikšu… — Viņa cieši saknieba plānās lūpas, tik cieši, ka tās izskatījās caurspīdīgas un Smoukam šķita, ka caur tām redzami zobi līdz pašām saknēm. — Un kāds labums būtu bijis no tā? It kā es nezinātu! Es neesmu nekāda muļķe. Mūsu pieliekamie ir pilni ar visādām augju sulām un konservētiem dārzeņiem. Mēs cīņai ar cingu esam apbruņoti labāk par jebkuru nometni Aļaskā. Nav tādu dārzeņu, augļu un riekstu, kādu mums nebūtu, un tā visa mums ir papilnam.

— Tu nu esi iekritis, Smouk, — līksmoja Mazais. — Tas arī ir fakts, nevis teorija. Tu saki — ārstēšana ar dārzeņiem. Dārzeņi ir, bet kā ar ārstēšanu?

— To es nemāku izskaidrot, — atzinās Smouks. — Visā Aļaskā taču nav otras tādas nometnes. Man ir gadījies redzēt skorbutu šur un tur, bet ka visu nometni būtu pārņēmis skorbuts, turklāt tik negants… Neko nevar saprast, Mazais. Mums jādara šo cilvēku labā viss iespējamais, bet pirmām kārtām jāiekārtojas uz naktsguļu un jāparūpējas par suņiem. Mēs ienāksim pie jums rīt no rīta, e-e … misis Siblija.

— Mis Siblija,- — viņa pārlaboja. — Un, lūk, kas, jaunekli: ja jūs domājat muļķoties te ar savām zālēm, es jums ielaidīšu pamatīgu skrošu lādiņu.

— Tā nu gan ir viena lieliska gaišreģe! — nosmējās Smouks, kad viņi taustīdamies tumsā gāja atpakaļ uz tukšo būdu blakus tai, no kuras bija sākuši savu apgaitu.

Varēja redzēt, ka te vēl nesen dzīvojuši divi cilvēki, un draugiem ienāca prātā, vai tikai tie nav tie pašnāvnieki, kurus viņi bija atraduši uz ceļa. Viņi pārmeklēja pieliekamo un atklāja, ka tas ir pilnum pilns ar daudzām konservētām, pulverī saberztām, kaltētām, kondensētām un žāvētām ēdamlietām.

— Kā gan viņiem izdevies saķert skorbutu? — jautāja Mazais, ar platu vēzienu norādīdams uz sainīšiem ar olu pulveri un itāļu sēnēm. — Un paskaties uz to! Un uz to! — Viņš kratīja kārbas ar tomātiem un kukurūzu un stikla traukus ar pildītām olīvām. — Un šī apbrīnojamā pārvie- totāja arī saķērusi skorbutu. Kā tas saprotams?

— Pravietotāja, — izlaboja Smouks.

— Pārvietotāja, — stūrgalvīgi atkārtoja Mazais. — Vai tad tā

nebija viņa, kas pārvietoja viņus uz šo caurumu, ko?

Otra rītā, kad bija jau gaišs, Smouks nejauši sastapa cilvēku, kas vilka ar zariem un žagariem smagi piekrautas kamanas. Sis ņiprais un pēc izskata tīrīgais vīrelis soļoja naski, lai gan kamanas bija svarīgas. Smoukam tūlīt radās nepatika pret viņu.

— Kas ar jums ir? — viņš vaicāja.

— Nekas, — atbildēja vīrelis.

— Zinu, — teica Smouks. — Tāpēc arī jautāju. Jūs esat Eimoss Ventvorts. Interesanti, kā tas nāk, ka jūs neesat saslimis ar skorbutu kā visi pārējie?

— Tāpēc ka es kustējos, — ātri atbildēja uzrunātais.

— Viņi arī nebūtu saslimuši, ja vien būtu gājuši ārā un kaut ko darījuši. Bet ko viņi? Rūca un šķendējās par aukstumu, garajām naktīm, grūtībām, dūrējiem, lauzējiem un visu ko. Viņi vārtījās pa gultu, kamēr sapampa un vairs nejaudāja piecelties, tas ir viss. Paskatieties uz mani. Es strādāju. Ienāciet manā būdā.

Smouks sekoja viņam.

— Paskatieties apkārt. Tīra, ka prieks, ko? Redzat nu. Viss ir pilnā kārtībā. Skaidas es arī sen būtu izslaucījis, ja tās nebūtu vajadzīgas siltumam. Bet tās man ir tīras. Jums vajadzētu redzēt, kādas grīdas ir citās būdās. Kā cūku aizgaldos. Es vēl ne reizi neesmu ēdis no nemazgātas bļodas. Nē, ser. Tāpēc ir jāstrādā, un es strādāju un nesaslimu ar skorbutu. Lieciet to aiz auss.

— Jūs esat trāpījis naglai uz galvas, — atzinās Smouks.

— Bet es redzu, ka jums ir tikai viena lāviņa. Kāpēc jūs dzīvojat tik nesabiedriski?

— Man tā patīk. Gluži vienkārši tāpēc, ka vieglāk ir uzkopt viena nekā divu vietā. Slaišķi un gultas pūdētāji! Vai jūs domājat, ka es ciestu kaut ko tādu savā tuvumā? Nav nekāds brīnums, ka viņiem piemetās skorbuts.

Tas skanēja ļoti pārliecinoši, un tomēr Smouks nespēja pārvarēt nepatiku pret šo cilvēku.

— Kāpēc Lora Siblija tik dusmīga uz jums? — viņš pēkšņi iejautājās.

Eimoss Ventvorts ātri paskatījās uz viņu.

— Viņa ir savādniece, — Eimoss atbildēja. — Bet, ja padomā, mēs visi esam savādnieki. Un lai dievs mani pasargā no savādnieka, kurš negrib pēc ēšanas nomazgāt traukus, bet tādi šajā barā ir visi.

Pēc dažām minūtēm Smouks runāja ar Loru Sibliju. Balstīdamās uz divām nūjām, viņa kliboja garām Smouka būdai un apstājās, lai atvilktu elpu.

— Kāpēc jūs esat tā ieēdusies uz Ventvortu? — viņš tāpat vien ievaicājās, pārsteigdams sievieti ar jautājuma pēkšņumu.

Viņas zaļās acis iedzalkstījās, noliesējusī seja saverk- šķījās no

dusmām, sasprēgājušās lūpas savilkās, lai izteiktu nepārdomātus vārdus. Taču pār lūpām nāca tikai aprautas, nesakarīgas skaņas, līdz Lora Siblija saņēma sevi rokās.

— Tāpēc, ka viņš ir vesels, — viņa teica, smagi elsodama. — Tāpēc, ka viņam nav cingas. Tāpēc, ka viņš neko nedarīs, lai palīdzētu otram. Tāpēc, ka viņš atstāja mūs, lai sapūstam un nosprāgstam, un mēs pūstam un sprāgstam, bet viņš ne pirksta nepakustinās, lai atnestu mums spaini ūdens vai klēpi žagaru. Viņš ir necilvēks, vairāk nekas. Bet lai viņš piesargās! Lai tikai piesargās!

Aizvien vēl smagi elsodama un tusnīdama, sieviete kliboja tālāk, un pēc piecām minūtēm, izgājis pabarot suņus, Smouks redzēja viņu ieejam Eimosa Ventvorta būdā.

— Te kaut kas nav kārtībā, Mazais, kaut kas nav kārtībā, — sacīja Smouks, šūpodams galvu, kad viņa biedrs iznāca no būdas, lai izlietu samazgas.

— Skaidra bilde, — jautri attrauca Mazais. — Un mēs ar tevi vēl dabūsim to redzēt. Piemini manus vārdus.

— Es nedomāju par skorbutu.

— Nu kā tad, tu par apbrīnojamo pārvietotāju. Tā jau pat mirušu aplaupītu. Tik badīga izskata sievišķi es savu mūžu neesmu redzējis.

— Mēs visu laiku kaut ko darām, Mazais, tāpēc esam veseli. Arī Ventvorts tāpēc ir vesels. Tu redzi, kā izgājis pārējiem, kuri par maz kustējušies. Tagad mēs izrakstīsim šiem graustiem kustības. Tev būs jāgādā, lai katrs saņemtu savu porciju. Es ieceļu tevi par vecāko slimnieku kopēju.

— Ko? Mani? — Mazais bija pārsteigts, — Liec tu mani mierā.

'— Nē, nelikšu. Es būšu tavs palīgs, tāpēc ka tā nebūs nekāda joka lieta. Mums viņi jāiekustina. Vispirms lai viņi apglabā mirušos. Visstiprākos iedalīsim apbedīšanas komandā, mazāk stipros — malkas vācēju komandā — viņi gulēja zem segām, lai taupītu kurināmo, — un vēl vārgākos — citos darbos. Un skuju tēju — to nedrīkst piemirst. Vecie aļaskieši dievina šo tēju. Bet šie ļautiņi nav par to ne dzirdējuši.

— Mums nudien klāsies plāni, — pavīpsnājis teica Mazais. — Vispapriekš mums ielaidīs ribās pamatīgu svina lādiņu.

— Ar to mēs arī sāksim, — sacīja Smouks. — Ejam.

Stundas laikā visas vairāk nekā divdesmit būdas bija pārmeklētas, visas patronas, šautenes, bises un revolveri atņemti.

— Nu, slimiķi, — tā parasti izrīkoja Mazais, — celiet priekšā savus šaujamdaildus. Mums tie būs vajadzīgi.

— Kas jūs tādi esat? — apjautājās pašā pirmajā būdā.

— Divi dakteri no Dausonas, — atbildēja Mazais. — Un, kā viņi saka, tā dariet. Nu, dodiet šurp. Patronas ari.

— Kam jums tas vajadzīgs?

— Pa ieleju mums uzbrukumā nāk gaļas konservi. Un lieciet aiz

auss, ka gaidāms skuju tējas iebrukums. Nu, mudīgāk!

Un tas bija tikai sākums. Ļaudīm gan ar pierunāšanu, gan ar lūgšanos, gan ar draudiem vai varu lika piecelties un apģērbties. Tos, kam skorbuts bija vieglākā formā, iedalīja apbedīšanas komandā. Citus aizsūtīja vākt malku, lai varētu atkausēt sasalušo mālu un smilti un izrakt kapus. Vēl citiem vajadzēja saskaldīt malku un sadalīt to vienādās daļās katrai būdai. Tiem, kas bija par vārgiem, lai strādātu ārā, lika tīrīt un uzkopt savas būdas un mazgāt veļu. Vēl viens pulciņš savilka egļu zarus — un uz visiem pavardiem vārīja egļu skuju tēju.

Taču, lai kā Smouks un Mazais centās izlikties, ka viss ir labākajā kārtībā, stāvoklis bija gaužām nopietns. Viņus pārņēma šausmas un riebums, redzot, ka savus trīsdesmit cilvēkus nav iespējams izdabūt no gultas un kāda sieviete Loras Siblijas būdā nomirusi. Tomēr vajadzēja rīkoties ar stingru roku..

— Man nav nekādas patikšanas sloksnēt slimu cilvēku, — paskaidroja Mazais, draudīgi vīstīdams dūri, — bet es došu viņam pa ķobi viņa paša labā. Un kā jūs visus, slīmesti tādi, derētu nosloksnēt! Nu, aiziet! Ātrāk nekā citām reizēm! Laukā no migas un kankarus mugurā, citādi jaukšu pa ģīmi!

Ļaudis strādāja stenēdami, vaidēdami un šņukstēdami, asaras straumēm plūda viņiem pa vaigiem, un bija skaidrs, ka viņu mokas ir neviltotas. Stāvoklis bija izmisuma pilns un Smouka ieteiktie pasākumi patiešām varonīgi.

Kad darbos norīkotie pusdienlaikā atgriezās mājā, viņus sagaidīja gluži pieklājīga maltīte, ko viņu vārgākie būdas kaimiņi bija pagatavojuši Smouka un Mazā vadībā un uzraudzībā.

— Pagaidām pietiks, — Smouks teica trijos dienā. — Beidziet darbu. Liecieties gultā. Šobrīd jūs jūtaties draņķīgi, toties rīt būs labāk. Protams, nav viegli izveseļoties, bet es jūs pataisīšu veselus.

— Par vēlu, — izsmiedams Smouka pūliņus, sacīja Eimoss Ventvorts. — Tā viņiem vajadzēja rīkoties jau rudenī.

— Nāciet līdzi, — uzaicināja Smouks. — Paņemiet šos divus spaiņus. Jūs taču neesat slims.

Viņi trijatā gāja no būdas uz būdu, ieliedami katram pa kārtīgai pintei skuju novārījuma. Viegli tas nebija.

— Reizi par visām reizēm iegaumē, ka mēs to darām visā nopietnībā, — Smouks paziņoja pašam pirmajam stūrgalvim, kas gulēja uz muguras un, zobus sakodis, vaidēja. — Nāc palīgā, Mazais. — Smouks satvēra pacientu aiz degunā un viegliņām iesita viņam pa saules pinumu, lai piespiestu slimnieku atvērt muti. — Nu, Mazais! Tagad viņš norīs.

Un nogāja lejā, ka nemetās, lai kā slimais spļaudījās un rīstījās.

— Nākamreiz būs vieglāk, — Smouks apgalvoja savam upurim, sniegdamies pēc turpat blakus guļošā cilvēka deguna.

— Es drīzāk ieņemtu rīcineļļu, — paklusām atzinās Mazais, gatavodamies dzert savu porciju. — Zvēru pie Metuzālema, — viņš, visiem dzirdot, paziņoja, norijis rūgtās zāles, — tikai mazu pinti dzēru, bet spēku tagad ar mucu mēru.

— Mēs apstaigāsim jūs ar šo skuju tēju četras reizes dienā, un katru reizi mums būs jāpadzirdina astoņdesmit cilvēki, — Smouks teica Lorai Siblijai. — Tāpēc mums nav laika māžoties. Vai jūs dzersiet tāpat, vai man būs jāaizspiež jums deguns? — Smouka īkšķis un rādītājpirksts jau izteiksmīgi grozījās gar viņas seju. — Tas ir augu uzlējums, tā ka jūsu sirdsapziņa var būt mierīga,

— Sirdsapziņa! — iespurcās Mazais. — Ko nu par to! Tas ir visburvīgākais dzēriens!

Lora Siblija vilcinājās. Viņa cīnījās ar sevi.

— Nu? — stingri noprasīja Smouks.

— Es.. „ es dzeršu, — viņa trīcošā balsī teica. — Dodiet ātrāk!

Tovakar Smouks un Mazais ielīda segās tik nomocījušies kā vēl nekad visā grūtajā ceļā.

— Man slikta dūša no tās dziras, — atzinās Smouks.

— Briesmīgi skatīties, kā viņi cieš. Bet darbs ir vienīgais līdzeklis, ko es varu iedomāties, un tas jāizmēģina līdz galam. Ja mums būtu maiss zaļu kartupeļu …

— Sparkinss vairs nespēj mazgāt traukus, — teica Mazais. — Viņš lokās aiz sāpēm. Es redzēju, kā lokās. Vajadzēja viņu noguldīt uz lāviņas — tik nevarīgs viņš bija.

— Ja mums būtu zaļi kartupeļi! — turpināja Smouks.

— Sājos iebiezinātajos un žāvētajos produktos trūkst kaut kā, paša galvenā. Visa dzīvība ir izgarojusi no tiem.

— Varbūt es maldos, bet man rādās, ka tas puisietis, vārdā Džonss, no Braunlova būdas neizķeipīs līdz ritam.

— Dieva dēļ, nenokar degunu, — pārmetoši sacīja Smouks.

— Kam citam tad viņš būs jāapglabā, ja ne mums? — pikti jautāja Mazais. — Šausmu lietas notiek ar to pui- sieti, es tev teikšu …

— Turi muti, — sacīja Smouks.

Vēl pāris reižu īdzīgi nosprauslājies, Mazais aizmiga. Smouks dzirdēja viņu smagi elpojam.

No rīta mirušu atrada ne tikai Džonsu. Vienu no visstiprākajiem vīriešiem, kas bija piedalījies malkas vākšanā, atrada pakārušos. Sākās murgam līdzīgu dienu virkne. Veselu nedēļu, sasprindzinājis spēkus, Smouks spieda savus pacientus strādāt un dzert skuju novārīs jumu. Un bija spiests citu pēc cita, reizēm pat pa diviem, pa trim atbrīvot no darba. Viņš pārliecinājās, ka darbs ir sliktas zāles skorbuta slimniekiem. Apbedīšanas komanda saruka, bet darbs tai negāja mazumā, un pieci seši atkausētajā zemē izrakti kapi stāvēja rezervē un gaidīja.

— Jūs nevarējāt izvēlēties nometnei sliktāku vietu, — Smouks teica Lorai Siblijai. — Paskatieties, tā atrodas pašā dibenā aizā, kas aizstiepjas uz austrumiem un rietumiem. Saule te neiespīd pat pusdienlaikā. Jūs neredzat saules gaismu mēnešiem ilgi.

— Bet kā es to varēju zināt?

Smouks paraustīja plecus.

— Tas bija jāzina, ja jau jūs vedāt simt muļķu pēc zelta.

Viņa ļauni paskatījās uz Smouku un kliboja tālāk. Pēc dažām minūtēm, kad Smouks, apraudzījis slimos, kuri vaidēdami lasīja egļu zarus, nāca atpakaļ, viņš redzēja pravietotāju ieejam Eimosa Ventvorta būdā un sekoja viņai. Pie durvīm Smouks izdzirdēja, ka viņa pinkšķ un lūdzas.

— Tikai man vienai, — viņa klamestījās, kad Smouks iegāja būdā. — Es neteikšu nevienai dzīvai dvēselei.

Abi, kā vainīgi juzdamies, lūkojās uz ienācēju, un Smouks saprata, ka te kaut kas slēpjas. Viņš nevarēja pateikt, kas īsti, un izlamāja sevi par to, ka nebija noklausījies.

— Klājiet vaļā! — viņš skarbi pavēlēja. — Kas jums te ir?

— Ko jums vajag? — drūmi atvaicāja Eimoss Ventvorts.

Un Smouks nevarēja paskaidrot, ko viņam vajag.

Stāvoklis kļuva-aizvien ļaunāks. Šajā drūmajā aizā, kur nekad neiespīdēja saule, briesmīgais nāves upuru saraksts kļuva arvien garāks. Katru dienu Smouks un Mazais bažīgi ieskatījās viens otram mutē, vai tikai uz smaganām un gļotādas nav parādījušies baltie plankumi — pirmā neapšaubāmā skorbuta pazīme.

— Man pietiek, — kādu vakaru paziņoja Mazais. — Es vēlreiz visu pārdomāju — un man pietiek. Varbūt no manis iznāktu vergu dzinējs, bet kropļu dzinējs… Nē, tas iet pāri maniem spēkiem. Viņiem kļūst arvien sliktāk. Es pat divdesmit cilvēku nevaru izdzīt darbā. Šodien pateicu Džeksonam, lai liekas uz lāvas. Viņš bija gatavs izdarīt pašnāvību. Tas bija rakstīts viņam sejā. No darba nav nekādas jēgas.

— Es nospriedu to pašu, — atbildēja Smouks. — Atbrīvosim visus no darba, atstāsim tikai kādus desmit divpadsmit. Lai nomaina cits citu. Mēs ari varam nomainīt viņus. Skuju novārījumu dosim arī turpmāk.

— No tā nav nekāda labuma.

— Var jau būt, ka nav, bet tas viņiem vismaz nekaitē.

— Vēl viens izdarījis pašnāvību, — Mazais pavēstīja otrā rītā. — Tas ir Filipss. Es jau labu laiku redzēju, ka uz to pusi iet.

— Tur mēs neko nevaram darīt, — novaidējās Smouks. — Ko tu iesaki, Mazais?

— Kas? Es? Man nav ko ieteikt. Lai viss iet savu gaitu.

— Tas nozīmē, ka viņi visi apmirs, — iebilda Smouks.

— Tikai ne Ventvorts, — norūca Mazais, tāpēc ka viņš jau

sen, tāpat kā Smouks, nevarēja ciest šo tipu.

Smouku mulsināja tas, ka Ventvortam slimība brīnumainā kārtā neķērās klāt. Kāpēc viņš vienīgais nav saslimis ar skorbutu? Kāpēc Lora Siblija ienīst viņu un tajā pašā laikā gaužas, pinkšķ un lūdzas viņu? Ko viņa lūdz no šī cilvēka, un ko viņš nedod Lorai?

Vairākkārt Smouks tīšām iegriezās pie Ventvorta ēdienreizē. Tikai viens viņam likās aizdomīgs — aizdomas, ar kādām Ventvorts uzņēma viņu. Pēc tam Smouks mēģināja iztaujāt Loru Sibliju.

— Zaļie kartupeļi izārstētu visus, — viņš ieminējās pravietotājai. — Es zinu to. Esmu redzējis, kā tas palīdz.

Ticība, sarūgtinājums un naids, kas uzliesmoja viņas acīs, liecināja, ka Smouks ir ticis uz pēdām.

— Kāpēc jūs ar tvaikoni neatvedāt līdzi svaigus kartupeļus? — viņš jautāja.

— Mēs vedām. Bet, pabraukuši pa upi uz augšu, mēs Fortjukonā tos izdevīgi pārdevām. Mums bija daudz žāvētu kartupeļu, mēs zinājām, ka tie labāk uzglabājami. Tie pat nesasalst.

Smouks novaidējās.

— Un jūs tos visus pārdevāt? — viņš jautāja.

— Jā. Kā lai mēs to būtu zinājuši?

— Bet vai kādi pāris maisi nevarēja palikt.,, nejauši aizķerties uz tvaikoņa?

Mazliet saminstinājusies, viņa papurināja galvu, tad piebilda:

— Mēs neko neatradām.

— Bet te nevar būt? — viņš nelikās mierā.

— Kā es to varu zināt? — čerkstošā balsī atjautāja Lora Siblija. — Pārtika nebija manā pārziņā.

— To pārzināja Eimoss Ventvorts, — secināja Smouks. — Ļoti labi. Bet tagad pasakiet savas domas. Tas paliks starp mums. Kā jums šķiet, vai Ventvorts nav kaut kur nobēdzinājis mazliet zaļu kartupeļu?

— Nē, noteikti nav. Kāpēc lai viņš slēptu?

— Bet kāpēc ne?

Sieviete paraustīja plecus.

Lai kā Smouks pūlējās, viņam neizdevās piespiest Loru Sibliju atzīt, ka tāda iespēja pastāv.

— Ventvorts ir cūka, — tāds bija Mazā spriedums, kad Smouks pastāstīja viņam par savām aizdomām.

— Un Lora Siblija arī, — piebilda Smouks. — Viņa ir pārliecināta, ka viņam ir kartupeļi, bet klusē par to un cenšas panākt, lai Ventvorts dalās ar viņu.

— Bet viņam nenāk ne prātā, vai ne? — Mazais nolamāja grēcīgo cilvēku dzimumu ar vienu no savām spožākajām lamuvārdu tirādēm un ievilka elpu. — Abi labi, bāz tik maisā. Kaut dievs par sodu sapūdētu viņus ar skorbutu, tas ir viss, ko es varu teikt. Bet tagad iešu

un sadošu Ventvortam pa galvu.

Taču Smouks aizstāvēja diplomātiskas sarunas. Tajā naktī, kad visa nometne vaidēja un gulēja, bet varbūt arī vaidēja un negulēja, viņš aizgāja uz Ventvorta neapgaismoto būdu.

— Uzklausiet mani, Ventvort, — viņš sacīja. — Lūk, šajā maisiņā man ir zelta smiltis par tūkstoš dolāriem. Es esmu viens no šī novada bagātajiem un varu to atļauties. Šķiet, ka man sākas skorbuts. Dodiet man vienu zaļu kartupeli, bet es došu jums zelta smiltis. Ņemiet pasveriet rokā.

Smouks nodrebēja, kad Ventvorts tumsā izstiepa roku un pasvārstīja maisiņu ar zeltu. Viņš dzirdēja, ka Ventvorts vandās pa segām, un sajuta, ka viņatn iespiež rokā nevis smago zelta maisiņu, bet kartupeli; tas, bez šaubām, bija kartupelis vistas olas lielumā un silts, tāpēc ka bija gulējis Ventvortam zem sāniem.

Smouks negaidīja rītu. Viņš ar Mazo baidījās, ka kuru katru brīdi var nomirt divi vissmagākie slimnieki, un tūlīt devās uz viņu būdu. Bļodiņā viņi nesa kartupeli, kas maksāja tūkstoš dolāru; tas bija sarīvēts putriņā ar visu mizu un pie tās pielipušajiem smilšu graudiņiem. So biezo šķidrumu viņi pa vairākiem pilieniem vienā paņēmienā lēja briesmīgajos caurumos, kas kādreiz bija bijušas mutes. Visu garo nakti, nomainot viens otru, Smouks un Mazais deva slimniekiem kartupeļu sulu; viņi ieberzēja ar to sapampušās smaganas, kurās grabēja izkustējušies zobi, un piespieda sirdzējus norīt katru dārgā eliksīra lāsi.

Nākamās dienas vakarā abu pacientu stāvoklī bija notikušas apbrīnojamas, gandrīz neticamas pārmaiņas. Viņi vairs nebija vissmagāk slimie. Četrdesmit astoņas stundas pēc tam, kad bija izdzerts pēdējais kartupeļu sulas piliens, viņiem vismaz pagaidām vairs nedraudēja briesmas, kaut gan saukt viņus par pilnīgi veseliem nevarēja.

— Zināt, ko es darīšu? — Smouks teica Ventvortam. — Šajā novadā man ir zelta smilšu zemes gabali, un mani vekseļi visur ir droši. Došu jurns piecsimt dolāru par katru kartupeli, līdz piecdesmit tūkstošiem. Tas būs simts gabalu.

— Vairāk zelta smilšu jums nav? — apjautājās Ventvorts.

— Mēs ar Mazo sagrabinājām visu, kas mums bija. Bet, goda vārds, mēs esam vairākus miljonus vērti.

— Man nav nekādu kartupeļu, — beidzot sacīja Ventvorts. — Labi būtu, ja būtu. Tas, ko es atdevu jums, bija vienīgais. To es taupīju visu ziemu, baidīdamies, ka nesaslimstu ar skorbutu. Pārdevu kartupeli tikai tāpēc, ka man vajadzīga ceļanauda, lai brauktu prom no šejienes, kad upe atbrīvosies no ledus.

Kaut gan kartupeļu sula bija izdzerta, trešajā dienā kļuva skaidrs, ka abiem smagi slimajiem kļūst aizvien labāk. Tie, kas nebija ārstēti ar

kartupeļu sulu, jutās aizvien sliktāk. Ceturtajā rītā apraka vēl trīs šausmīgus līķus. Izturējis šo pārbaudījumu, Mazais teica Smoukam:

— Tu izmēģināji pēc sava prāta. Tagad es pamēģināšu pēc sava.

Viņš devās taisnā ceļā uz Ventvorta būdu. Kas tur notika, to viņš nekad nestāstīja. Mazais iznāca no būdas ar apdauzītiem un jēliem pirkstiem, bet Ventvorta seja bija vienos zilumos, un viņš vēl ilgi turēja galvu sašķiebtu uz stīvā kakla. Šīs dīvainās parādības izskaidrojums bija zili melnie pirkstu nospiedumi uz Ventvorta kakla — četri vienā un viens otrā pusē.

Pēc tam Smouks ar Mazo iebruka Ventvorta būdā, izgrūda tās saimnieku sniegā un apgrieza būdā visu ar kājām gaisā. Atkliboja Lora Siblija, lai drudžaini piedalītos meklēšanā.

— Tu nedabūsi neko, vecene, kaut mēs atrastu veselu tonnu, — noteica Mazais.

Bet viņi jutās vīlušies ne mazāk kā Lora Siblija. Pat izrakņājuši grīdu, viņi neko neatrada.

— Es viņu cepinātu uz lēnas uguns, tad mēle uzreiz atraisītos, — pavisam nopietni ierosināja Mazais.

Smouks noraidoši papurināja galvu.

— Tā ir slepkavība, — Mazais palika pie savām domām. — Viņš tak galē nost tos nabaga dīvaiņus. Tad jau labāk būtu gāzis viņiem ar cirvi pa pieri.

Pagāja vēl viena diena. Smouks un Mazais, acu neno- laizdami, vēroja, ko dara Ventvorts. Vairākas reizes, kad viņš ar spaini rokā bija iznācis ārā, lai ietu uz strautu pēc ūdens, abi it kā nejauši tuvojās viņa būdai, un ikreiz viņš steidzās atpakaļ bez ūdens.

— Kartupeļi ir noslēpti turpat būdā, — teica Mazais.

— Kā dievs debesīs, tā tas ir. Bet kurā vietā? Mēs to kārtīgi izvandījām. — Viņš piecēlās un uzvilka cimdus.

— Iešu un sameklēšu, kaut arī man vajadzētu to būceni izārdīt pa vienam baļķim vien.

Mazais paraudzījās uz Smouku, bet tas ar neizteiksmīgu skatienu saspringtajā sejā vērās kaut kur un nebija neko dzirdējis.

— Kas tevi kremt? — sadusmots jautāja Mazais, — Ka tik tu nedomā saķert, skorbuļu!

— Es tikai mēģinu kaut ko atcerēties.

— Ko?

— Nezinu. Tur jau ta nelaime. Bet tas ir ļoti svarīgi, ja vien es atcerēšos.

— Pielūko, Smouk, ka nenokļūsti trako mājā, — sacīja Mazais. — Padomā par mani! Ļauj smadzenēm atpūsties. Nāc man palīgā izārdīt to būceni. Es pielaistu tam uguni, bet man bail, ka tupeņi neizcepas.

— Darīts! — Smouks iesaucās un pielēca kājās. —Tieši to es

mēģināju atcerēties. Kur mums ir petrolejas kanna? Es palieku ar tevi, Mazais! Kartupeļi mums ir rokā!

— Kāds joks tev prātā?

— Gan redzēsi, — noslēpumaini atteica Smouks. — Es vienmēr esmu sacījis tev, Mazais, ka literatūras zināšanas cilvēkam noder visur, pat Klondaikā. Tagad mēs darīsim to, par ko rakstīts grāmatā. Es to izlasīju, vēl mazs puika būdams, un tagad tas mums noderēs. Iesim.

Pēc dažām minūtēm zaļgani mirgojošajā kāvu gaismā viņi zagās klāt Eimosa Ventvorta būdai. Uzmanīgi un klusi viņi aplēja ar petroleju baļķu sienas, sevišķi rūpīgi — durvju aplodas un logu rāmjus. Tad nošvirkstēja sērkociņš, un viņi skatījās, kā uguns pieņemas spēkā. Abi pakāpās atpakaļ un gaidīja.

Ventvorts izdrāzās no būdas, briesmīgām acīm paskatījās uz ugunsgrēku un iemetās atpakaļ. Nepagāja ne minūte, kad viņš atkal parādījās durvīs, šoreiz lēni, sadu- dzis zem maisa smaguma. Smouks un Mazais, kuriem nebija šaubu, kas ir šajā maisā, kā izcietušies vilki likās viņam virsū. Viņi uzklupa tam vienlaikus no abām pusēm. Ventvortu gandrīz vai nospieda zemē maiss, ko Smouks drošības labad bija satvēris. Tad Ventvorts ar rokām apķēra Smouka ceļus un pavērsa uz augšu spokaini bālu seju.

— Atstājiet man duci, tikai duci… pusduci, pārējo ņemiet, — Ventvorts spiedza. Atņirdzis zobus, viņš aklās dusmās noliecās, lai iekostu Smoukam kājā, tad pārdomāja un sāka atkal ubagoties. — Tikai pusduci! — viņš gaudoja. — Tikai pusduci! Es jau gribēju atdot jums visus … rīt. Jā, rīt. Es biju nodomājis to darīt. Tā ir dzīvība. Tā ir dzīvība! Tikai pusduci!

— Kur ir otrs maiss? — Smouks viņu aprāva.

— Es visu apēdu, — Ventvorts atbildēja, un nebija šaubu, ka tā ir svēta patiesība. — Šajā maisā ir viss, kas man atlicis. Atstājiet man dažus kartupeļus. Pārējos ņemiet.

— Visu apēdis! — iekliedzās Mazais. — Visu maisu! Bet tie nabadziņi mirst nost tāpēc, ka viņiem nav neviena paša kartupeļa! Tad še tev! Še tev! Še tev! Cūka tāds! Vepris!

Ar pirmo spērienu Mazais atgrūda Ventvortu no Smouka. Otrs spēriens nogāza viņu sniegā. Bet Mazais spēra vēl un vēl.

— Sargi pirkstus, — tas bija viss, ko teica Smouks.

— Skaidrs. Es viņam ar papēdi, — atbildēja Mazais. — Gan tu redzēsi, ka es viņam ielauzīšu ribas. Es viņam noraušu žokli. Še tev! Še tev vēl! Zēl, ka man kājā mokasīni, nevis zābaki. Ak tu cūka!

Tonakt nometnē neviens negulēja. Stundu pa stundai Smouks un Mazais apstaigāja tās iemītniekus, liedami vienā reizē pa ceturtdaļkarotei dzīvinošās sulas briesmīgajās, jēlajās mutēs. Un nākamajā dienā, kamēr viens gulēja, otrs turpināja šo darbu.

Nāves gadījumu vairs nebija. Visbezcerīgākie slimnieki s'āka pārsteidzoši ātri atlabt. Trešajā dienā cilvēki, kas nedēļām bija nogulējuši bez kustēšanās, norāpās no lāvām un, balstīdamies uz kūjām, sāka staigāt. Šajā pašā dienā saule pirmo reizi pēc divus mēnešus ilgā ziemeļu ceļojuma jautri ielūkojās pāri klinšu korei aizā.

— Nevienu kartupeli tu nedabūsi, — teica Mazais Ventvortam, kas guģojās un lūdzās. — Skorbuts tev nav nemaz ķēries klāt. Tu esi iztukšījis veselu maisu, un tagad tev divdesmit gadus nav ko baidīties no skorbuta. Pazīdams tevi, esmu sācis saprast dievu. Es vienmēr esmu brīnījies, kā viņš ļauj dzīvot sātanam. Tagad es zinu. Viņš apžēloja sātanu tāpat, kā es apžēloju tevi. Bet tik un tā tas ir kauna darbs.

— Došu tev padomu, — Smouks teica Ventvortam.

— Šie cilvēki ātri atlabst. Pēc nedēļas mēs ar Mazo braucam prom, un tad nebūs vairs neviena, kas tevi aizstāv no viņiem. Lūk, kur ceļš. Līdz Dausonai astoņpadsmit dienu brauciens.

— Vācies prom, Eimos, — piemetināja Mazais, — citādi viņi tevi apstrādās tā, kā neapstrādāju es.

— Džentlmeņi, lūdzu„ uzklausiet mani, — īdēja Ventvorts. — Es šajā zemē esmu svešinieks. Es nezinu šejienes paražas, nezinu ceļu. Ļaujiet man braukt kopā ar jums. Maksāšu jums tūkstoš dolāru, tikai ļaujiet man braukt kopā ar jums.

— Bet lūdzu, — atteica Smouks ar viltīgu smaidu.

— Ja Mazais piekrīt.

— Kas? Es? — Mazais cienīgi izslējās. — Es esmu nulle. Es esmu labsirdīgāks par kuru katru kukainīti. Es esmu tārps, kāpurs, vardes brālis un gaļas mušas bērns. Man nesagādā bailes vai riebumu neviena radība, kas lien, rāpo vai smird. Bet ceļot kopā ar šo dieva misēkli! Ej prom! Es neesmu no lepnajiem, bet man metas nelabi, skatoties uz tevi.

Un Eimoss Ventvorts gāja prom viens, vilkdams kamanas ar pārtikas krājumu, kura vajadzēja pietikt līdz

Dausonai. Viņš bija nogājis kādu jūdzi, kad Mazais panāca viņu.

— Nāc šurp, — Mazais uzrunāja Ventvortu. — Nāc, nāc! Maksā ragā! Taisi vaļā maku!

— Es nesaprotu, — trīcošā balsī teica Ventvorts, drebēdams atmiņās par to, kā Mazais jau divas reizes bija viņu smeltējis ar dūrēm un kājām.

— Tos tūkstoš dolārus — tu saproti? Tūkstoš dolārus, ko Smouks samaksāja tev par nekur nederīgu kartupeli. Kusties!

Un Eimoss Ventvorts pasniedza viņam maisiņu ar zelta smiltīm.

— Cerams, ka tevi sakodīs skunkss un tu saķersi trakumsērgu, — atvadoties novēlēja Mazais,

IV
Jandāliņš ar olām

Spirdzinoši saltā rītā, Aļaskas tirdzniecības sabiedrības lielajā veikalā Lusila Erola piesauca Smouku Belju pie galantērijas preču letes. Klerks bija aizgājis pēc kaut kā uz noliktavu, un, lai gan milzīgās krāsnis bija nokurinātas sarkanas, Lusila atkal uzvilka cimdus.

Smouku nevajadzēja divreiz aicināt. Dausonā nebija cilvēka, kurš nejustos glaimots, ka viņam pievērš uzmanību Lusila Erola — subrete no nelielās trupas, kas ik dienu sniedza izrādes Dausonas teātra namā.

— Nāvīgi garlaicīgi, — kaprīzi saviebusies, sūdzējās Lusila, tiklīdz viņi bija sarokojušies. — Jau veselu nedēļu nav notikusi skriešana pēc zemes gabaliem. Skifa Mitčeia apsolītā masku balle ir atlikta. Neviens neballējas. Teātris ir tukšs. Turklāt veselas divas nedēļas nav saņemts pasts no Štatiem. īsi sakot, šī pilsēta ir ielīdusi alā un likusies uz auss. Kaut kas jāizdomā. Pilsēta ir jāsapurina, un tas jāizdara mums abiem. Kas cits to sakustinās, ja ne mēs. Zināt, mana saderināšanās ar Trako izjuka.

Smouks iztēlē gandrīz vienlaikus redzēja Džoju Gastelu un pats sevi — sevi zem aukstā ziemeļu mēness, nomīdītā sniegā, kur Trakais ar trāpīgu un ašu lodi jau noguldījis viņu. Smouka nevēlēšanās kopā ar Lusilu Erolu satraukt Dausonu nebija apslēpjama.

— Pateicos, jūs mani sapratāt pavisam ačgārni, — viņa pārmeta, iesmiedamās un uzmezdama lūpu. — Lai es kristu jums ap kaklu, jums būtu jāpievērš man lielāka uzmanība.

— No negaidītas laimes cilvēki ir dabūjuši sirdstrieku, — ārkārtīgi atvieglots, nomurmināja Smouks.

— Melis, — koķeti atteica Lusila. — Jums tikai ir līdz nāvei bail. Tātad ņemiet vērā, mister Smouk Belju, es nedomāju iemīlēties jūsos, bet, ja jūs sadomāsiet iemīlēties manī, Trakais ātri vien izārstēs jūs. Jūs viņu pazīstat. Bez tam es,,, es vēl īsti neesmu pārtraukusi sakarus ar viņu.

— Turpiniet vien ar savām mīklām, — smiedamies teica Smouks. — Varbūt kādreiz es uzminēšu, kur jūs tēmējat.

— Tur nav ko minēt, Smouk. Teikšu jums skaidri un gaiši. Trakais domā, ka esmu sarāvusi saites ar viņu, saprotat?

— Bet kā tad īsti ir?

— Protams, neesmu! Bet tas lai paliek starp mums. Viņš domā, ka viss ir cauri. Es palaidu baumas, ka esmu pārtraukusi sakarus ar viņu, un viņš to ir pelnījis.

— Bet kāpēc es jums esmu vajadzīgs? Kā aizsegs? Uzmanības novēršanai?

— Nekādā ziņā ne. Jūs nopelnāt veselu kaudzi naudas, mēs liekam apsmieklā Trako un uzjautrinām Dausonu, un — tas ir pats galvenais, kāpēc es visu to daru, — Trakais kļūs rāmāks. Tā viņam vajag. Viņš… kā to lai labāk izskaidro… par daudz ārdās. Tikai tāpēc, ka viņš ir tāds kā liels suns, un tāpēc, ka viņam ir tik daudz bagātu zelta atradņu, ka viņš vairs nezina tām skaitu ..

— Un tāpēc, ka viņš ir saderinājies ar visjaukāko sievieti visā Aļaskā, — Smouks iestarpināja.

— Jā, paldies jums, bet viņam tik un tā vajadzētu būt savaldīgākam. Vakar vakarā viņš atkal sāka plosīties. Traktierī «M„ un M.» nokaisīja visu grīdu ar zelta smiltīm. Ne mazāk kā par tūkstoš dolāriem. Atsēja vaļā maisiņu un izbārstīja dejotājiem zem kājām. Jūs droši vien esat par to dzirdējis.

— Jā, šorīt dzirdēju. Zēl, ka neesmu apkopējs šajā uzņēmumā. Un tomēr es jūs lāgā nesaprotu, Kāds man ar to sakars?

— Klausieties. Vakar viņš pārlieku ārdījās. Es atsaucu mūsu saderināšanos, un tagad viņš staigā apkārt, izlikdamies, ka viņa sirds ir sadragāta. Tagad mēs esam nonākuši pie galvenā. Man garšo olas.

— Te nu bija! — Smouks izmisumā iesaucās. — Un kas par to?

— Pagaidiet.

— Bet kāds sakars ir starp olām, ēstgribu un jūsu saderināšanos? — viņš jautāja.

— Vistiešākais, tikai uzklausiet mani.

— Klausos jau, klausos, — Smouks novilka.

— Tad klausieties, dieva dēļ I Man garšo olas. Bet Dausonā olas ir retums.

— Tā tas ir. Arī es to zinu. Lielāko dalu no tām uzpir- cis Slavoviča restorāns. Šķiņķis ar vienu olu — trīs dolāri. Šķiņķis un divas olas — pieci dolāri. Iznāk, ka vienai olai mazumtirdzniecības cena ir divi dolāri. Un to var atļauties tikai mūsu naudinieki, šī Erola un Trakais.

— Viņam arī garšo olas, — Lusila turpināja. — Bet ne jau tas ir galvenais. Man tās ļoti garšo. Katru rītu pulksten vienpadsmitos es brokastoju pie Slavoviča. Es noteikti apēdu divas olas. — Viņa brīdi daudznozīmīgi klusēja. — Iedomājieties tikai — kāds uzpircis visas olas.

Viņa gaidīja atbildi, bet Smouks jūsmīgi skatījās uz viņu, sirds dziļumos atzīdams, ka Trakais pratis izvēlēties.

— Jūs neklausāties manī, — teica Lusila.

— Turpiniet vien, — skubināja Smouks. — Es padodos. Kāds tad ir atminējums?

— Esat gan jūs neaptēsts! Jūs taču pazīstat Trako. Kā jūs domājat, ko viņš darīs, redzēdams, ka man kārojas olu? Bet es viņu pazīstu kā savus piecus pirkstus un protu tēlot, kā man kārojas.

— Atbildiet pati uz to. Es klausos.

— Viņš uz karstām pēdām metīsies meklēt to, kas uzpircis olas. Viņš savukārt uzpirks tās, lai maksātu cik maksādams. Iztēlojieties šādu skatu: pulksten vienpadsmitos es ieeju pie Slavoviča. Trakais sēž pie blakusgaldiņa. Nav šaubu, ka viņš tur būs. «Divas sakultas olas,» es saku viesmīlim. «Diemžēl, mis Erola,» atbild viesmīlis, «olu vairs nav.» Tad savā lāča balsī ierunājas Trakais: «Viesmīl, sešas mīksti novārītas olas!» Un viesmīlis atbild: «Jā, ser,» — un atnes olas. Iztēlojieties šādu skatu:

Trakais šķielē uz manu pusi, bet es sataisu ledainu un dusmīgu seju un piesaucu klāt viesmīli. «Atvainojiet, mis Erola,» viņš saka, «bet šīs olas pieder misteram Trakajam. Saprotiet, mis, viņš tās ir nopircis.» Iztēlojieties šādu skatu: Trakais triumfē un, cītīgi izlikdamies, ka nekā nemana, apēd visas sešas olas.

Un tad vēl tāds skats. Pats Slavovičs atnes man divas sakultas olas un saka: «Misters Trakais sūta jums sveicienu, mis.» Ko lai es daru? Man atliek vienīgi uzsmaidīt Trakajam, un mēs, protams, izlīgsim, un viņš uzskatīs, ka tas ir lēti, ja viņam jāpērk olas kaut vai par desmit dolāriem gabalā.

— Tālāk, tālāk, — mudināja Smouks. — Kurā stacijā es iekāpšu šajā čuk-čuk vilcieniņā, un pie kuras ūdens sūk- nētavas mani izsēdinās?

— Ak jūs muļķīt! Neviens jūs nesēdinās ārā. Jūs aizvadīsiet savu olu vilcienu taisni līdz galastacijai. Jūs uzpirk- siet visas olas. Jūs darīsiet to tūliņ, šodien pat. Jūs varat nopirkt visas olas, cik vien Dausonā ir, par trim dolāriem un pārdot tālāk Trakajam par tādu cenu, kāda jums ienāk prātā. Un vēlāk mēs celsim gaismā visu, kā bijis. Trako ņems uz zoba. Viņš kļūs mazliet rāmāks. Mēs ar jums būsim uzvarētāji. Jūs nopelnīsiet veselu kaudzi naudas. Bet dausonieši pamodīsies un smiesies vēderus turēdami. Protams, ja..,, ja jūs domājat, ka šī spekulācija ir pārāk riskanta, es jums par uzpirkšanu došu zelta smiltis.

Tas nu Smoukam bija par daudz. Būdams tikai vienkāršs mirstīgais no Rietumiem ar dīvainiem uzskatiem par naudu un sievietēm, viņš nicīgi noraidīja piedāvājumu.

— Ei, Mazais! — Smouks uzsauca kompanjonam, kas savā ātrajā, gāzelīgajā gaitā lāčoja pa ielas otru pusi, aizdomīgi pasitis padusē neietītu pudeli ar kaut kādu sasalušu šķidrumu. Smouks pārgāja uz otru pusi. — Kur tu biji visu rītu? Es tevi izmeklējos visur.

— Biju pie daktera, — atbildēja Mazais, rādīdams pudeli. — Kaut kas nav kārtībā ar Salliju. Vakar vakarā barodams es ieraudzīju, ka viņai no astes un sāniem iet nost spalva. Dakteris saka …

— Tas viss ir blēņas, — nepacietīgi pārtrauca Smouks. — Es gribu,,,

— Kas tev iedzēlis? — sašutis un pārsteigts noprasīja Mazais. — Bet ja Sallijai šajā aukstajā laikā noiet visa spalva? Es tev saku, ka suns ir slims. Dakteris teica…

— Lai Sallija pagaida. Paklausies ..,

— Kad tev saka, viņa nevar gaidīt. Tā ir nežēlība pret dzīvniekiem. Viņa nosals. Kādas driģenes tu esi saēdies? Vai patiešām Montē Kristo būtu atrasts zelts?

— Nezinu, Mazais. Bet es gribētu, lai tu izdari man kādu pakalpojumu.

— Lūdzu, — laipni atteica Mazais, tūlīt nomierinājies. — Kas tas ir par pakalpojumu? Klāj vaļā. Esmu tayJ rīcībā.

— Nopērc man olas …

— Pie viena varbūt arī smaržas un pūderi? Bet nabaga Sallija lai noplūk pavisam! Zini, Smouk, ja tu gribi dzīvot augsti, pērc pats sev olas. Man pietiks ar pupām un speķi.

— Pirkt es pirkšu pats, bet es gribu, lai tu man palīdzi. Tagad esi kluss, Mazais. Runāšu es. Tu aiziesi pie Slavoviča. Maksā kaut vai trīs dolārus, bet nopērc visu, kas viņam ir.

— Trīs dolārus! — novaidējās Mazais. — Bet es vēl vakar dzirdēju, ka viņam esot krājumā septiņi simti olu. Divi tūkstoši viens simts dolāru par vistas olu! Zini, ko es tev sacīšu, Smouk? Aizskrien tūlīt pie daktera. Viņš paskatīsies, kas ar tevi ir, un pirmo reizi paņems no tevis tikai unci zelta smilšu par padomu. Uz redzi! Man jāsteidzas.

Mazais jau grasījās iet, bet Smouks satvēra viņu aiz pleca un pagrieza pret sevi.

— Smouk, es darīšu tavā labā visu, — dedzīgi teica Mazais. — Ja tu saķersi iesnas vai gulēsi ar pārlauztām rokām, es dienu un nakti sēdēšu pie tavas gultas un slau- cīšu tev degunu. Bet lai es esmu uz mūžīgiem laikiem nolādēts, ja es tevis vai kāda cita divkājaina labā izšķiežu divus tūkstošus simt pilnvērtīgu dolāru par vistas olām!

— Dolāri taču ir mani, nevis tavi, Mazais. Man ir padomā kāds darījums. Gribu uzpirkt visas olas, cik vien ir Dausonā, Klondaikā, Jukonā. Tev jāpalīdz man. Pašreiz man nav laika izstāstīt visu sīki. To vēlāk, bet, ja gribi, tu vari piedalīties. Bet vispirms jādabū olas. Skrien pie Slavoviča un pērc nost visu, kas viņam ir.

— Bet ko lai es viņam saku? Viņš tak sapratīs, ka es netaisos pats ēst visas olas.

— Nesaki viņam neko. Runās nauda. Viņš pārdod vārītas olas par diviem dolāriem gabalā. Piesoli viņam trīs dolārus par nevārītām. Ja viņš sāk iztaujāt, saki, ka gribi iekārtot cāļu fermu. Man galvenais ir dabūt olas. Un pēc tam turpini tādā pašā garā, izokšķerē visu Dausonu un uzpērc visas olas. Saprati? Nopērc olas! Mazajā restorāniņā pretī Slavovičam ir drusku. Nopērc tās. Es iešu uz Klondaiksitiju. Tur dzīvo kāds izputējis klibs večuks, viņam ir seši duči. Viņš noturējis

tās visu ziemu cerībā pārdot dārgāk, lai pietiktu atpakaļceļam līdz Sietlai. Es samaksāšu viņam ceļu un dabūšu olas! Nu, steidzies! Bez tam runā, ka tai sievietei, kas dzīvo aiz kokzāģētavas un šuj mokasīnus, arī esot kāds ducis.

— Labi, lai notiek pēc tava prāta, Smouk. Bet visvairāk mēs laikam gan dabūsim no Slavoviča. Es noslēgšu ar viņu kārtīgu līgumu, melnu uz balta, bet vispirms savākšu pa mazumiņam, kas nu kuram ir.

— Lai notiek. Dari to ātrāk. Vakarā es tev pastāstīšu, kāds ir mans plāns.

Bet Mazais pavicināja pudeli.

— Vispirms es tomēr padakterēšu Salliju. Tik daudz olas var pagaidīt. Ja tās visas nav apēstas, tad arī netiks apēstas, kamēr es rūpējos par nabaga slimo suni, kas ne vienreiz vien ir izglābis mums dzīvību.

Vēl nekad neviena prece nebija uzpirkta tik ātri. Trijās dienās visas olaš, cik vien varēja atrast Dausonā, izņemot dažus dučus, bija pievācis Smouks ar Mazo. Par cenu Smouks netielējās. Viņš bez sarkšanas atzinās, ka samaksājis vecajam vīram no Klondaiksitijas par viņa septiņdesmit divām olām piecus dolārus gabalā. Taču lielāko daļu bija nopircis Mazais, turklāt ilgi kaulēdamies. Sievietei, kas šuva mokasīnus, viņš bija samaksājis tikai divus dolārus par olu un lepojās, ka tik veiksmīgi vienojies ar Slavoviču — nopircis no viņa septiņi simti piecpadsmit olu vidēji par divarpus dolāriem gabalā. Turpretī rūca par to, ka mazajā restorāniņā otrpus ielas par nieka simt trīsdesmit četrām olām viņam noplēsti divi dolāri un septiņdesmit pieci centi gabalā.

Bet vairāki duči vēl bija divu cilvēku rokās. Viens, ar kuru Mazais mēģināja kaut ko sarunāt, bija indiāniete, kas dzīvoja būdiņā pakalnā aiz slimnīcas

— Šodien es tikšu galā ar viņu, — otrā rītā paziņoja Mazais. — Tu nomazgā traukus, Smouk. Es vienā mirkli būšu atpakaļ, ja tikai izdosies sveikā aiziet no viņas. Ar vīrišķi es ielaižos darīšanās katrā laikā. Bet tie sasodītie sievišķi… baigas lietas viņi izstrādā ar pircēju. Viņiem var vienīgi kaut ko pārdot. Varētu domāt, ka viņa tirgojas nevis ar olām, bet ar smagiem tīrradņiem.

Kad pievakarē Smouks atgriezās būdā, Mazais tupēja uz grīdas un ar aizdomīgi vienaldzīgu izskatu zieda Sallijai uz astes zāles.

— Kas labs? — pēc kāda brīža nevērīgi apjautājās Mazais.

— Nav nekā, — atbildēja Smouks. — Kā tev izgāja ar to skvo?

Mazais uzvaroši pameta ar galvu uz to pusi, kur uz galda stāvēja spainītis ar olām.

— Par septiņiem dolāriem gabalā, — viņš atzinās, kādu brīdi klusēdams padarbojies ar asti.

— Es beigās piedāvāju desmit, — sacīja Smouks, — un tad tas

zellis pateica, ka esot jau pārdevis olas. Slikti rādās, Mazais. Mums uzradies konkurents. Tās divdesmit astoņas olas sagādās mums raizes. Saproti, uzpirkšanā veiksme ir atkarīga no tā, vai tu dabū visas olas līdz pēdējai,

Neizteicis līdz galam, viņš cieši pavērās savā kompanjonā. Mazais izskatījās pēkšņi pārvērties — viņš visiem spēkiem centās neizrādīt satraukumu. Viņš aiztaisīja ziedes bunduli, lēni un rūpīgi noslaucīja rokas gar Sallijas spalvu, piecēlās, aizgāja kaktā, paskatījās termometru un nāca atpakaļ. Viņš ierunājās klusi, rāmi un ārkārtīgi pieklājīgi:

— Vai tu nebūtu tik laipns un neatkārtotu, cik olu tu gribēji nopirkt no tā zeļļa?

— Divdesmit astoņas.

— Hm, — Mazais norūca un ar vieglu galvas mājienu pateicās Smoukam. Pēc tam domīgi un nīgri paskatījās uz plīti. — Smouk, mums jāuztaisa jauna plīts. Šī kurtuve galīgi izdegusi, tā ka no plāceņiem iznāk ogles.

— Liec mierā kurtuvi un pastāsti, kas noticis, — iejaucās Smouks.

— Kas noticis? Tu gribi zināt, kas noticis? Labi, esi tik laipns un pievērs savas skaistās acis spainim, kas stāv uz galda. Nu, redzi?

Smouks pamāja ar galvu.

— Re, ko es gribu tev teikt. Tajā spainī ir akurāt divdesmit astoņas olas, ne vairāk, ne mazāk, un katra no tām, kaut velns viņas parāvis, maksā akurāt septiņus kārtīgus, apaļus, pilnvērtīgus dolārus. Ja tev deg uzzināt kaut ko vairāk, es labprāt sniegšu ziņas,

— Tālāk, — lūdza Smouks.

— Tas vecais, ar ko tu mēģināji sarunāt, bija garš indiānis, vai ne?

Smouks atkal pamāja ar galvu, un pēc tam viņam bija jāpamāj pēc katra jautājuma.

— Pusvaiga viņam nospraucis lācis, vai ne? Viņš tirgojas ar suņiem, ir tā? Viņu sauc Džims Rētainais Ģīmis? Vai tā ir vai nav? Nu, tagad tu saproti, par ko es runāju?

— Tu domā, ka mēs esam pārsolījuši…

— Viens otru. Kā āmen baznīcā. Tā skvo ir viņa sieva, un viņiem ir māja uzkalnā aiz slimnīcas. Es būtu nopircis tās olas par diviem dolāriem gabalā, ja tu nebūtu iemaisījies.

— Un es tāpat, — iesmējās Smouks, — ja tu, sasodīts, nebūtu izjaucis! Bet tam nav nozīmes. Toties mēs zinām, ka esam visu uzpirkuši. Tas ir galvenais.

Veselu stundu Mazais ņēmās, ar norakstītu zīmuļa galu vilkdams uz trīs gadus vecas avīzes malām kaut kādus ķeburus, un, jo garāki un nesaprotamāki kļuva skaitļu stabiņi, jo jautrāks kļuva viņš pats.

— Te nu tas ir! — beidzot teica Mazais. — Jauki,, vai ne? Man šķiet gan. Skat, ko es sarēķināju. Mūsu rīcībā šobrīd ir deviņi simti septiņdesmit trīs olas. Tās izmaksājušas mums divi tūkstoši septiņi simti sešdesmit dolāru, rēķinot smiltis par sešpadsmit dolāriem uncē un nerēķinot klāt mūsu laiku. Bet tagad klausies. Ja mēs izspiedīsim no Trakā desmit dolārus par olu, mēs dabūsim akurāt seši tūkstoši deviņi simti septiņdesmit dolāru tīras peļņas. Tas nu gan ir ķēriens! Un puse pienākas man! Liec to aiz auss, Smouk. Esmu tev pateicīgs, traki pateicīgs. Kam man rikšošanas sacensības! Drīzāk tad lieku uz vistām nekā uz zirgiem.

Tovakar pulksten vienpadsmitos Smouku no dziļa miega pamodināja Mazais, kura parka dvesa aukstumu un roka, ar ko viņš pieskārās pie Smouka vaiga, bija ledaina.

— Kas tad nu? — norūca Smouks.- — Sallijai pēdējā spalva nogājusi?

— Nē jau. Man ir patīkami jaunumi. Es runāju ar Sla- voviču. Pareizāk sakot, Slavovičs runāja ar mani, tāpēc ka viņš iesāka pirmais. Viņš sacīja man: «Gribu parunāt ar tevi par tām olām. Es nevienam neko neesmu bildis. Neviens nezina, ka esmu pārdevis tās tev. Bet, ja tu gribi taisīt naudu, es tev varu dot labu padomu.» Un viņš to arī izdarīja, Smouk. Uzmini, kādu padomu viņš deva!

— Saki vien.

— Tas varbūt izklausās neticami, bet šis labais padoms bija Cārlijs Trakais. Viņš grib pirkt olas. Viņš neatkāpjas no Slavoviča un piedāvā piecus, bet uz beigām — astoņus dolārus par olu. Bet Slavovičam vairs nav olu. Visbeidzot Trakais pasaka Slavovičam, ka noraus viņam galvu, ja dabūs zināt, ka Slavovičs kaut kur apbēdzinājis olas. Slavovičam vajadzējis pateikt, ka olas viņš ir pārdevis, bet kam — tas ir noslēpums. Slavovičs lūdz, lai atļauj pateikt Trakajam, kas nopircis olas. «Mazais,» viņš man saka, «Trakais tūlīt aizskries pie tevis. Vari izspiest no viņa astoņus dolārus par olu.» — «Mīļā stundiņ, astoņus dolārus!» es viņam saku. «Es no viņa izspiedīšu visus desmit.» Lai nu kā, es pateicu Slavovičam, ka padomāšu un rīt no rīta atbildēšu viņam. Protams, lai viņš saka Trakajam, ka mēs uzpirkuši olas. Vai man nav taisnība?

— Skaidrs, ka ir, Mazais. No rīta vispirms brīdini Sla- voviču. Lai pasaka Trakajam, ka mēs abi šajā darījumā esam kompanjoni.

Pēc piecām minūtēm Mazais atkal pamodināja Smouku.

— Paklau, Smouk! Ei, Smouk!

— Nu?

— Ne centu mazāk kā desmit dolāru gabalā. Saprati?

— Skaidrs… būs labi, — Smouks atbildēja, laizdamies miegā.

Otrā rītā Smouks atkal satika Lusilu Erolu Aļaskas tirdzniecības sabiedrības veikalā pie galantērijas letes.

— Tā lieta iet! — viņš līksmi paziņoja. — Tā lieta iet! Trakais bijis pie Slavoviča, mēģinājis pierunāt, lai pārdod olas, draudējis. Bet tagad Slavovičs droši vien jau pateicis viņam, ka mēs ar Mazo uzpirkuši olas.

Lusilas Erolas acis aiz prieka iedzirkstījās.

— Es tūlīt eju brokastīs! — viņa iesaucās. — Pasūtīšu viesmīlim olas, bet, kad to nebūs, sataisīšu tik bēdīgu seju, ka pat akmens sirds kļūs mīksta. Skaidrs, ka Trakais māksies virsū Slavovičam, mēģinādams pārsolīt visas olas, kaut tās maksātu vienu no viņa raktuvēm. Es viņu pazīstu. Bet jūs nepiekāpieties. Mani apmierinās tikai desmit dolāri, bet, ja jūs pārdosiet lētāk, es jums nemūžam nepiedošu, Smouk.

Pusdienlaikā Mazais uzlika galdā katliņu ar pupām, kafiju, pannu ar plāceņiem, sviesta bunci, iebiezināta piena kārbu, kūpošu brieža gaļu ar speķi, šķīvi ar žāvētiem persikiem un paziņoja:

— Pusdienas gatavas. Bet vispirms palūko, kā iet Sallijai.

Smouks nolika sāņus iejūgu, ko viņš laboja, atvēra durvis un ieraudzīja Salliju un Jautro bezbailīgi atvairām kaimiņu suņu baru, kas bija saskrējis pamieloties. Bet viņš ieraudzīja vēl kaut ko tādu, kas lika viņam steigšus aizcirst durvis un mesties pie plīts. Pannu, kas vēl bija karsta pēc gaļas cepšanas, viņš uzlika uz priekšējā riņķa. Uzsviedis uz pannas krietnu sviesta piku, viņš paņēma un sasita olu. Smouks jau sniedzās pēc otras, kad Mazais pielēca klāt un saķēra viņu aiz rokas.

— Ei, ko tu dari?

— Cepu olas, — Smouks paskaidroja, nokratīdams Mazā roku, un sasita otru olu. — Kas noticis ar tavām acīm? Varbūt tev. rādās,ˆka es sukāju matus?

— Vai tu neesi slims? — satraukts jautāja Mazais, kad Smouks, ar elkoni veikli atgrūdis viņu, uzsita uz pannas trešo olu. — Varbūt esi galīgi izkūkojis prātu? Tu tak esi jau sasitis olas par trīsdesmit dolāriem!

— Bet būs par sešdesmit, — Smouks atbildēja, sasizdams ceturto olu. — Nemaisies pa kājām, Mazais. Trakais kāpj augšā, pēc piecām minūtēm būs klāt.

Visu sapratis, Mazais atviegloti uzelpoja un apsēdās pie galda. Kad pie durvīm pieklauvēja, Smouks jau sēdēja viņam pretī — un katram bija priekšā šķīvis ar trim tikko ceptām olām.

— Iekšā! — uzsauca Smouks.

Ienāca Trakais, gandrīz sešas pēdas garš un ne vairāk, ne mazāk kā simt deviņdesmit mārciņas smags jauns milzis, un sarokojās ar abiem.

— Apsēdies un iekod, Trakais, — aicināja Mazais.

— Smouk, uzcep viņam pāris olu. Varu saderēt, ka viņš sen nav ēdis tās.

Smouks uzsita uz karstās pannas vēl trīs olas un pēc brīža nolika tās priekšā viesim, kas skatījās tik dīvaini, ka Mazais vēlāk atzinās — viņš baiļojies, ka Trakais neiebāž olas kabatā un nemūk prom. sm

— Laikam gan pat naudas maisi Štatos neēd tā kā mēs, — ļaunā priekā teica Mazais. — Mēs trijatā sukājam iekšā olas par deviņdesmit dolāriem, ne aci nemirkšķinādami.

Trakais kā pārakmeņojies raudzījās uz olām, kas ātri vien pazuda.

— Liecies klāt un ēd, — Smouks gumdināja.

— Tās,tās nemaksā desmit dolāru, — lēni teica Trakais.

Mazais pieņēma izaicinājumu.

— Katra lieta ir tik vērta, cik par to var dabūt, vai tā nav? — viņš sacīja.

— Jā, bet…

— Bez jebkādiem «bet»! Es tev saku, cik mēs varam par tām dabūt. Desmit dolāru gabalā kā likts. Mēs ar Smouku esam olu trests, to tu liec aiz auss. Ja mēs sakām — desmit dolāru gabalā, tad tā arī būs. — Mazais ar plāceni noslaucīja šķīvi. — Es laikam varētu apēst vēl kādas pāris, — viņš nopūzdamies teica un uzlika sev pupas.

— Kā jūs tā varat ēst olas? — iebilda Trakais.

— Tas … tas nav labi.

— Mums abiem ar Smouku olas trakot garšo, — taisnojās Mazais.

Ciemiņš negribīgi, apēda savu porciju un šaubīgi paskatījās uz draugiem.

— Paklausieties, puiši, jūs varētu izdarīt man lielu pakalpojumu, — viņš kā pārbaudīdams iesāka. — Pārdodiet, aizdodiet vai iedodiet tāpat man kādu duci olu.

— Protams, — atbildēja Smouks. — Es zinu, kā man pašam kārojas pēc olām. Bet mēs neesam tik trūcīgi, lai ņemtu naudu par pacienāšanu. Mēs tev dosim tās par velti. — Šajā brīdī kāds pagaldē iespēra Smoukam, un viņš saprata, ka Mazo pārņem nemiers. — Tu saki — duci, Trakais?

. Trakais pamāja ar galvu.

— Uzcep viņam vēl olas, Mazais, — turpināja Smouks.

— Jūtu līdzi. Man savā laikā pašam gadījās tā, ka varēju apēst duci olu uzreiz.

Mazais trūkās kājās, bet Trakais atturēja viņu un paskaidroja:

— Man nevajag ceptas olas. Man vajag ar visām čaumalām.

— Lai varētu ņemt līdzi?

— Nūja.

— Tad tā vairs nav pacienāšana, — iebilda Mazais.

— Tā jau ir … tā ir tirgošanās.

Smouks atbalstīja Mazo.

— Es sapratu, ka tu gribi tikai paēsties olas. Redzi, mums ir

padomā kāds komerciāls darījums.

Draudīgās uguntiņas Trakā zilajās acīs kļuva vēl draudīgākas.

— Es samaksāšu par tām, — viņš skarbi teica. — Cik?

— Bet ne jau par duci, — atbildēja Smouks. — Duci pārdot mēs nevaram. Mēs neesam mazumtirgotāji, mēs tirgojamies plašā mērogā un nevaram bojāt paši savu tirgu. Mēs uzpirkām visas olas līdz pēdējai un vai nu pārdosim tās visas uzreiz, vai nepārdosim nemaz.

— Cik olu jums ir, un cik jūs par tām prasāt?

— Cik mums ir, Mazais? — savukārt jautāja Smouks.

Mazais nokremšļojās un sāka skaļi rēķināt:

— Pagaidi! No deviņi simti septiņdesmit trīs atņemt deviņi — paliek deviņi ,simti sešdesmit divi. Pa desmit gabalā — tas iznāk deviņi tūkstoši seši simti divdesmit apaļi dolāri. Mēs, protams, rīkojamies godīgi un par vecām olām dodam naudu atpakaļ, bet vecu olu te nav. Lai nu ko, bet vecas olas es Klondaikā neesmu redzējis. Neviens nav tik stulbs, lai vestu uz šejieni vecas olas.

— Pareizi, — piekrita Smouks. — Par vecām olām naudu atpakaļ, Trakais. Un, lūk, ko mēs ierosinām: deviņi tūkstoši seši simti divdesmit dolāru — un visas olas līdz pēdējai Klondaikā ir tavas.

— Pēc tam tu vari pārdot tās par divdesmit gabalā un nopelnīt divtik, — ieteica Mazais.

Trakais bēdīgi papurināja galvu un uzlika sev uz šķīvja pupas.

— Tas man ir par sālītu, Mazais. Man vajadzīgas tikai dažas. Es varētu paņemt pāris duču par desmit dolāriem gabalā. Pat par divdesmit paņemtu, bet visas nopirkt es nevaru.

— Visas vai nevienu! — Tāds bija Smouka ultimāts.

— Paklausieties jūs abi, — vaļsirdības uzplūdā sacīja Trakais. — Es būšu ar jums pilnīgi atklāts, bet tas lai paliek starp mums. Jūs jau zināt, ka mēs ar mis Erolu bijām saderinājušies. Nu, bet tagad viņa ir lauzusi solli jumu. Jūs to zināt. Visi to zina. Olas man vajadzīgas priekš viņas.

— Ha! — zobgalīgi novilka Mazais. — Tagad ir skaidrs, kam tev vajadzīgas olas ar visām čaumalām. To nu gan es nebiju gaidījis no tevis!

— Ko tad?

— Tas tak ir zemiskums, es tev teikšu! — iesaucās Mazais, no sirds sašutis. — Es nebrīnītos, ja kāds ielaistu tev lodi pierē, tu esi to pelnījis.

Trakais iekaisa, gatavs ļaut vaļu vienam no saviem slavenajiem dusmu uzplūdumiem. Viņš sažņaudza lēto dakšiņu ar tādu spēku, ka tā saliecās, viņa zilās acis šķīla zibeņus.

— Paklau, Mazais, ko tu ar to gribi teikt? Ja tu domā, ka man aiz ādas kaut kas nelabs …

— Ko gribu teikt, to pateicu, — spītīgi atcirta Mazais. — Vari

būt drošs, ka man nekas nav aiz ādas. Tādas lietas dara atklāti. Citādi mest nemaz nav iespējams.

— Ko mest?

— Olas, žāvētas plūmes, bumbas, visu ko. Bet tu, Trakais, maldies. Uz teātri neiet ļaudis, kas to cietīs. Kaut gan viņa ir aktrise, tev nav tiesību apmētāt viņu uz skatuves ar olām.

Brīdi šķita, ka Trakais vai nu pārsprāgs, vai arī viņu ķers trieka. Viņš norija svilinoši karsto kafiju un pamazām atguvās.

— Tu kļūdies, Mazais, — viņš salti un apdomīgi teica.

— Es netaisos apmētāt viņu ar olām. Saproti, cilvēk, — viņš dedzīgi iesaucās, — es gribu pasniegt viņai olas uz šķīvja sakultas — tādas viņai ļoti garšo!

— Es jau zināju, ka tas nav iespējams, — iepriecināts sacīja Mazais. — Es zināju, ka tu neesi spējīgs pastrādāt zemiskus numurus.»

— Tad ir labi, Mazais, — piedodoši sacīja Trakais.

— Bet ķersimies pie darījuma. Tagad jūs zināt, kāpēc man vajadzīgas olas. Man tās nāvīgi vajadzīgas.

— Vai tu ņemsi tās par deviņi tūkstoši seši simti divdesmit dolāriem? — jautāja Mazais.

— Tā ir laupīšana, nekas vairāk, — saļaunojies teica Trakais.

— Tas ir darījums, — atcirta Smouks. — Varbūt tu domā, ka mēs uzpirkām olas, lai uzlabotu savu veselību, ko?

— Saprotiet jel, — Trakais sāka lūgties. — Man vajadzīgi tikai pāris duču. Es maksāšu jums divdesmit dolāru gabalā. Ko lai es iesāku ar pārējām olām? Gadiem ilgi esmu dzīvojis te un izticis bez olām un, jādomā, kaut kā iztikšu arī turpmāk.

— Necel seksti gaisā, — Mazais deva padomu. — Ja negribi olas, nevajag arī. Mēs tev virsū nebāžamies.

— Man tās ir vajadzīgas, — žēlabaini teica Trakais.

— Tu tak zini, cik tās tev izmaksās, — deviņi tūkstoši seši simti divdesmit dolāru, bet, ja esmu sarēķinājis nepareizi, var pārrēķināt.

— Bet ja nu ar tām nekas neiznāk? — iebilda Trakais. — Ja nu mis Erolai olas vairs negaršo?

— Es teiktu, ka mis Erola ir šo olu vērta, — rāmi ieminējās Smouks.

— Vērta! — pietrūcies kājās, Trakais ļāva vaļu savai daiļrunībai. — Viņa ir miljons dolāru vērta. Viņa ir visu manu īpašumu vērta. Viņa ir visu Klondaikas zelta smilšu vērta. — Viņš apsēdās un turpināja mierīgāk: — Bet tas nenozīmē, ka man jāizgrūž desmittūkstoš dolāru par viņas brokastīm. Man ir tāds ierosinājums. Aizdodiet man pāris duču olu. Es atdošu tās Slavovičam, un viņš manā vārdā pasniegs olas mis Erolai. Viņa simt gadu nav uzsmaidījusi man. Ja šīs olas dāvās man viņas smaidu, es paņemšu no jums visas.

— Vai tu esi ar mieru parakstīt kontraktu ar šādiem

noteikumiem? — steigšus jautāja Smouks, zinādams, ka Lusila Erola smaidīs.

Trakais noelsās vien.

— Šinī mājā gan ātri kārto visas lietas, — viņš sacīja ar dzēlīgu pieskaņu balsī.

— Mēs tikai piekrītam tavam ierosinājumam, — atbildēja Smouks.

— Lai notiek. Dod šurp papīru un raksti mudīgi kontraktu, — piespiests pie sienas, dusmīgi teica Trakais.

Smouks tūlīt izrakstīja dokumentu, kas apstiprināja, ka Trakais apņemas samaksāt desmit dolāru par katru viņam piedāvāto olu ar noteikumu, ka divi duči avansā paņemto olu palīdzēs viņam samierināties ar Lusilu Erolu.

Trakais jau grasījās parakstīt papīru, bet pēkšņi sastinga ar spalvaskātu rokās.

— Vēl kas, — viņš teica. — Ja es pērku olas, tad tām jābūt svaigām.

— Nesvaigu olu Klondaikā nemaz nav, — nospurcās Mazais.

— Un tomēr, ja es atradīšu kaut vienu vecu olu, jūs man par to atdosiet desmit dolāru.

— Protams, — nomierinoši sacīja Smouks. — Tas ir taisnīgi.

— Un es apņemos apēst katru vecu olu, ko tu atradīsi, — paziņoja Mazais.

Smouks iesprauda kontraktā vārdu «svaigas», Trakais drūmi parakstījās, paņēma spainīti ar diviem dučiem izmēģinājuma olu, uzvilka dūraiņus un atvēra durvis.

— Sveiki, laupītāji! — viņš norūca un aizcirta durvis.

Otrā rītā Smouks pats savām acīm redzēja, kas notiek

pie Slavoviča. Trakais uzaicināja viņu apsēsties pie sava galdiņa blakus Lusilas. Erolas galdiņam. Viss risinājās gandrīz tā, kā viņa bija paredzējusi.

— Vai jūs vēl neesat dabūjis olas? — viņa raudulīgi jautāja viesmīlim.

— Nē, kundze, — skanēja atbilde. — Kāds, tā stāsta, esot uzpircis Dausonā visas olas. Misters Slavovičs mēģināja dabūt dažas speciāli jums. Bet tas, kas visas uzpircis, negrib laist savus krājumus ārā no rokām.

Sajā mirklī Trakais pasauca saimnieku un, saņēmis aiz pleca, pievilka sev klāt.

— Paklausies, Slavovič, — viņš aizsmakušā balsī čukstēja, — vakar vakarā es iedevu tev divus dučus olu. Kur tās ir?

— Pieliekamajā. Tikai sešas atsaldēju un turu jums gatavībā.

— Tās nav domātas man, — Trakais čukstēja vēl klusāk. — Sakul tās un pasniedz mis Erolai.

— Es pats visu izdarīšu, — Slavovičs apsolīja.

— Un neaizmirsti nodot sveicienus no manis, — Tra* kais piebilda, palaizdams vaļā Slavoviča plecu, ko visu laiku bija turējis kā spīlēs.

Skaistā Lusila Erola nelaimīgi skatījās šķīvī, uz kura bija gaļa ar konservētu kartupeļu biezeni, kad Slavovičs pasniedza viņai divas mīksti saceptas olas.

— Misters Trakais sūta jums sveicienu, — viņš teica tā, ka arī pie blakusgaldiņa sēdošie dzirdēja.

Smouks klusībā atzina, ka Lusila ir lieliska aktrise: viņas sejā uzplaiksnīja prieks, galva pagriezās, it kā vēstīdama nevilšu smaidu, ko atturēja tikai pašsavaldīšanās, un tad viņa aizgriezās, lai kaut ko pateiktu restorāna saimniekam.

Trakais zem galda uzmina Smoukam uz kājas.

— Vai viņa ēdīs? Tas ir galvenais — vai viņa ēdīs? — Trakais nemierīgs čukstēja.

Sāniski paskatījušies uz blakusgaldiņu, viņi redzēja, ka Lusila Erola šaubās: viņa tikko neatstūma šķīvi, taču kārdinājums bija pārāk liels.

— Es ņemu tās olas, — Trakais teica Smoukam. — Kontrakts paliek spēkā. Vai tu redzēji? Vai redzēji viņu? Gandrīz vai pasmaidīja. Es viņu pazīstu. Viss ir kārtībā. Rīt vēl pāris olu, un viņa man piedos, mēs salabsim. Ja viņas nebūtu te, es tev, Smouk, paspiestu roku, tik pateicīgs es esmu. Tu neesi laupītājs, tu esi labdaris.

Smouks atgriezās būdā pacilātā noskaņojumā un atrada Mazo pagalam izmisušu vienatnē spēlējam pasjansu. Smouks jau sen zināja: ja Mazais viens pats spēlē kārtis, tā ir zīme, ka šī pasaule brūk kopā.

— Liec mani mierā, nerunā ar mani, — ar šādiem vārdiem draugs sagaidīja Smouku.

Bet drīz jo drīz Mazais neizturēja un sāka kratīt sirdi.

— Viss vējā, — viņš teica, smagi nopūzdamies. — Mēs esam izputējuši. Rīt visos krodziņos pārdos kokteili ar olu par dolāru glāzē. Dausonā nebūs neviena trūcīga bārmeņa, kas nevarētu pielocīt vēderu pilnu ar olām. Kā tu domā, kam es ieskrēju krūtīs? Kādam puisim, kas atvedis trīs tūkstošus olu, vai saproti? Trīs tūkstoši, tikko atgādāti no Četrdesmitās Jūdzes.

— Pasaciņas, — neticīgi sacīja Smouks.

— Pasakaina ellīte! Es pats redzēju tās. Viņu sauc Gotero — milzīga auguma zilacains puisis, vietējais francūzis. Vispirms viņš jautāja pēc tevis, tad paaicināja mani sāņus un iedūra man taisni sirdī. Viņu uztraucis tas, ka mēs uzpērkam olas. Viņš zinājis, ka Četrdesmitajā Jūdzē ir trīs tūkstoši olu, un taisnā ceļā braucis uz turieni un nopircis tās. «Parādi man tās,» es saku. Šis parāda arī. Tur krastā bija viņa suņu pajūgi un divi dzinēji indiāņi, kas, tikko

atbraukuši no Četrdesmitās Jūdzes, atpūtās. Un kamanās bija ziepju kastes, nelielas koka kastes. Mēs izvilkām vienu un turpat upes vidū uz ledus* attaisījām. Tur iekšā bija olas! Pilns ar olām, pa vidu sabērtas zāģu skaidas. Smouk, mēs esam paspēlējuši. Vai tu zini, ko tas bezkauņa man pateica? Viņš mums tās visas atdodot par desmit dolāriem gabalā. Bet zini, ko viņš*1* darīja, kad es gāju ārā no viņa būdas? Rakstīja sludinājumu, ka pārdod olas. Pateica, ka par desmit dolāriem gabalā mums pārdošot pirmajiem un gaidīšot līdz diviem dienā. Ja mēs nepiekritīšot, viņš laidīšot olas pārdošanā — un mums atlikšot tikai noplātīt rokas. Viņš ar tādām lietām nekad neesot nodarbojies, bet te nu esot izdevība — un to viņš garām nelaidīšot. Cik es sapratu, tad to viņš par mums abiem.

— Nekas, — bezbēdīgi teica Smouks, — Nezaudē galvu un ļauj man brītiņu padomāt. Jārīkojas ātri un saskaņoti — tas ir viss, kas mums jādara. Es sarunāšu, lai Trakais divos atnāk pēc sava pirkuma. Tu nopirksi olas no tā Gotero. Mēģini pakaulēties. Pat tad, ja tu samaksāsi desmit dolāru gabalā, Trakais tik un tā paņems no mums šīs olas par to pašu cenu. Ja vari dabūt lētāk, nekas — mēs nopelnīsim arī ar to. Tagad ej. Pielūko, lai tās būtu te ne vēlāk kā pulksten divos. Aiztapini no pulkveža Bovija suņus un paņem mūsu pajūgu. Un tieši divos esi klāt.

— Paklau, — uzsauca Smouks, kad Mazais jau gāja lejā pa nogāzi, — labāk paķer līdzi lietussargu. Es nebrīnītos, ja sāktu līt olu lietus.

Smouks atrada Trako krodziņā «M. un M.», un sākās vētraina izskaidrošanās.

— Ņem vērā, ka mēs esam nopirkuši vēl olas, — teica Smouks, kad Trakais bija piekritis pulksten divos ierasties ar zelta smiltīm viņu būdā un norēķināties.

— Jums labāk veicas atrast olas, nevis tā* kā man, — sacīja Trakais. — Jā, bet cik olu jūs esat nopirkuši šoreiz, un cik smilšu man jāņem līdzi?

Smouks atšķīra piezīmju grāmatiņu.

— Mazais te aprēķinājis, ka mums ir trīs tūkstoši deviņi simti sešdesmit divas olas. Ja pareizina ar desmit…

— Četrdesmit tūkstošu dolāru! — ieaurojās Trakais.

— Jūs taču teicāt, ka jums esot tikai kaut kas ap deviņi simti olu! Tā ir izspiešana! Es neesmu ar to mierā!

Smouks izvilka no kabatas kontraktu un parādīja punktu par visu olu pirkšanu.

— Te nav teikts, tieši cik olu mēs piegādājam. Tu piekriti maksāt desmit dolārus par katru olu, ko saņemsi no mums. Tagad tās olas mums ir, un, ja jau kontrakts ir pa- Baķstīts, tad parakstīts. Godīgi sakot, Trakais, mēs par šo jauno pievedumu uzzinājām tikai pēc tam,

kad kontrakts bija parakstīts. Tad mēs bijām spiesti pirkt olas, lai mūsu darījums neizjuktu.

Piecas garas minūtes Trakais cīnījās ar sevi, līdz negribīgi padevās.

— Nu gan esmu iekritis, — viņš saraustīti teica. — Ej kur iedams, visur olas. Jo ātrāk es izkulšos no šī jampadrača, jo labāk. Var vēl olu lavīna uzgāzties uz galvas. Divos es būšu klāt. Bet padomā — četrdesmit tūkstošu dolāru!

— Tikai trīsdesmit deviņi tūkstoši seši simti divdesmit, — pārlaboja Smouks.

— Tas ir divsimt mārciņu smilšu! — izgrūda Trakais.

— Man būs jāved tās šurp ar suņiem.

— Mēs aizdosim tev savu pajūgu, ar ko aizvest olas, — piedāvāja Smouks.

— Bet kur lai ēs tās grūžu? Nekas. Es atbraukšu. Bet līdz kapa malai es vairs neņemšu mutē olas. Man metas slikta dūša, pat domājot par tām.

Pusdivos stāvajā nogāzē uzbrauca divi pajūgi: Mazais bija atvedis no Gotero pirktās olas.

— Mēs nopelnām gandrīz divreiz vairāk, — viņš teica, kopā ar Smouku nesdams ziepju kastes būdā. — Es devu par tām astoņus dolārus, un, pamatīgi izlamājies franciski, viņš piekāpās. Tātad tīrā peļņa mums iznāk divi dolāri par olu, bet to ir trīs tūkstoši. Samaksāju viņam visu. Te ir kvīts.

Kamēr Smouks sadabūja svarus un gatavojās pārdošanai, Mazais nodarbojās ar aprēķiniem.

— Re, tāds ir iznākums, — viņš uzvaroši paziņoja.

— Mēs vinnējam divpadsmittūkstoš deviņi simti septiņdesmit dolāru. Un Trakajam arī nenodarām pāri. Viņš vinnē mis Erolu. Turklāt viņš dabū visas olas. Grozies, kā gribi, darījums izdevīgs visiem. Neviens nav zaudētājs.

— Pat Gotero ieņem divdesmit četrus tūkstošus, — iesmiedamies teica Smouks, — protams, atskaitot nost to, ko viņam izmaksājušas olas un vešana. Un, ja Trakais sadomās pārdot tās olas tālāk, arī viņš izsitīs sev peļņu.

Tieši pulksten divos Mazais, palūkojies ārā, ieraudzīja Trako nākam augšā. Viņš ienāca žirbs un lietišķs. Novilcis smago lāčādas kažoku, viņš pakāra to uz naglas un apsēdās pie galda.

— Nesiet nu šurp olas, pirāti, — viņš sāka. — Un turpmāk ir nedomājiet ieminēties man par tām, citādi jums klāsies plāni.

Un visi trīs sāka skaitīt agrāk nopirktās olas. Kad bija noskaitīti divi simti, Trakais piepeši pārsita vienu olu pret galda malu un ar īkšķiem veikli attaisīja to.

— Ei, pagaidi! — sāka protestēt Mazais.

— Vai tad tā nav mana ola, ko? — atcirta Trakais.

— Vai es nemaksāju par to desmit dolāru, ko? Bet es negribu pirkt kaķi maisā. Ja jau es izgrūžu desmit dolāru par olu, man jāzina, ko es saņemu.

— Ja tev ola nepatīk, es varu to apēst, — dzēlīgi ierosināja Mazais.

Trakais paskatījās, paostīja un papurināja galvu.

— Nav vērts, Mazais. Ola ir laba. Iedod man katliņu. Es pats apēdīšu to vakariņās.

Trakais pārbaudot sasita vēl trīs olas un izlēja tās blakus noliktajā katliņā.

— Te ir par divām vairāk, nekā tu teici, Mazais, — viņš sacīja, kad skaitīšana bija beigusies. — Nevis deviņi simti sešdesmit divas, bet deviņi simti sešdesmit četras.

— Esmu nepareizi saskaitījis, — tūlīt atzinās Mazais.

— Mēs piesviedīsim tās klāt, lai būtu apaļš rēķins.

— Jūs, jādomā, varat to atļauties, — drūmi piekrita Trakais. — Te ir gandrīz tūkstotis. Deviņi tūkstoši seši simti divdesmit dolāru. Par to es maksāju tūlīt. Raksti kvīti, Smouk.

— Pārskaitīsim visas, — ierosināja Smouks, — un tu samaksāsi par visām uzreiz.

Trakais papurināja galvu.

— Rēķināšanā es neesmu nekāds stiprais. Kad skaita pa vienam tūkstotim, tad ir droši, ka nevar kļūdīties.

Viņš izvilka no kažoka iekškabatām divus tik apaļus un garus maisiņus ar zelta smiltīm, ka tie atgādināja desas. Kad viņš bija samaksājis par pirmo tūkstoti, maisiņos nebija palicis zelta smilšu vairāk kā par dažiem simtiem dolāru.

Pienesuši pie galda ziepju kasti, viņi sāka pārskaitīt nā- kaņiās trīstūkstoš olas. Noskaitījis simtu, Trakais atkal spēcīgi sita olu pret galda malu. Bija dzirdams nevis krakšķis, bet tāda skaņa, it kā būtu sista nevis ola, bet marmora gabals.

— Caur un cauri sasalusi, — teica Trakais un belza spēcīgāk.

Viņš pacēla olu, un visi redzēja, ka sitiena vietā čaumala sabirzusi putekļos.

— Nūja, — sacīja Mazais, — kā tad lai nebūtu sasalusi, ja tā vesta no Četrdesmitās Jūdzes. Tā jācērt ar cirvi.

— Nes šurp cirvi, — teica Trakais.

Smouks atnesa cirvi, un Trakais, kam bija mežcirtēja ievingrinātā roka un acs, pārcirta olu tieši uz pusēm. No iekšpuses tā izskatījās apšaubāmi. Nelāgā nojautā Smoukam pa muguru noskrēja skudriņas. Mazais bija drošsirdīgāks. Viņš paostīja vienu olas pusi.

— Ož kā parasti, — viņš sacīja.

— Toties izskatās neparasti, — iebilda Trakais. — Un kā gan

olas var ost, ja tās visas sasalušas akmenī? Acumirkli!

Viņš uzlika abas puses uz pannas, bet pannu — uz karstās plīts priekšējā riņķa. Visi trīs, iepletuši nāsis, klusēdami gaidīja. Pamazām istabā sāka izplatīties nepārprotama smaka. Trakais cieta klusu, un arī Mazais nevēra vaļā muti, lai gan viss bija skaidrs.

— Met to laukā! — elpai trūkstot, iekliedzās Smouks.

— Kāda tur jēga? — jautāja Trakais. — Jāpārbauda arī pārējās.

— Tikai ne iekšā. — Smouks klepoja un ar mokām pārvarēja nelabumu. — Cērt tās pušu, tāpat varēs redzēt. Met to laukā, Mazais! Fū! Un atstāj durvis vaļā!

Vēra vaļā kasti pēc kastes, uz labu laimi ņēma olu pēc olas, un cirta uz pusēm, bet tās visas bija bezcerīgi, neglābjami sapuvušas.

— Es neprasu, lai tu tās ēstu, Mazais, — Trakais viņu vilka uz zoba, — tikai atļaujiet man lasīties ātrāk prom no šejienes. Manā kontraktā ir runa tikai par labām olām. Ja jūs aizdotu man pajūgu, es aizvestu svaigās olas, kamēr arī tās nav sākušas smirdēt.

Smouks palīdzēja piekraut kamanas. Mazais apsēdās pie galda, lai izliktu pasjansu.

— Saki — cik ilgi jūs glabājāt šo preci? — Trakais pašās beigās dzēlīgi apvaicājās. „

Smouks neatbildēja un, paskatījies uz Mazo, kas bija pilnīgi aizņemts ar pasjansu, tikai svieda ziepju kastes ārā sniegā.

— Saki, Mazais, — cik tu samaksāji par šiem trim tūkstošiem? — Smouks mierīgi jautāja.

— Astoņus dolārus gabalā. Klusē un liec mani mierā. Es protu rēķināt ne sliktāk kā tu. Mēs šajā jandāliņā esam zaudējuši septiņpadsmit tūkstošus dolāru, ja kāds grib zināt. To es aprēķināju, kamēr mēs gaidījām, kad varēs paostīt pirmo olu.

Smouks dažas minūtes domāja, tad atkal ierunājās:

— Paklau, Mazais, zelta smiltis par četrdesmit tūkstošiem dolāru sver divi simti mārciņu. Trakais paņēma mūsu pajūgu, lai aizvestu olas. Viņš atnāca bez kamanām. Tie divi maisiņi ar smiltīm, kuri bija viņam kabatā, svēra mārciņas divdesmit katrs. Norunāts bija maksāt tūlīt skaidrā naudā. Viņš bija paņēmis līdzi tik daudz, cik vajadzēja, lai samaksātu par labajām olām. Viņš ij nedomāja maksāt par tiem trim tūkstošiem. Viņš zināja, ka tās ir sapuvušas. Bet kā viņš to varēja zināt? Kā lai to saprot, ko?

Mazais savāca kārtis, gribēja no jauna tās sajaukt, bet pārdomāja.

— Tur nav ko saprast. To pat bērns izskaidros. Mēs zaudējām septiņpadsmit tūkstošus. Trakais nopelna septiņpadsmit tūkstošus. Tās olas, ko atveda Gotero, piederēja pašam Trakajam. Vai vēl ko gribi zināt?

— Jā. Vai tev nebija tik daudz sajēgas, ka olas, iekams tās pērk, vispirms ir jāpārbauda?

— Atbildēt uz šo.jautājumu ir tikpat viegli. Trakais šito blēžu spēli bija izdomājis līdz sekundei. Man nebija laika pētīt, vai olas ir svaigas vai nav. Vajadzēja steigties, lai atgādātu tās laikā šurp. Bet tagad, Smouk, esi tik labiņš un atļauj uzdot vienu delikātu jautājumu. I<ā sauca to personu, kas tevi samācīja, lai tu nodarbojies ar olu uzpirkšanu?

Mazais bija sešpadsmit reižu neveiksmīgi izlicis pasjansu, bet Smouks jau vīkšās gatavot vakariņas, kad pie durvīm pieklauvēja pulkvedis Bovijs. Viņš iedeva Smoukam vēstuli un aizgāja uz savu būdu.

— Vai tu redzēji viņa ģīmi? — satracināts iekliedzās Mazais. — Viņš tikko spēja noturēties neiesmējies. Nu gan būs liela zviegšana par mums abiem. Tagad mums Dausonā vairs nav dzīves.

Vēstule bija no Trakā, un Smouks nolasīja to skaļi:

«Dārgais Smouk un Mazais! Sūtu Jums sveicienu un ielūdzu Jūs šodien vakariņās pie Slavoviča. Tur būs mis Erola, kā arī Gotero. Pirms pieciem gadiem Sērklā mēs ar viņu bijām kompanjoni. Viņš ir lāga zēns un būs mans vedējtēvs. Tagad par olām. Tās nokļuva Klondaikā pirms četriem gadiem un jau toreiz bija sapuvušas. Olas bija sapuvušas, kad tās sūtīja no Kalifornijas. Tās vienmēr ir bijušas sapuvušas. Vienu ziemu tās palika Karlukā, otru ziemu Nutlikā, bet pēdējo ziemu — Četrdesmitajā Jūdzē, kur tās pārdeva, tāpēc ka nebija samaksāts par glabāšanu. Bet šoziem tās, jādomā, paliks Dausonā. Neturiet tās siltā istabā. Lusila lika pateikt Jums, ka mums visiem kopā tomēr ir izdevies izkustināt Dausonu. Iedzeršana uz Jūsu rēķina, es domāju.

Visdziļākajā cieņā Jūsu draugs T.»

— Nu? Ko tu teiksi? — jautāja Smouks, — Mēs, protams, pieņemsim ielūgumu?

— Es tev pateikšu kaut ko, — atbildēja Mazais. — Trakajam nekas nenotiks, ja*t* viņš arī izputēs. Viņš ir labs aktieris, sasodīti labs aktieris. Un vēl ko es teikšu: visa mana rēķināšana nekur neder. Trakais vinnē ne tikai septiņpadsmit tūkstošus, viņš vinnē daudz vairāk. Mēs abi esam uzdāvinājuši viņam visas svaigās olas, cik vien to bija Klondaikā, — deviņi simti sešdesmit četras, ja pieskaita tās divas, ko es piesviedu klāt, lai būtu apaļš skaits. Un viņš, nekrietnieks, aizstiepa līdzi arī tās trīs olas, kuras mēs sasitām uz pannas. Un visbeidzot es tev teikšu, re, ko. Mēs abi esam nelabojami zelta meklētāji un piedzīvojuši zeltrači. Bet, ja runā par naudas būšanām un dažādiem paņēmieniem, kā uz līdzenas vietas kļūt bagātiem, tad mēs esam tādi vientiesīši, kādi pasaulē vēl nav redzēti. Labāk pēc visa notikušā līdīsim pa kalniem un mežiem, un, ja tu man kādreiz ieminēsies par olām, tad es tev vairs neesmu kompanjons. Saprati?

Tralā ciems

Smouks un Mazais saskrējās uz stūra pie «Aļņa raga». Smouks izskatījās apmierināts un soļoja naigi. Turpretī Mazais ļāpāja nomākts un nedrošs.

— Uz kurieni? — jautri uzsauca Smouks.

— It kā es zinātu, — Mazais skumīgi atbildēja. — Nav ne jausmas. Man nav kur dēties. Divas stundas es nositu ar pokeru: nāvīgi garlaicīga spēle, visas kārtis palika rokā. Vienreiz saspēlēju ar Skifu Mičelu kribidžu uz iedzeršanu un tagad esmu tik mīksts, ka nezinu, ko lai dara. Vazājos pa ielām un gaidu — kaut vai suņi būtu saplēsušies vai notiktu kāds ķīviņš, vai kaut kas tādā garā.

— Es varu piedāvāt tev kaut ko labāku, — teica Smouks. — Tāpēc arī meklēju tevi. Nāc līdzi!

— Tūlīt?

— Nūja.

— Uz kurieni?

— Uz otru krastu, ciemos pie vecā Dvaita Sendersona.

— Pirmā dzirdēšana par tādu, — Mazais sacīja pagalam nomākts. — Un vispār pirmā dzirdēšana, ka viņpus upes kāds dzīvo. Kāpēc viņš tur apmeties? Vai viņš nav muļķa prātā?

— Viņš kaut ko pārdod, — iesmiedamies teica Smouks.

— Suņus? Raktuvi? Tabaku? Gumijas zābakus?

Smouks pēc katra jautājuma papurināja galvu.

— Nāc līdzi, tad pats redzēsi. Gribu uz labu laimi nopirkt no viņa kaut ko, un, ja ir vēlēšanās, vari piedalīties uz pusgrauda.

— Tikai nesaki, ka gribi pirkt olas! — iesaucās Mazais, saviebies mākslotā baiļumā.

— Nāc vien, nāc, — aicināja Smouks. — Un, kamēr iesim pāri upei, vari minēt desmit reižu.

Ielas galā viņi nonāca Jukonas stāvajā krastā un nokāpa uz ledus. Trīsceturtdaļjūdzes tālāk tieši viņiem priekšā simtiem pēdu augstu slējās pretējā krasta klintis. Uz to pusi starp salauztiem un virspusē izstumtiem ledus bluķiem aizlocījās tikko samanāms celiņš. Mazais stampāja Smoukam pa pēdām, īsinādams laiku ar minējumiem, kas gan Dvaitam Sendersonam varētu būt pārdodams.

— Ziemeļbrieži? Vara raktuves vai ķieģeļceplis? Tas varētu būt viens. Lāčādas vai vispār kaut kādas ādas? Loterijas biļetes? Kartupeļu lauks?

— Gandrīz uzminēji, — Smouks drošināja. — Kaut kas vēl labāks.

— Divi kartupeļu lauki? Siernīca? Kūdras purvs?

— Nav slikti, Mazais. Tu neesi pārāk tālu no patiesības.

— Akmeņlauztuves?

— Tas ir gandrīz tikpat tuvu kā kūdras purvs un kartupeļu lauks.

— Pagaidi. Ļauj padomāt. Vēl var minēt pēdējo reizi.

Desmit minūšu viņi gāja klusēdami.

— Zini, Smouk, es vairs neminēšu. Ja tas, ko tu pērc, ir līdzīgs gan kartupeļu laukam, gan kūdras purvam, gan akmeņlauztuvēm, tad es metu mieru. Un es nekļūšu par tavu līdzdalībnieku, kamēr pats to lietu nebūšu redzējis un apčamdījis. Kas tas ir?

— Lai nu paliek, gan jau pats drīz redzēsi. Esi tik laipns un paskaties tur uz augšu. Vai redzi to būdu, pa kuras skursteni nāk dūmi? Tur dzīvo Dvaits Sendersons. Viņam pieder apbūvējami zemes gabali.

— Un kas vēl viņam pieder?

— Vairāk nekas, — iesmējās Smouks. — Tikai reimatisms. Es dzirdēju, ka viņš mokoties ar to.

— Pag! — Mazais pēkšņi sagrāba biedru aiz pleca un apstādināja. — Vai tikai tu netaisies pirkt šajā dieva aizmirstajā nostūrī apbūvējamu zemes gabalu?

— Desmito reizi uzmināji. Ejam!

— Pagaidi mazdrusciņ, — Mazais lūdzās. — Paskaties, kur vien acis rāda, visur klintis un stāvumi. Kur te lai būvē?

— Kā lai es to zinu?

— Tātad tu netaisies neko būvēt?

— Dvaits Sendersons pārdod tikai apbūvēšanai, — Smouks mēģināja izgrozīties. — Ejam. Mums jākāpj augšā šajā kraujumā.

Nogāze bija stāva, un šaurā taciņa šķita līkumojam uz debesīm kā Jēkaba kāpnes. Mazais kurnēja un vaidēja asajos pagriezienos un stāvajās nokarēs.

— Izdomājis būvēt te! Te jau nav pat līdzenas vietiņas, kur pastmarku uzlīmēt. Turklāt šī nav īstā upes puse. Visi tvaikoņi piestāj otrā krastā. Paskaties uz Dausonu. Tur pietiek vietas vēl kādiem četrdesmit tūkstošiem cilvēku. Paklau, Smouk, tu esi gaļas ēdājs. Es to zinu. Un zinu ari, ka tu nepērc, lai būvētu uz šīs zemes. Tad kāpēc, dieva dēļ, tu pērc?

— Protams, lai pārdotu.

— Bet visi nav tik traki kā vecais Sendersons un tu.

— Varbūt gluži tik traki nav, Mazais. Es ņemšu šo zemi, sadalīšu gabalos un pārdošu tos Dausonas normļā-^ lajiem iedzīvotājiem.

— ITa! Visa Dausona vēl zviedz par mūsu darījumu ar olām. Vai tu gribi, lai zviedz vēl vairāk, ko?

— Noteikti gribu. mbs

— Zini, Smouk, tas ir pārāk dārgs prieks. Es palīdzēju tev

smīdināt ļaudis, uzpērkot olas, un man šie smiekli izmaksāja turpat vai deviņus tūkstošus dolāru.

— Labi. Šoreiz tev nav ko piedalīties. Visa peļņa paliks man, bet tev tik un tā man jāpalīdz.

— Palīdzēt es palīdzēšu. Un lai viņi pasmejas par mani vēl. Bet šoreiz es neizsviedīšu šim pasākumam ne unci. Cik vecais Sendersons prasa par zemi? Pāris simtus?

— Desmit tūkstošus. Man vajadzētu dabūt par pieciem tūkstošiem.

— Kaut es būtu mācītājs! — jūsmīgi nopūzdamies, teica Mazais.

— Kāpēc tā?

— Es noskaitītu visdaiļrunīgāko spredi̯ki, ko tu varbūt esi dzirdējis, — par muļķi un viņa naudu.

— Iekšā! — Dvaits Sendersons errīgi atsaucās, kad draugi pieklauvēja.

Kad viņi iegāja būdā, saimnieks tupēja pie akmens pavarda un grūda maisa drānas gabalā ietītas kafijas pupiņas.

— Ko jums vajag? — viņš skarbi noprasīja, izbērdams sasmalcināto kafiju kannā, kas stāvēja pašā priekšā uz oglēm.

— Aprunāties par darīšanām, — atbildēja Smouks. — Cik man zināms, jūs pārdodat zemi apbūvēšanai. Cik jūs par to prasāt?

— Desmittūkstoš dolāru, — tāda bija atbilde. — Bet tagad, kad esmu pateicis, varat pasmieties un vākties prom. Tur ir durvis. Uz redzēšanos!

— Es nedomāju smieties. Ir daudz patīkamāku izpriecu nekā rāpšanās jūsu kalnā. Es gribu pirkt jūsu zemi.

— Ak tā, pirkt? Prieks dzirdēt saprātīgu runu. — Sendersons pienāca klāt un apsēdās pretī apmeklētājiem, nolicis rokas uz galda un bažīgi raudzīdamies uz kafijkannu. — Savu cenu es jums pateicu un nekaunos atkārtot: desmit tūkstošu. Varat smieties, varat pirkt — man viens pīpis.

Lai parādītu, cik tas viņam vienaldzīgi, Sendersons ar saviem mezglainajiem pirkstiem bungoja pa galdu un ar acīm urbās kafijkannā. Pēc brīža viņš sāka dudināt «tra- la-lā, tra-la-lā, tra-la-lā, tra-la-lā».

— Uzklausiet mani, mister Senderson, — sacīja Smouks. — Sī zeme nav desmit tūkstošu vērta. Ja tā maksātu desmit tūkstošu, tikpat labi tā varētu maksāt arī simt tūkstošu. Bet, ja tā nav simt tūkstošu vērta — un jūs zināt, ka nav, — tad tā nav ne desmit centu vērta.

Sendersons dundināja ar pirkstu kauliņiem pa galdu un dungoja «tra-la-lā, tra-la-lā», kamēr kafija pārgāja pāri. Pielējis tai klāt mazliet auksta ūdens, viņš nolika kafijkannu uz pavarda malas un atkal apsēdās savā vietā.

— Cik tad jūs dotu? — viņš vaicāja Smoukam.

— Piecus tūkstošus.

Mazais novaidējās.

Vecais atkal kādu brīdi bungoja pa galdu un trallināja.

— Jūs neesat no dumjām mājām, — Sendersons teica Smoukam. — Jūs sacījāt — ja šī zeme nav simt tūkstošu dolāru vērta, tad tā nav 'pat desmit centu vērta. Un tomēr piedāvājāt par to piecus tūkstošus. Tātad tā ir simt tūkstošu vērta.

— Jūs par to nedabūsiet ne divdesmit centu, — dedzīgi iebilda Smouks, — kaut paliktu te līdz savai nāves stundai.

— Es dabūšu no jums.

— Nē, nedabūsiet.

— Tādā gadījumā palikšu te līdz savai nāves stundai, — kā pielikdams punktu, atcirta Sendersons.

Viņš vairs nepievērsa uzmanību apmeklētājiem un nodarbojās ar ēdiena gatavošanu, it kā būtu gluži viens. Uzsildījis katliņu ar pupām un plāceni, viņš apsēdās un sāka ēst.

— Nē, paldies, — nomurmināja Mazais. — Mēs nemaz neesam izsalkuši. Mēs pirms nākšanas ēdām*

— Parādiet savus papīrus, — beidzot sacīja Smouks.

Sendersons paskatījās lāvas pagalvī un izvilka dokumentu sainīti.

— Tie visi ir kārtībā, — viņš teica. — Tas garais ar lielajiem zīmogiem atsūtīts taisni no Otavas. Tas nav nekāds vietējo iestāžu papīrītis. Pati Kanādas valdība apstiprina manas tiesības uz šo zemi.

— Cik daudz zemes gabalu jūs šajos divos gados esat pārdevis? — apvaicājās Mazais.

— Tā nav jūsu darīšana, — grīnīgi atbildēja Sendersons. — Nav tāda likuma, kas aizliegtu cilvēkam vienam dzīvot uz savas zemes, ja viņš to vēlas.

— Es došu jums piecus tūkstošus, — piedāvāja Smouks.

Sendersons papurināja galvu.

— Nezinu, kurš no jums ir negudrāks, — žēli ierunājās Mazais. — Iziesim uz brīdi laukā, Smouk. Gribu pateikt tev kaut ko pie auss.

Smouks nelabprāt paklausīja uzstājīgajam kompanjonam.

— Vai tev nekad nav ienācis prātā, — Mazais sacīja, kad viņi bija izgājuši pa durvīm, — ka jūdzēm tālu visapkārt šim muļķīgajam zemes gabalam ir klintis, kas nepieder nevienam, un ka tu vari dzīt iekšā stabus un iezīmēt laukumus?

— Tas neder, — atbildēja Smouks.

— Kāpēc neder?

— Tu brīnies, kāpēc es pērku tieši šo vietu, kad visapkārt zemes ir, cik uziet?

— Kā tad, ka brīnos, — apstiprināja Mazais.

— Redzi nu! — uzvaroši teica Smouks. — Ja jau tu brīnies, tad brīnīsies arī citi. Un aiz brīnumiem skriešus skries šurp. Bet, ja tu brīnies, tad esmu spriedis pareizi. Tagad, Mazais, paklausies, ko es tev teikšu. Es pasniegšu Dausonai tādu dāvanu, ka viņiem vairs negribēsies smieties par tām olām. Iesim iekšā.

— Sveiki! — teica Sendersons, viņiem atkal parādoties durvīs. — Es domāju, ka jūs jau gabalā.

— Nu, kāda ir jūsu zemākā cena? — jautāja Smouks.

— Divdesmit tūkstošu.

— Es jums dodu desmit tūkstošu.

— Lai notiek, pārdošu par desmit. To vien es arī gribēju. Bet kad liksiet galdā naudu?

— Rīt Ziemeļrietumu bankā. Bet par šiem desmit tūkstošiem es gribētu vēl divas lietas. Vispirms, kad jūs saņemsiet naudu, jūs brauksiet pa upi uz leju līdz Četrdesmitajai Jūdzei un paliksiet tur līdz ziemas beigām.

— Tas ir viegli izdarāms. Kas vēl?

— Es jums samaksāšu divdesmit piecus tūkstošus, bet jūs piecpadsmit atdosiet man.

— Esmu ar mieru. — Sendersons pagriezās pret Mazo. — Kad apmetos te, ļaudis teica, ka es esot muļķis, — viņš izsmējīgi sacīja. — Tātad tāds muļķis maksā desmittūk- stoš dolāru, vai ne?

— Visa Klondaika ir pilna ar muļķiem, — tas bija viss, ko apķērās atbildēt Mazais. — Un, kad viņu ir tik daudz, kādam arī laimējas, vai tā nav?

Otrā dienā tika likumīgi apstiprināta Dvaitam Sender- sonam piederošās zemes pārdošana. «Turpmāk tas sauksies Tralā ciems» — tā Smouks ierakstīja pirkuma aktā. Un Ziemeļrietumu bankas kasieris nosvēra Sendersonam Smouka zelta smiltis par divdesmit pieciem tūkstošiem dolāru, turklāt vairāki nejauši apmeklētāji redzēja gan svēršanu, gan summu, gan saņēmēju.

Zelta meklētāji ir aizdomīgi ļaudis. Lai ko mazliet neparastāku kāds izdarījis — vai nu devies pamedīt briežus, vai izgājis naktī palūkoties uz ziemeļblāzmu —, visiem jau rodas aizdomas, vai tikai viņš nav uzķēris zelta dzīslu. Un, kad kļuva zināms, ka tāda ievērojama persona kā Smouks Belju samaksājis vecajam Dvaitam Sendersonam divdesmit piecus tūkstošus dolāru, visa Dausona gribēja zināt, par' ko šī nauda maksāta. Kas Dvaitam Sendersonam, kurš cieta badu uz savas pamestās zemes, varēja būt divdesmit piecus tūkstošus vērts? Tā kā atbildes nebija, dausonieši, pats par sevi saprotams, ar drudžainu interesi vēroja katru Smouka soli.

Dienas vidū paklīda runas, ka pārdesmit vīru piebāzuši vieglus mantu maisiņus un noglabājuši tos ērtajos Galvenās ielas krodziņos.

Lai kurp gāja Smouks, viņam sekoja desmitiem acu. Viņu uzskatīja par nopietnu cilvēku, un nevienam no viņiem nepietika drosmes pajautāt Smoukam par darījumu ar Dvaitu Sendersonu. Tādu pašu draudzīgu attieksmi un smalkjūtību baudīja arī Mazais.

— Man ir tāda jušana, it kā es būtu kādu noslepkavojis vai saslimis ar bakām, tā viņi skatās uz mani, bet runāt baidās, — žēlojās Mazais, saticis Smouku pie «Aļņa raga». — Re, tur pa otru pusi iet Bills Soltmens. Viņam nāvīgi gribas palūrēt uz mums, bet viņš zīķē kaut kur uz ielas galu. Paskatoties uz viņu, gandrīz vai jādomā, ka viņš mūs nepazīst. Bet es varu saderēt uz iedzeršanu, Smouk, tiklīdz mēs pagrieztos ap stūri, it kā steigtos kaut kur, bet pie nākamā stūra pagrieztos atpakaļ, mēs ienestos viņam taisni krūtīs.

Viņi arī izmēģināja šo joku un, pie nākamā ielas stūra pagriezušies, sadūrās ar Soltmenu, kas gariem soļiem storēja viņiem pakaļ.

— Sveiks, Bili! — sveicināja Smouks, — Uz kurieni tad tu?

— Sveiks! Tapat vien pastaigājos, — atbildēja Solt- mens, — tikai pastaigājos. Vai nav jauks laiciņš?

— Ha! — izsmējīgi sacīja Mazais. — Ja to sauc par pastaigāšanos, kāda tad ir kārtīga iešana?

Tovakar barodams suņus, Mazais nemaldīgi juta, ka no tumsas viņā urbjas desmitiem acu pāru. Un, kad viņš nevis atstāja suņus vaļā, bet piesēja pie mieta, viņš zināja, ka atkal ir devis Dausonai iemeslu uztraukties.

Saskaņā ar rīcības plānu Smouks paēda pilsētā vakariņas un tad devās izklaidēties. Lai kur Smouks parādījās, visur viņš bija uzmanības centrā, tāpēc viņš tīšām meta līkumus pa Dausonu. Krodziņi, kuros viņš iegriezās, tūliņ bija pilni ar cilvēkiem un kļuva tukši, tiklīdz viņš bija laukā no tiem. Tikko viņš bija nopircis spēļu kauliņus un apsēdies pie kāda pusaizmiguša ruletes galda, dažu minūšu laikā apkārt bija savi desmit spēlētāji. Viņš gandarīja sevi ar nelielu atriebību — piecēlās un nesteidzīgi izgāja no teātra tieši tajā brīdī, kad Lusila Erola iznāca, lai nodziedātu savu vispopulārāko dziesmiņu. Trijās minūtēs divas trešdaļas klausītāju bija atstājuši zāli, sekodami Smoukam.

Vienos naktī, pagājis pa neparasti pilno Galveno ielu, viņš pagriezās, lai kāptu pakalnā uz savu būdu. Pusceļā apstājies, viņš dzirdēja, ka aiz muguras čirkst sniegs zem mokasīniem.

Kādu stundu būdā bija tumšs, tad Smouks iededzināja sveci un, nogaidījis tik ilgi, cik nepieciešams, lai cilvēks apģērbtos, kopā ar Mazo izgāja ārā un sāka jūgt suņus. Strādādami pa būdas durvīm krītošajā gaismā, viņi saklausīja netālu paklusu svilpienu. Atbildes svilpiens noskanēja kaut kur zemāk.

— Paklausies, — Smouks nogrupģināja. — Viņi novēro mūs un dara visu zināmu pilsētai. Varu saderēt, ka šajā pašā brīdī savi

četrdesmit cilvēki lien laukā no segapakšas un velk kājās bikses.

— Ir gan dumji ļautiņi! — atsmēja Mazais. — Zini, Smouk, nav grūti apvest viņus ap stūri. Savādnieks, kas mūsu laikos strādā ar rokām, ir… nu, savādnieks — un vairāk nekas. Pasaule ir līdz malām pilna ar biezgalvjiem, kas pelnījuši, ka iztukšī viņu zelta maišeļus. Un, kamēr vēl neesam sākuši braukt un ja tu neesi pārdomājis, es tev teikšu, ka piedalos šajā darījumā.

Vedamais nebija smags — guļampiederumi un pārtika. Zem maisa ar ēdamo tikko varēja saskatīt nelielu tērauda stieples rituli, bet pašā kamanu dibenā, gandrīz pilnīgi paslēpts, gulēja lauznis.

Mazais ar dūraini maigi noglāstīja rituli un pēdējo reizi sirsnīgi pieskārās lauznim.

— Ha! — viņš čukstēja. — Man pašam būtu liela domāšana, ja es tumsā naktī redzētu kādam kamanās tādas mantas.

Piesardzīgi klusēdami, viņi laida lejā, bet, nonākuši līdzenā vietā un uz Galvenās ielas pagriezušies ziemeļu virzienā, uz kokzāģētavas pusi, tālāk no pilsētas centra, kļuva vēl piesardzīgāki. Viņi nebija manījuši nevienu dzīvu dvēseli un tomēr, kad bija nogriezušies uz kokzāģētavu, izdzirdēja aiz muguras svilpienu. Pagājuši garām kokzāģētavai un slimnīcai, viņi naikā solī veica vēl ceturtdaļjūdzi, tad pagriezās atpakaļ pa_ to pašu ceļu. Nogājuši simt jardu, viņi tikko neuzdrāzās virsū pieciem gājējiem, kas teciņus vien skrēja pretī. Viņi visi bija mazliet sakņupuši zem mantu maisu smaguma. Viens no viņiem apturēja Smouka stūres suni, pārējie sastājās apkārt.

— Vai neredzējāt kādas kamanas? — bija pirmais jautājums.

— Nē, — atbildēja Smouks. — Vai tas esi tu, Bili?

— Jā, sasodīts! — neviltotā pārsteigumā iesaucās Bills Soltmens. — Tas taču Smouks!

— Ko tu dari nakts vidū? — jautāja Smouks. — Pastaigājies?

Iekams Bills Soltmens paguva atbildēt, grupai pieskrēja klāt vēl divi, pēc tam vēl vairāki cilvēki, un soļu gurk- stoņa sniegā vēstīja daudzu tuvošanos.

— Kas ir tavi ceļabiedri? — jautāja Smouks. — Uz kurieni dodaties?

Soltmens neatbildēja, tikai kūpināja pīpi, kas diezin vai spēja sagādāt viņam baudu, tāpēc ka viņš vēl nebija atguvis elpu pēc skriešanas. Bija skaidrs, kāpēc viņam ievajadzējies uzraut sērkociņu, — lai saskatītu kamanas, un Smouks redzēja, ka visu acis ir pievērstas stieples ritulim un lauznim. Tad sērkociņš nodzisa.

— Tāpat vien… Klīst dažādas baumas, tikai baumas, — daudznozīmīgi un noslēpumaini nomurmināja Soltmens.

— Varējāt pastāstīt man un Mazajam arī, — mudināja Smouks.

Kāds aizmugurē dzēlīgi noķiķināja.

— Bet uz kurieni jūs dodaties? — vaicāja Soltmens.

— Bet kas jūs tādi esat? — atjautāja Smouks. — Drošības dienests?

— Tāpat vien interesējamies, tāpat vien, — paskaidroja Soltmens.

— Briesmīgi interesējamies, — kāds no tumsas piebalsoja.

— Paklau, — iejaucās Mazais, — es gribētu zināt, kurš no mums jūtas vislielākais muļķis?

Visi nervozi iesmējās.

— Laižam, Mazais, mēs nevaram kavēties, — teica Smouks un uznūjināja suņiem.

Pūlis sekoja.

— Paklau, vai jūs neesat pārskatījušies? — dzēlīgi jautāja Mazais. — Kad sastapāmies, jūs gājāt uz to pusi, bet tagad jūs ne no šā, ne no tā ejat atpakaļ. Vai jums nav sajucis virziens?

— Ej pie velna, — laipni atbildēja Soltmens. — Mēs ejam, kurp deguns rāda.

Un kamanas, kam pa priekšu soļoja Smouks, bet nopakaļ Mazais, brauca tālāk pa Galveno ielu. Tās pavadīja cilvēki sešdesmit, visi ar mantu maisiem uz muguras. Tas notika pulksten trijos naktī, un tikai īstie naktsputni redzēja šo procesiju un varēja otrā dienā pastāstīt par to visai Dausonai.

Pēc pusotras stundas, sešdesmit pavadoņiem drūmi vērojot, Smouks un Mazais uzkāpa savā pakalnā un pie būdas durvīm izjūdza suņus.

— Ar labu nakti, zēni! — novēlēja Smouks, aizvērdams durvis.

Pēc piecām minūtēm viņš nopūta sveci, bet pēc pusstundas Smouks un Mazais atkal klusi izslīdēja no būdas un, uguni neiedeguši, sāka jūgt suņus.

— Ei, Smouk! — uzsauca Soltmens, pienākdams tik tuvu, ka draugi varēja saskatīt viņa apveidu.

— Es redzu, ka netikšu vaļā no tevis, Bili! — jautri atsaucās Smouks. — Kur tad tavi draugi?

— Ejam iedzert kādu glāzi. Viņi atstāja mani, lai es neizlaistu jūs no acīm, un es nelaižu arī. Saki — kas tev ir prātā, Smouk? Tikpat netiksi vaļā no mums, tad jau labāk runā atklātu valodu. Mēs visi esam tavi draugi, tu zini to.

— Ir reizes, kad ar draugiem var runāt atklātu valodu, — izvairīgi sacīja Smouks, — bet ir arī reizes, kad nevar, Sī nu ir tā reize, kad nevaram. Ej labāk gulēt. Ar labu nakti!

— Nekādas labas nakts nebūs, Smouk. Tu mūs vēl nepazīsti. Mēs esam īstas ērces.

Smouks nopūtās.

— Labi, ja tu tā uzstāj, Bili, tā ir tava darīšana. Ejam, Mazais, mums nav laika ākstīties.

Kad kamanas sakustējās, Soltmens spalgi iesvilpās un sāka soļot nopakaļ. No pakalna, no līdzenuma — no visurienes skanēja atbildes svilpieni. Mazais rīkojās ar kārti, Smouks un Soltmens gāja plecu pie pleca.

— Zini ko, Bili, — ierunājās Smouks, — man ir viens priekšlikums. Vai tu gribi pievienoties mums?

Soltmens nešaubījās. ,

— Un pamest biedrus? Nē, ser. Mēs visi pievienosimies jums.

— Tad tu pirmais! — iesaucās Smouks, ar abām rokām apķerdams Soltmenu un iegāzdams viņu dziļajā sniegā.

Mazais uzkliedza suņiem, un pajūgs rāvās uz priekšu, lejup pa nogāzeno taku, kas starp izsvaidītajām būdām aizlocījās uz dienvidiem, uz Dausonas nomali. Smouks un Soltmens saķērušies vāļājās pa sniegu. Smouks bija spara pilns, toties Soltmens bija piecdesmit mārciņu smagāks par viņu — tik daudz svēra viņa lieliskie, labi trenētie muskuļi — un atkal un atkal pieveica Smoukuˆ Viņš ne vienu reizi vien nolika Smouku uz lāpstiņām, un tad Smouks apmierināts gulēja un atpūtās. Bet ikreiz, kad Soltmens gribēja atbrīvoties un piecelties, Smouks ieķērās viņā un nelaidās vaļā, un sākās jauns cīkstiņš.

— Drusku spēka tev ir, — Soltmens atzina pēc desmit minūtēm, jāteniski sēdēdams Smoukam uz krūtīm un smagi elpodams. — Un tomēr es tevi katrreiz uzveicu.

— Bet es tevi katrreiz aizturu, — tāpat smagi elpodams, atteica Smouks. — Vairāk nekas man nav vajadzīgs. Kā tu domā, uz kurieni Mazais pa šo laiku ir aizbraucis?

Soltmens izmisīgi mēģināja tikt vaļā, tomēr veltīgi. Smouks satvēra pretinieku aiz kājas, un tas nostiepās visā garumā sniegā. Lejā bija dzirdami satraukti, jautājoši svilpieni. Soltmens piecēlās sēdus un spalgi atsvilpa pretī, bet Smouks sagrāba viņu, apvēla uz muguras, apsēdās jāteniski viņam uz krūtīm un, ar ceļiem atspiedies pret Soltmena bicepsiem, ar rokām pret pleciem, neļāva viņam tikt augšā. Tādā stāvoklī viņus arī atrada zelta meklētāji. Smouks iesmējās un uzlēca kājās.

— Ar labu nakti, zēni! — viņš teica un gāja lejā pa nogāzi, bet sešdesmit zelta meklētāji saniknoti un drūmas apņēmības pilni lingoja viņam pakaļ.

Smouks pagriezās uz ziemeļiem, pagāja garām kokzāģētavai un slimnīcai un devās prom pa taku gar stāvajām klintīm, kam pāri slējās Aļņādas kalns. Apmetis līkumu indiāņu ciemam, viņš devās tālāk uz Aļņu strauta ieteku, tad pagriezās un atradās aci pret aci ar saviem vajātājiem.

— Jūs mani nokausējāt, — viņš sacīja, izlikdamies sadusmots.

— Mēs, liekas, nespiežam tevi, — laipni nomurmināja Soltmens.

— O, nē, nemaz, — Smouks atkoda, vēl veiksmīgāk izrādīdamies sadusmots, un, izgājis cauri sekotāju baram, kājoja atpakaļ uz pilsētu. Divas reizes viņš mēģināja bez ceļa, taisni pāri ledus krāvumiem nokļūt otrā krastā, bet vajātāji neatstājās, un abas reizes viņš pakļāvās un atgriezās Dausonas krastā. Smouks lumzāja taisni pa Galveno ielu, pa ledu šķērsoja Klondaiku, sasniedza Klon- daiksitiju un atkal atgriezās Dausonā. Astoņos, kad sāka svīst gaismiņa, Smouks aizveda visu nogurušo varzu uz Slavoviča restorānu, kur galdiņi pirms brokastīm bija aizņemti.

— Ar labu nakti, zēni! — viņš atsveicinājās, maksādams rēķinu.

Bet vēlreiz viņam bija jāsaka «ar labu nakti!» pakalna piekājē. Dienas gaismā viņi vairs nesekoja Smoukam, tikai noskatījās, kā viņš kāpj augšā uz savu būdu.

Divas dienas Smouks valkājās pa pilsētu, kā netikdams, tā netikdams vaļā no modrajiem izsekotājiem. Mazais bija izčibējis ar visām kamanām un suņiem. Neviens no tiem, kas braukāja uz augšu un uz leju pa Jukonu, ieradās no Bonancas, Eldorado vai Klondaikas, nebija viņu redzējis. Palika vienīgi Smouks, kas agri vai vēlu mēģinās nodibināt sakarus ar pazudušo kompanjonu, un visu skatieni bija pievērsti Smoukam. Nākamajā vakarā viņš nespēra ne soli laukā no būdas, deviņos nodzēsa lampu un uzlika pulksteni zvanīt divos naktī. Sargs ārpusē izdzirdēja zvanu, un, kad Smouks pēc pusstundas izgāja pa durvīm, viņu sagaidīja nevis sešdesmit, bet vismaz trīssimt vīru liela kopa. Viņus apspīdēja degošā ziemeļblāzma, un šādas kuplas svītas pavadībā Smouks nokāpa uz pilsētu un iegāja «Aļņa ragā». Vienā mirklī krodziņš bija pilns kā piebāzts, nepacietīgie un nokaitinātie apmeklētāji pirka dzeramo un četras garas stundas skatījās, kā Smouks spēlē kribidžu ar savu veco draugu Brēku. Kad pulkstenis rādīja mazliet pāri sešiem, Smouks, savilcis seju tādā kā dusmīgā, kā grūtsirdīgā grimasē, ne uz vienu neskatīdamies, nevienu nepazīdams, izgāja no «Aļņa raga» un devās pa Galveno ielu, bet viņam nopakaļ nekārtīgās rindās soļoja trīssimt cilvēku, skandēdami:

— Kreiso, labo! Kreiso, labo! Viens, divi, trīs!

— Ar labu nakti, draugi! — viņš caur zobiem teica, kad visi bija nonākuši Jukonas krastā, kur taka spēji pagriezās uz leju. — Es paēdīšu brokastis un likšos gulēt.

Visi trīssimt pavadoņi kliedza, ka neatstās viņu, un gāja arī pa ledu Smoukam līdzi taisnā ceļā uz Tralā ciemu. Ap septiņiem viņš aizveda visu čurmu pie tacītes, kas pa kraujo nogāzi līkumoja uz Dvaita Sendersona būdu. Ar pergamentu aizvilktajā lodziņā bija redzama sveces gaisma, no skursteņa vijās dūmi. Mazais atrāva vaļā durvis.

— Nāc iekšā, Smouk, — viņš aicināja. — Brokastis ir gatavas. Bet kas tie par ļaudīm?

Uz sliekšņa Smouks pagriezās.

— Nu, ar labu nakti, zēni! Ceru, ka jūs patīkami pavadījāt laiku.

— Acumirkli, Smouk! — iekliedzās Bills Soltmens, un viņa balsi izskanēja dziļa vilšanās. — Man drusku jāaprunājas ar tevi.

— Klāj vaļā, — Smouks labsirdīgi skubināja.

— Par ko tu samaksāji vecajam Sendersonam divdesmit piecus tūkstošus? Vai tu vari pateikt?

— Bili, tu mani apbēdini, — atbildēja Smouks. — Es atnāku uz savu, kā saka, ārpilsētas rezidenci, ilgojos atrast te mieru un klusumu, paēst brokastis, bet tu ar veselu baru sarīko man nopratināšanu. Kāds labums ir no ārpilsētas rezidences, ja te nav ne miera, ne klusuma?

— Tu neatbildēji uz manu jautājumu, — ar dzelžainu loģiku cēla ierunas Bills Soltmens.

— Un arī nedomāju atbildēt, Bili. Tas attiecas tikai uz Dvaitu Sendersonu un mani. Vai vēl ir jautājumi?

— Kāpēc tev tajā naktī bija kamanās lauznis un stieples ritulis?

— Tā nu nav tava darīšana, Bili. Kaut gan, ja Mazais vēlas, viņš var pastāstīt tev.

— Protams! — iesaucās Mazais, labprāt iejaukdamies sarunā. Viņš pavēra muti, tad sastomījās un pagriezās pret savu biedru. — Smouk, starp mums runājot, man šķiet, ka tā nav viņu darīšana, velns parāvis! Nāc iekšā. Kafija jau pārvārījusies.

Durvis aizvērās, un trīs simti pavadoņu neapmierināti un izmisuši sadalījās grupās.

— Vadzi, Soltmen, — kāds sacīja, — tu taču solījies aizvest mūs uz to vietu.

— Pirmā dzirdēšana, — ezīgi atteica Soltmens. — Es teicu, ka Smouks aizvedīs mūs uz to vietu.

— Un šī ir tā vieta?

— Es zinu tikpat daudz, cik tu, bet mēs visi zinām, ka Smouks kaut kur kaut ko ir uzostījis. Par ko tad viņš būtu maksājis Sendersonam divdesmit piecus tūkstošus? Ne jau par šo ne velnam nederīgo zemes gabalu, tas nu ir kā āmen baznīcā.

Visi vienā balsī piekrita šim spriedumam.

— Nu, bet ko darīsim tagad? — kāds skumīgi ievaicājās.

— Es, piemēram, iešu paēst brokastis, — mundri atsaucās Cārlijs Trakais. — Šoreiz gan tu mūs izcūkoji, Bili.

— Es jau teicu, ka nav mana vaina, — iebilda Solt- mens. — Smouks izcūkoja mūs. Bet par ko viņš samaksājis tos divdesmit piecus tūkstošus?

Pusdeviņos, kad bija kļuvis pavisam gaišs, Mazais uzmanīgi pavēra durvis un palūkojās ārā.

— Ak tu velns! — viņš iesaucās. — Visi aizstibājuši atpakaļ uz Dausonu. Bet es domāju, ka viņi ierīkos te nometni.

— Neraizējies, drīz viņi manīsies atpakaļ, — Smouks mierināja draugu. — Ja vien es nebūšu pāršāvis buku, mēs nepagūsim ne attapties, kad puse Dausonas būs klāt. Bet tagad palīdzi man. Jādara, kas darāms.

— Ak, dieva dēļ, paskaidro, kas par lietu, — lūdzās Mazais, pēc stundas aplūkodams viņu abu darba augļus — būdas stūrī uzstādīto vinču, kuras garā virve tinās ap divkāršu koka veltni.

Smouks gandrīz bez mazākās piepūles pagrieza veltni, un virve čīkstēdama sāka slīdēt pa to.

— Nu, Mazais, izej ārā un pasaki, pēc kā tas izklausās.

Stāvēdams pie aizvērtajām durvīm, Mazais dzirdēja skaņu, kas rodas, ar vinču paceļot kādu smagumu, un neviļus jau mēģināja aprēķināt, cik dziļa varētu būt šahta, no kuras ceļ laukā šo smagumu. Pēc tam viss apklusa, un viņš gara acīm redzēja pie paša veltņa šūpojamies spaini. Tad bija dzirdams, ka veltnis pagriežas uz pretējo pusi, atslābinot virvi, un ka spainis nobunkšķ, atstāts uz šahtas malas. Plati smaidīdams, viņš atvēra durvis.

— Sapratu! — viņš iesaucās. — Es pats tikko neuzķē- ros uz makšķeres. Un kas tālāk?

Tālāk būdā tika savilkts tik daudz akmeņu, ka ar tiem varētu piekraut desmit kamanu. Un šajā neparasti tra.uk- smīgajā dienā viņiem bija vēl daudz kas darāms.

— Tagad tu ar suņiem laid uz Dausonu* — Smouks pēc vakariņām izrīkoja Mazo. — Suņus atstāj pie Brēka. Viņš tos pieskatīs. Tevi novēros, tāpēc palūdz Brēku, lai aiziet uz Aļaskas tirdzniecības sabiedrības veikalu un nopērk visu dinamītu: viņiem ir krājumā tikai daži simti mārciņu. Un lai Brēks pasūta kalējam kādu pusduci svārpstu viscietāko iežu urbšanai. Brēks ir pieredzējis zelta meklētājs, viņš mācēs apstāstīt kalējam, kas vajadzīgs. Un iedod Brekam visas ziņas par šo zemes gabalu, lai rīt viņš uzrāda tās zelta atradņu inspektoram. Visbeidzot, desmitos izej. uz Galvenās ielas un turi ausis vaļā. Iegaumē — es negribu, ka būtu pārāk liels troksnis.

Lai Dausonā tas ir dzirdams, bet ne vairāk. Es uzspridzināšu trīs dažāda stipruma lādiņus, un tu ievēro, kurš izklausās labāk.

Desmitos vakarā Mazais, pastaigādamies pa Galveno ielu, juzdams sev pievērstus daudzus ziņkārus skatienus un uzmanīgi ieklausīdamies, izdzirdēja vāju, attālu sprādzienu. Pēc pusminūtes atskanēja otrs, stiprāks sprādziens, kam pievērsa uzmanību arī citi garāmgājēji. No trešā sprādziena nodrebēja rūtis, un iedzīvotāji izskrēja uz ielas.

— Pamatīgi sapurināja viņus! — aizelsies paziņoja Mazais, pēc

stundas ieradies būdā Tralā ciemā. Viņš saķēra Smouku aiz rokas. — Tev vajadzēja redzēt! Vai tu esi kādreiz izspārdījis skudru pūzni? Dausona tagad izskatās pēc tāda. Galvenā iela čumēja un mudžēja, kad es braucu prom. Rīt Tralā būs pilna, ka nebūs kur apgriezties. Un, ja viņi jau tagad nelāvās šurp, tad es nekā nojēdzu no zelta meklētājiem.

Smouks pavīpsnāja, piegāja pie viltus vinčas un pāris reižu pagrieza čīkstošo veltni. Mazais vairākās vietās izrāva starp baļķiem sabāzto sūnu, lai pa spraugām redzētu, kas notiek ap būdu. Tad nopūta sveci.

— Nu! — viņš nočukstēja pēc pusstundas.

Smouks lēnām pagrieza veltni, dažas minūtes nogaidīja, paķēra cinkoto spaini, kas bija pilns ar zemēm, un mešus nometa uz būdā sanesto akmeņu kaudzes, ka nograbēja vien. Pēc tam viņš, aizsegdams ar plaukstām sērkociņa liesmu, aizsmēķēja papirosu.

— Trīs jau ir klāt, — čukstēja Mazais. — Būtu tu paskatījies. Zini, kad tu nograbināji spaini, viņi nudien nodrebēja. Viens pašlaik mēģina ieskatīties pa logu.

Smouks ievilka dūmu un papirosa uguntiņas gaismā paraudzījās pulkstenī.

— Tas mums jādara regulāri, — viņš čukstēja. — Vil- ksim spaini augšā ik pa piecpadsmit minūtēm. Bet starplaikos …

Uzmetis uz akmens trīskārt salocītu maisu audeklu, viņš uzsita pa to ar kaltu.

— Jauki, jauki! — stāvā sajūsmā izdvesa Mazais un bez trokšņa panāca nost no spraugas. — Sabāzuši galvas kopā, laikam apspriežas.

Un tā līdz četriem no rīta ar piecpadsmit minūšu pārtraukumiem bija dzirdams, ka vinča čīkstēdama izceļ smagu spaini, lai gan veltnis griezās pa tukšo. Tad ciemiņi aizgāja un Smouks un Mazais likās gulēt.

Kad bija kļuvis gaišs, Mazais aplūkoja mokasīnu pēdas.

— Viens no viņiem bijis Bills Soltmens, — viņš secināja. — Paskat, cik lielas pēdas.

Smouks palūkojās uz upi.

— Gatavojies saņemt ciemiņus. Divi jau nāk pāri pa ledu.

— Ha! Pagaidi, lai Brēks piereģistrē mūsu pieteikumus. Tad nāks pāri divi tūkstoši.

— Un visi kā viens bļaus: «Ir atrasta galvenā dzīsla!» — iesmējies teica Smouks. — «Beidzot ir uziets Klondaikas bagātību avots!»

Uzrāpies stāvā klintī, Mazais ar lietpratēja aci aplūkoja zemes gabalus, ko viņi bija apzīmējuši ar mietiem.

— Nudien izskatās pēc dzīslas izliekuma, — viņš sacīja. — Zinātājs gandrīz var izsekot tai zem sniega. Te jau kurš katrs noticēs. Rau, kur atsegums, bet tur iznāk ārpusē dzīsla. Izskatās, it kā patiešām

kaut kas būtu, lai gan nekā nav.

Kad abi nepazīstamie bija pārnākuši upei pāri un pa līkumoto taciņu uzkāpuši pakalnā, būdas durvis bija ciet. Bills Soltmens, kas slāpāja pa priekšu, piezagās pie durvīm, paklausījās un pamāja, lai Cārlijs Trakais panāk tuvāk. Varēja dzirdēt, ka iekšā vinča čīkstēdama un smilkstēdama ceļ kaut ko smagu. Viņi pagaidīja, kamēr šie trokšņi apklust, tad izdzirdēja, ka veltni pagriež atpakaļ un spainis atsitās pret akmeņiem. Pagāja stunda, un tas atkārtojās četras reizes. Beidzot Trakais pieklauvēja pie durvīm. Iekšā bija saklausāmas dobjas apslāpētas skaņas, tad iestājās klusums, atkal kāds kaut ko zaglīgi darīja, un pēc piecām minūtēm Smouks, smagi elpodams, pavēra durvis un paskatījās pa spraudziņu. Seja un krekls viņam bija klāti ar akmens putekļiem. Viņš sasveicinājās aizdomīgi laipni.

— Acumirkli, — viņš piebilda, — es tūlīt iziešu pie jums.

Vilkdams rokā cimdus, viņš izslīdēja pa durvīm, lai pieņemtu apmeklētājus tieši sniegā. Ievērīgās acis pamanīja, ka krekls viņam uz pleciem vienos putekļos, pat nevar saprast, kādā krāsā tas ir, bet kombinezona ceļi bijuši nosmērēti, un valkātājs nav paguvis tos kārtīgi notīrīt.

— Vizītei tā kā par agru, — viņš sacīja. — Kā jūs nokļuvāt šajā krastā? Gājāt medībās?

— Mēs visu zinām, — pārliecināts teica Trakais. — Vari nespēlēt paslēpes. Jūs esat te kaut ko atraduši.

— Ja tev vajadzīgas olas… — iesāka Smouks.

— Liecies nu mierā! Mēs esam atnākuši darīšanās.

— Ak jūs gribat pirkt zemes gabalus? — sāka bērt Smouks. — Te ir daži kolosāli apbūves gabali. Bet, redzat, mēs vēl nevaram tos pārdot. Neesam kārtīgi apskatījuši. Pienāc pēc nedēļas, Trakais, ja esi nolūkojis šo mierīgo un kluso stūrīti un gribi te dzīvot,, es parādīšu tev kaut ko lielisku. Nākamnedēļ, jādomā, viss būs kārtībā. Uz redzi! Atvainojiet, ka nelūdzu jūs iekšā, bet Mazais… nu, jūs jau viņu pazīstat. Viņš ir savādnieks. Viņš esot apmeties te miera un klusuma dēļ, un pašreiz viņš guļ. Es ne par kādu naudu neceltu viņu augšā..

Runādams viņš visiem spieda uz atvadām roku. Joprojām runādams un spiezdams rokas, viņš pamazām atkāpās būdā un aizvēra durvis.

Atnācēji saskatījās un zīmīgi pameta cits citam ar galvu.

— Vai redzēji, kādi viņam ceļi? — aizsmakušā balsi čukstēja Soltmens.

— Kā nu ne! Un pleci. Viņš nosmērējies, rāpodams pa šahtu. — Kamēr Trakais runāja, viņa acis klīda pa sniegoto ieplaku, līdz apstājās pie kaut kā tāda, kas lika viņam iesvilpties. — Paskaties, Bili! Vai tas, ko es rādu, nav šurfs? Un abās pusēs sniegā … Tās ir viņa pēdas. Ja tā nav dzīsla, kas stiepjas abās pusēs, tad es nezinu, kas ir dzīsla. Tā ir

stiegra, nudien stiegra.

— Un cik liela! — iesaucās Soltmens. — Droši, ka viņi ir te kaut ko uzgājuši.

— Un paskaties uz leju — kā slānis iznāk ārpusē un atkal aiziet dziļumā. Dzīsla atsedzas tieši nogāzē.

— Bet tu paskaties uz turieni, — Soltmens pievērsa uzmanību aizsalušajai upei. — Šķiet, visa Dausona nāk šurp.

Trakais ieraudzīja, ka viss ledus ceļš ir melns no cilvēkiem līdz pat attālākajam Dausonas krastam, no kura kāpa lejā tāda pati nebeidzama virdze.

— Kamēr tie nav atkūlušies līdz šejienei, iešu un uzmetīšu aci tam šurfam, — teica Trakais un steidzīgi gāja uz ieplaku.

Tajā brīdi atvērās būdas durvis un uz sliekšņa parādījās abi iemītnieki.

— Ei! — uzsauca Smouks. — Uz kurieni tu?

— Gribu izvēlēties zemes gabalu, — attrauca Trakais. — Paskatieties uz upi. Visa Dausona skrien šurp, lai pirktu zemi, un mēs gribam izvēlēties pirmie. Vai tā nav, Bili?

— Skaidra lieta, — apstiprinaja Soltmens. — Priekšpilsēta te būs kolosāla, un rādās, ka no zemes gribētājiem nevarēs ne atkauties.

— Tajā daļā, uz kuru jūs ejat, mēs zemi nepārdo- dam, — paskaidroja Smouks. — Apbūves gabali ir tur — pa labi un augstāk klintīs. Šī daļa no upes un līdz pašai augšai nav pārdodama. Tā ka griezieties vien atpakaļ.

— Bet mēs jau esam nolūkojuši tieši to zemi, — Soltmens nelikās mierā.

— Tur nav ko darīt, kad es jums saku, — skarbi atbildēja Smouks.

— Tātad uz to pusi pat paiet nav brīv? — Soltmens nerimās.

— Bez šaubām. Jūsu pastaigas sāk jau apnikt. Grieaie- ties atpakaļ.

— Mēs tomēr gribam paiet, — Soltmens ietiepās. — Nāc, Trakais.

— Ņemiet vērā, ka jūs pārkāpjat likumu, — Smouks brīdināja.

— Nē, mēs tikai pastaigājamies, — Soltmens jautri atteica un, pagriezis mņguru, grasījās iet.

— Ei! Stāvi,' Bili, citādi es pataisīšu tevi caurumainu! — nodārdināja Mazais, izraudams un notēmēdams divus koltus. — Ja tu spersi kaut vienu soli, es izšaušu vienpadsmit caurumus tavā draņķīgajā ādā. Saprati?

Soltmens samulsis apstājās.

— Saprata gan mani, — Mazais nomurmināja. — Bet ko lai iesāk, ja viņš iet tālāk? Es tak nevaru šaut. Ko tad lai dara?

— Paklausies, Mazais, spried saprātīgi, — Soltmens tagad jau

lūdzās.

— Panāc tuvāk, un tad spriedīsim saprātīgi, — atteica Mazais.

Viņi vēl sarunājās, kad dausoniešu bars pa līkumoto taku tuvojās viņiem.

— Kā cilvēku var saukt par likuma pārkāpēju, ja viņš, gribēdams pirkt, apskata zemes gabalus? — Trakais cēla iebildumus, taču Mazais palika pie sava:

— Bet šī zeme ir privātīpašums, un šie gabali arī ir privātīpašums — un beigta balle. Es tev saku vēlreiz — tie nav pārdodami.

— Sitā lieta ir drīzāk jābeidz, — Smouks pačukstēja Mazajam. — Ja viņus vairs nevarēs atturēt…

— Esi gan tu aukstasinīgs, ja ceri savaldīt viņus, — atčukstēja Mazais. — Viņu ir divi tūkstoši, un vēl nāk klāt. Kuru katru brīdi viņi var gāzties pāri šai līnijai.

Aizlieguma līnija stiepās gar ieplakas tuvāko malu, tur, kur Mazais bija apstādinājis pirmos atnācējus. Sajā barā bija arī viens ziemeļrietumu policijas leitnants un kādi seši policisti. Smouks pusbalsī sarunājās ar leitnantu.

— Ļaudis joprojām nāk klāt no Dausonas, — viņš teica, •— un drīz vien te būs pieci tūkstoši. Jābaidās, ka viņi ne- sagudro grābt ciet zemes gabalus. Iedomājieties, te' ir tikai pieci pieteikumi, tas iznāk tūkstoš cilvēku uz vienu pieteikumu, turklāt četri tūkstoši no pieciem metīsies uz tuvāko. To nedrīkst pieļaut, citādi beigto te būs vairāk nekā visā Aļaskas vēsturē. Bez tam šie pieci pieteikumi šorīt ir jau reģistrēti — un nevienam vairs nav tiesību ķerties tiem klāt. Vārdu sakot, nedrīkst izcelties kaušanās par zemes gabaliem.

— Pareizi, — leitnants piekrita. — Es sapulcināšu savus ļaudis un izvietošu viņus. Te nav pieļaujamas nekādas nekārtības, un mēs arī nepieļausim. Bet jūs labāk aizejiet parunāt ar viņiem.

— Te būs kāda kļūda, puiši, — skaļā balsī sāka Smouks. — Mums viss vēl nav sagatavots, lai pārdotu zemi. Ielas vēl nav iezīmētas. Bet nākamnedēļ mēs sarīkosim lielu izpārdošanu.

Viņu pārtrauca nepacietības un dusmu izvirdums.

— Mums nav vajadzīgi zemes gabali, — kliedza kāds jauns zelta meklētājs. — Mums nav vajadzīgs tas, kas ir virs zemes. Mēs esam atnākuši pēc tā, kas ir apakš zemes.

— Mēs nezinām, kas ir apakš zemes, — atbildēja Smouks. — Bet to gan mēs zinām, ka uz šīs zemes var uzbūvēt lielisku ciemu.

— Pareizi, — Mazais piebalsoja. — Varens skats un nomaļa vieta. Tie,, kam patīk vientulība, liksies šurp tūkstošiem. Visiemīļotākā nomaļā vieta visā Jukonā.

Atkal atskanēja nepacietīgas balsis, un Soltmens, kas bija runājis ar vēlāk atnākušajiem, nostājās priekšā.

— Mēs esam ieradušies, lai iezīmētu ar mietiem zemes gabalus, — viņš iesāka. — Mēs zinām, ko jūs esat izdarījuši — iezīmējuši piecus zemes gabalus uz zelta dzīslas. Lūk, tur tie aizstiepjas pa nogāzi un gar ieplaku. Bet jūs esat izstrādājuši blēdību. Divi ieraksti jums ir viltoti. Kas ir Sets Bairss? Neviens neko par tādu nav dzirdējis. Bet jūs šorīt iereģistrējāt pieteikumu uz viņa vārda. Un vienu uz Harija Maksvela vārda. Bet Harija Maksvela šobrīd te nav. Viņš atrodas Sietlā. Jau pagājušo rudeni aizbrauca no šejienes. Tātad šie divi pieteikumi ir brīvi un tos var vēlreiz sadalīt.

— Bet ja nu man ir viņa izdota pilnvara? — jautāja Smouks.

— Tev tādas nav, — atbildēja Soltmens. — Bet, ja ir, tad parādi. Un šie gabali tikpat ir jāsadala no jauna. Ejam, puiši!

Iedrošinādams citus, Soltmens jau bija pārkāpis pāri aizlieguma līnijai, kad policijas leitnanta balss apturēja milzīgo ļaužu vilni, kas dzīrās sekot viņam.

— Ne soli tālāk! Jūs nedrīkstat to darīt!

— Ak tā, nedrīkstam? — vaicāja Bills Soltmens. — Vai tad likumā nav paredzēts, ka zemi var sadalīt no jauna, ja pieteikumi ir viltoti?

— Pareizi, Bili! Nepadodies! — drosmināja pūlis, palikdams šaipus aizlieguma līnijas.

— Likums to atjauj, vai ne? — acīm zvērojot, Soltmens jautāja leitnantam.

— Lai atļauj, — leitnants nesatricināmā mierā atbildēja, — bet es nedrīkstu pieļaut un arī nepieļaušu, ka piectūkstoš cilvēku liels pūlis metas virsū diviem pieteikumiem. Izceltos bīstamas jukas, bet mēs esam šeit, lai tādas jukas neizceltos. Šajā brīdī, šajā vietā ziemeļrietumu policija pārstāv likumu. Tas, kas pārkāps šo līniju, tiks nošauts. Jūs, Bili Soltmen, pakāpieties atpakaļ.

Soltmens negribīgi paklausīja. Un tomēr cilvēkos, kas šajā nelīdzenajā nostūri vietumis bija saspiedušies bariņos, vietumis stāvēja izklaidus, acīm redzami rūga draud- pilns nemiers.

— Ak dievs! — leitnants čukstēja Smoukam. — Paskatieties — visa krauja kā ar mušām aplipuši. Tikko šajā masā izcelsies kādas nekārtibas, simtiem cilvēku nogāzīsies lejā.

Smouks nodrebēja un izgāja priekšā.

— Draugi, es gribu rīkoties taisnīgi. Ja jūs pastāvat uz to, es pārdošu jums apbūves gabalus par simt dolāriem katru, un, kad ciems būs izplānots, jūs varēsiet tos sadalīt lozējot. — Viņš pacēla roku, lai apklusinātu sašutušos. — Bet tā ka neviens lai nekust no vietas. Ja neklausīsiet, simtiem cilvēku tiks nogrūsti no kraujas. Stāvoklis ir bīstams.

— Tik un tā tu šo zemi nedabūsi savos nagos! — kāds kliedza. — Apbūvei tā mums nav vajadzīga. Mēs gribam iezīmēt zemes gabalus ar

mietiem.

— Bet strīda gabali ir tikai divi, — iebilda Smouks. — Labi, tie tiks jums, bet ko lai iesāk pārējie?

Viņš ar piedurkni noslaucīja pieri, un pūlī atskanēja kāda cita balss:

— Piedalīsimies visi šajā darījumā un sadalīsim zemi ticīgi un brālīgi!

Tiem, kas ar skaļiem kliedzieniem atbalstīja šo priekšlikumu, nenāca ne prātā, ka to izteicis cilvēks, kuram Smouks pēc iepriekšējas norunas bija devis zīmi, noslaucīdams pieri.

— Ļaujiet arī citiem tikt pie tās siles un piedalīties šajā darījumā, — turpināja šis cilvēks. — Sadaliet visiem vienādi tiesības uz zemi un izrakteņiem, kas tajā atrodami.

— Bet te nevar būt runas par tiesībām uz izrakteņiem, kad jums saka, — iebilda Smouks.

— Sadaliet tās līdz ar visu pārējo. Mēs izmēģināsim savu laimi.

— Draugi, jūs ar varu piespiežat mani, — teica Smouks. — Labāk būtu jūs palikuši viņpus upes.

Taču Smouka nedrošība bija tik neapstrīdama, ka pūlis ar varenu rēcienu piespieda viņu piekrist. Soltmens un citi, kas stāvēja pirmajā rindā, sāka kaut ko iebilst.

— Bet, lūk, Bills Soltmens un Trakais negrib, ka jūs visi piedalītos, — Smouks paziņoja pūlim. — Kurš tad nu nelaiž citus pie siles?

No šī brīža pūļa noskaņojums pilnīgi mainījās par sliktu Soltmenam un Trakajam.

— Kā dalīsim tagad? — jautāja Smouks. — Kontrolpaketei jāpaliek pie Mazā un manis. Mēs pirmie atklājām šo vietu.

— Pareizi! — kliedza daudzi. — Taisnīgu dalīšanu! Tas ir godīgi!

— Trīs piektdaļas pienāksies mums, — ierosināja Smouks, — bet jums, draugi, paliks divas piektdaļas. Un jums būs jāmaksā par savām pajām.

— Desmit centus par dolāru! — kāds ierosināja. — Un akcijas nav apliekamas ar nodokli.

— Un sabiedrības prezidents pats apstaigā visus un pienes katram klāt viņa dividendes uz sudraba paplātes, — izsmējīgi teica Smouks. — Nē, draugi, esiet prātīgi. Desmit centu par dolāru palīdzēs iesākt. Jūs nopērkat divas piektdaļas akciju un par simt dolāriem maksājat desmit dolārus. Tas ir viss, kas manos spēkos. Bet, ja jums tas nepatīk, brūciet virsū un raujiet laukā pieteikuma mietus. Es nevaru pieļaut, ka mani apšmauc vairāk nekā par divām piektdaļām.

— Bet lai kapitāls nebūtu pārāk liels! — kāds iesaucās, un viņa viedoklim piekrita visi.

— Jūsu ir apmēram pieci tūkstoši, tātad jābūt ari pieciem

tūkstošiem paju, — visiem dzirdot, lēsa Smouks. — Bet pieci tūkstoši ir divas piektdaļas no divpadsmitar- pus tūkstošiem. Tādējādi Tralā ciema sabiedrības kapitāls būs viens miljons divsimt piecdesmit tūkstoši dolāru, tas ir, divpadsmit tūkstoši pieci" simti paju par desmJt dolāriem gabalā. Un man no tā ne silts, ne auksts, vai jūs esat tā ar mieru vai neesat. Un jūs visi esat liecinieki tam, ka esat piespieduši mani rīkoties šādi pašam pret savu gribu.

Pārliecināti, ka pieķēruši Smouku blēdībā, tāpēc ka viņš safabricējis divus viltus pieteikumus, dausonieši ievēlēja valdi un lika pamatus Tralā ciema akciju sabiedrībai. Noraidījuši priekšlikumu sadalīt akcijas nākamajā dienā Dausonā, noraidījuši tāpēc, ka tie pilsētnieki, kas nebija piedalījušies lielajā gājienā, arī gribēs savu tiesu akciju, valdes locekļi sastājās ap nogāzes piekājē sakurināto ugunskuru un izsniedza katram no klātesošajiem kvīti par simt dolāriem zelta smiltīs, kuras pienācīgi nosvēra: šim nolūkam no Dausonas bija atnesti pārdesmit zelta svari.

Līdz vakaram clarbs bija paveikts — un Tralā ciems kļuva tukšs. Smouks un Mazais, palikuši vieni, ēda būdā vakariņas un smējās, skatīdamies uz akcionāru sarakstiem, kuros bija četri tūkstoši astoņi simti septiņdesmit četri uzvārdi, un uz maisiem, kuros — viņi to zināja — bija zelts par četrdesmit astoņiem tūkstošiem septiņi simti četrdesmit dolāriem.

— Bet tu vēl neesi novedis to līdz galam, — piezīmēja Mazais.

— Viņš atnāks, — pārliecināts teica Smouks. — Viņš ir dzimis spēlmanis, un, kad Brēks pačukstēs viņam vienu vienīgu vārdu, kaut sirds stāsies, viņš būs klāt.

Nebija pagājusi ne stunda, kad pie durvīm pieklauvēja un ienāca Trakais, bet aiz viņa Bills Soltmens. Pārlaiduši alkatīgu skatienu būdai, viņi ieraudzīja ar segām rūpīgi nomaskēto vinču.

— Bet ja es gribu tūkstoš divsimt akciju? — Trakais centās pierādīt pēc pusstundas. — Ja pieskaita tos piecus tūkstošus, ko jūs pārdevāt šodien, iznāk tikai seši tūkstoši divi simti akciju. Jums ar Mazo paliek seši tūkstoši trīs simti. Jums paliek arī kontrolpakete.

— Ko jūs īsti gribat no mūsu ciema? — jautāja Mazais.

— Tu to zini labāk nekā es, — atbildēja Trakais. — Starp mums runājot, — viņš pārlaida skatienu segās ievīstītajai vinčai, — tas ir burvīgs ciems.

— Bet Bills arī grib vēl kaut ko dabūt, — ar nepatiku teica Smouks, — un mēs nekādā ziņā nevaram atdot vairāk par piecsimt pajām.

— Cik daudz tu domā ieguldīt šajā pasākumā? — Trakais jautāja Soltmenam.

— Nu, teiksim, piecus tūkstošus. Tas bija viss, ko man izdevās sagrabināt.

— Trakais, — tādā pašā īgnā, gaudulīgā tonī turpināja Smouks, — ja tu nebūtu man labs paziņa, es nepārdotu tev nevienu no šīm muļķīgajām akcijām. Un tomēr mēs ar Mazo negribam atdot vairāk par piecsimt akcijām, un tās izmaksās jums piecdesmit dolāru gabalā. Tas ir mans pēdējais vārds, un, ja jums tas nav pieņemams, tad — ar labu nakti. Bills var ņemt simtu, tev lai paliek četri simti.

Otrā dienā Dausona smējās kā kutināta. Tas sākās agri no rīta, tikko bija uzaususi gaisma, kad Smouks piegāja pie Aļaskas tirdzniecības sabiedrības veikala un piesprauda pie sludinājumu dēļa paziņojumu. Viņš vēl nebija pagājis nost, kad cilvēki jau bija apkārt, snaikstīja kaklus un lasīdami smējās. Drīz vien pie sludinājumu dēļa bija tāda burzma, ka aizmugurējie netika pie lasīšanas. Tad visi nosprieda, ka kādam jālasa skaļi, un tā augu dienu kādam vajadzēja lasīt priekšā citiem Smouka izlikto paziņojumu. Un bija daudz tādu, kas stāvēja sniegā un noklausījās lasījumu vairākkārt, lai visos sīkumos paturētu atmiņā šo sulīgo paziņojumu, kas skanēja tā:

«Tralā ciema akciju sabiedrība ved savus rēķinus uz šīs sienas. Tas ir šīs sabiedrības pirmais un pēdējais rēķins.

Katrs paju īpašnieks, kas nevēlas ziedot desmit dolāru Dausonas galvenajai slimnīcai, var saņemt atpakaļ savus desmit dolārus tieši no Cārlija Trakā vai, ja tas neizdodas, katrā ziņā no Smouka Belju.

Ienākumi un izdevumi

Par 4874 akcijām (par 10 dolāriem)…….. .48 740 dolāru.

Dvaitam Sendersonam par zemi Traļa ciema būvei 10 000 dolāru. Nejauši izdevumi: dinamīts, urbji, iemaksa zelta raktuvju inspektoram u. 1000 dolāru.

Dausonas galvenajai slimnīcai……. 37 740 dolāru.

Kopā 48 740 dolāru.

No Billa Soltmena par 100 akcijām, kas īpaši pirktas par 50 dolāriem gabalā 5000 dolāru.

No Cārlija Trakā par 400 akcijām, kas īpaši pirktas par 50 dolāriem gabalā 20 000 dolāru.

Billam Soltmenam pateicībā par brīvprātīgo palīdzību zemes gabalu buma veicināšanā 5000 dolāru.

Dausonas galvenajai slimnīcai …… 3000 dolāru.

Smoukam Belju un Džekam Mazajam pilnīgai kompensācijai par darījumu ar olām un morālā zaudējuma atlīdzināšanai 17 000 dolāru.

Kopā 25 000 dolāru.

Akciju atlikums ir- 7126 d61āri. Šīs akcijas, kas pieder Smoukam Belju un Džekam Mazajam, nav neko vērtas, un tās pēc pirmā pieprasījuma var iegādāties jebkurš Dausonas iedzīvotājs, kas vēlas mainīt dzīvesvietu, lai baudītu mieru un vientulību Tralā ciemā.

Piezīme. Miers un vientulība Tralā ciemā ir garantēti vienmēr un mūžīgi mūžos.

Paraksti: Smouks Belju, prezidents, Džeks Mazais, sekretārs.»

VI
Sievietes dvēseles noslēpums

— Es tomēr redzu, ka tu sevišķi nesteidzies apņemt sievu, — piezīmēja Mazais, atsākdams pirms dažām' minūtēm aprāvušos sarunu.

Smouks sēdēja uz zvērādas segas malas, pētīja augšpēdu sniegā nogāztam rūcošam sunim ķepas un neatbildēja. Bet Mazais, grozīdams uguns priekšā uz koka uzmauktu mokasīnu, no kura cēlās garaiņi, vērīgi lūkojās kompanjona sejā.

— Pacel acis uz ziemeļblāzmu, — turpināja Mazais. — Cik vieglprātīga, vai ne? Uz mata kā aušīga sieviete, kas pa gaisu vien, pa gaisu vien. Vislabākās no viņām ir vieglprātīgas, ja tikai nav dumjas. Un visas viņas ir kaķenes — kā mazās, tā lielās, kā smukās, tā nesmukās-. Ja viņas ieķērušās kādā vīrietī, tad vajā to kā badaini lauvas vai hiēnas.

Monologs atkal apsīka. Smouks iedunkāja suni, kad tas mēģināja iekost viņam rokā, un turpināja apskatīt nobrāztās, asiņojošās ķepas.

— Uh! — mēļoja tālāk Mazais. — Vai tad es nebūtu apprecējies, ja būtu gribējis? Bet var jau gadīties, ka es būtu apprecināts bez visas gribēšanas, ja nebūtu laidis ļekas vaļā. Zini, Smouk, kas mani paglāba? Es pateikšu. Elpošana. Es skrienu, vairāk neko. Es gribētu redzēt tos brunčus, kas varētu mani nokausēt.

Smouks palaida vaļā suni un arī pagrieza pret uguni savus uz koka uzmauktos kūpošos mokasīnus.

— Mums būs jāpaliek te līdz rītam un jāuzšuj mokasīni, — viņš beidzot sacīja. — Sī sērsnas kārtiņa pamatīgi bendē suņiem kājas.

— Mums tomēr ir jākustas, — iebilda Mazais. — Mums nepietiek ēdamā, lai grieztos atpakaļ, un, ja visdrīzākajā laikā mēs netiksim uz pēdām briežiem vai tiem pašiem baltajiem indiāņiem, mums būs jāēd nost suņi ar visām jēlajām ķepām. Bet vai kāds maz ir redzējis baltus indiāņus? Tās visas ir baumas. Kā indiānis var būt balts? Tikpat labi melnādainais varētu būt balts. Smouk, rīt mums jālaiž tālāk. Šis apvidus ir pagalam izmiris, nekāda medījuma. Pats zini, jau veselu nedēļu mēs neesam redzējuši pat nevienas zaķa pēdas. Mums jātiek no šīs posta vietas uz citurieni, kur atrodams medījums.

— Suņi skries daudz ātrāk, ja viņiem ļaus kādu dienu atpūsties un uzaus mokasīnus, — sprieda Smouks. — Būtu labi, ja tu pakāptos kādā kalniņā un paskatītos apkārt. Iespējams, ka mēs drīz jo drīz sasniegsim pauguraino līdzenumu, par ko stāstīja Laperls.

— Ha! Laperls pats stāsta, ka braucis pa šo apvidu pirms desmit gadiem un nav bijis pie pilna prāta no bada, tā ka nav lāgā

apzinājies, ko redz. Atceries, viņš stāstīja, ka kalnu virsotnēs plīvojuši milzīgi karogi. Tas jau rāda, ka viņam galvā viss nav bijis kārtībā. Un viņš pats teica, ka nekādus baltos indiāņus neesot redzējis — to safanta- zējis Entons. Bet Entons atdeva dievam dvēseli divus gadus pirms tam, kad mēs abi ieradāmies Aļaskā. Labi, rīt paskatīšos. Varbūt izdosies nošaut briedi. Kā būtu, ja mēs ietu gulēt?

Visu rītu Smouks pavadīja nometnē, šūdams suņiem mokasīnus un labodams iejūgu. Pusdienas laikā viņš pagatavoja ēdienu diviem, notiesāja savu porciju un sāka gaidīt atgriežamies Mazo. Pēc stundas viņš uzkāpa uz slēpēm un devās pa biedra pēdām. Ceļš veda pa strauta gultni, cauri šaurai aizai un, negaidot kļuvis platāks, izbeidzās aļņu ganībās. Taču kopš pērnā rudens pirmā sniega te nebija ganījies neviens alnis. Mazā slēpju pēdas šķērsoja ganības un kāpa augšā pa nelielu nokalni. Ticis līdz virsotnei, Smouks apstājās. Pēdas gāja tālāk, pa nokalni lejā. Apmēram jūdzi no šejienes strauta malā auga eg- lājs, un varēja redzēt, ka Mazais ir izgājis tam cauri. Smouks palūkojās pulkstenī, atcerējās tuvojošos tumsu, suņus un nometni un, lai cik grūti bija, nosprieda neiet tālāk. Bet pirms griešanās atpakaļ viņš uzmanīgi paskatījās apkārt. Austrumu pamalē kā zāģa zobi slējās sniegotās Klinšu kalnu virsotnes. Grēda aiz grēdas, savienodamās ķēdē, aizstiepās uz ziemeļrietumiem, nogriežot ceļu uz līdzenumu, par ko bija stāstījis Laperls. Likās, it kā kalni būtu norunājuši piespiest ceļinieku pagriezties uz rietumiem, uz Jukonu. Smouks prātoja, cik daudz cilvēku pirms viņa varētu būt atkāpušies, redzot draudošo skatu. Laperls gan nebija atkāpies, taču viņš bija ticis pāri Klinšu kalniem no austrumiem.

Līdz pusnaktij Smouks neļāva noplakt lielai ugunij, lai Mazais varētu no tālienes ieraudzīt viņu. Bet no rīta viņš nojauca nometni, iejūdza suņus un, līdzko uzausa gaisma, devās meklēt Mazo. Šaurajā aizā stūres suns sasmailēja ausis un iekaucās. Drīz vien Smouks satika sešus pretim nākošus indiāņus. Viņi gāja tukšā, bez suņiem, un katram uz muguras bija neliels maisiņš ar pašu nepieciešamāko. Sastājušies apkārt Smoukam, indiāņi tūlīt sagādāja viņam vairākus pārsteigumus. Par to nebija šaubu, ka viņi meklējuši Smouku. Tūlīt arī kļuva skaidrs, ka viņi nerunā nevienā no indiāņu izloksnēm, kurās Smouks prata kaut vienu vārdu. Viņi nebija balti, kaut gan bija garāki un smagāki par Jukonas baseina indiāņiem. Pieci no viņiem bija bruņoti ar Hudzona līča sabiedrības vecmodīgajām garstobra musketēm, bet sestais turēja rokā Smoukam pazīstamu vinčestru — tā bija Mazā šautene.

Indiāņi netērēja laiku garām sarunām ar gūstekni. Tā kā Smouks bija neapbruņots, viņam atlika tikai padoties. To, ko atrada kamanās, viņi sadalīja savā starpā un uzsvieda sev plecos, bet Smoukam lika nest viņa paša un Mazā guļamādas. Suņus izjūdza, un, kad Smouks

sāka protestēt, viens no indiāņiem ar zīmēm paskaidroja, ka ceļš ir par smagu braukšanai ar kamanām. Smouks samierinājās ar neizbēgamo, paslēpa kamanas strauta malā, iebāzdams tās stāvus sniegā, un slāja līdzi saviem sagūstītājiem. Iedami uz ziemeļiem, viņi šķērsoja nelielu kalnu grēdu un nonāca pie eglāja, ko Smouks bija pamanījis iepriekšējā dienā. Desmit divpadsmit jūdzes viņi gāja gar strautu, bet, kad tas novirzījās uz rietumiem, pagriezās pa šauru pieteku uz austrumiem.

Pirmo nakti viņi pārlaida vietā, kur bija nakšņojuši pirms vairākām dienām. Te glabājās kaltētu lašu un gaļas krājumi, kurus indiāņi paņēma līdzi. No šīs nometnes tālāk veda daudzu slēpju sliedes, un Smouks nosprieda, ka šie ļaudis sagūstījuši Mazo: nebija vēl satumsis, kad viņš ieraudzīja Mazā slēpju pēdas, kas bija šaurākas par indiāņu slēpju pēdām. Kad Smouks ar zīmēm sāka iztaujāt indiāņus, viņi apstiprinoši pamāja ar galvu un parādīja uz ziemeļiem.

Arī visās turpmākajās dienās viņi rādīja uz ziemeļiem, un taka, lai kā vijās, lai kā līkumojās starp juceklīgi izsvaidītajām klinšu bauzēm, arī visu laiku veda uz ziemeļiem. Šajā sniega tuksnesī it visur šķita, ka tālāk ceļa nav, un tomēr taka meta līkumus un cirtās atpakaļ, atrazdama zemas pārejas un izvairīdamās no augstām un nepārvaramām kalnu grēdām. Te sniegs bija dziļāks nekā ielejās un ne soli nevarēja paspert bez slēpēm. Turklāt visi Smouka ceļabiedri bija jauni cilvēki, gāja vieglā, ātrā gaitā, un sirds dziļumos viņš lepojās ar to, ka tik viegli tiek viņiem līdzi. Viņi bija klejotāju dzīves norūdīti un kopš mazotnes pieraduši slēpot, un tomēr Smouks bija tik izturīgs, ka šis pārgājiens nesagādāja viņam vairāk grūtību kā indiāņiem.

Sešās dienās viņi sasniedza un šķērsoja galveno pāreju, kas bija zemāka par apkārtējiem kalniem, tomēr pati par sevi ļoti augsta un piekrautām kamanām nepārvarama. Vēl piecas dienas kāpuši pa līkumotu taku aizvien zemāk un zemāk, viņi nonāca plašajā paugurainajā līdzenumā, ko Laperls bija atklājis pirms desmit gadiem. Kādā skaudri aukstā dienā, kad termometrs rādīja četrdesmit grādu zem nulles un gaiss bija tik dzidrs, ka varēja redzēt simt jūdžu visapkārt, Smouks pazina šo apvidu no pirmā acu uzmetiena. Cik tālu vien sniedzās skatiens, pletās šis paugurainais līdzenums. Austrumos pie paša apvāršņa savus sniegotos vaļņus slēja Klinšu kalni. Uz dienvidiem un rietumiem stiepās aizu pārrautas atzares, kuras viņi bija šķērsojuši. Un šajā neaptveramajā ieplakā atradās apvidus, pa kuru bija gājis Laperls, — sniegiem klāta, dažos gadalaikos acīmredzot ar medījumu bagāta, bet vasarā smaidoša, zaļa un ziedoša zeme.

Pirms dienas vidus, pa plata strauta gultni pagājuši garām sniegā ieputinātiein vītoliem un kailām apsēm un izbriduši cauri biezām eglainēm, viņi nonāca pie lielas, nesen pamestas nometnes. Garām ejot, Smouks saskaitīja četrsimt vai piecsimt ugunskuru un nosprieda,

ka te uzturējušies vairāki tūkstoši cilvēku. Taka pavisam nesen bija nomīdīta tik cieta, ka Smouks un viņa sagūstītāji noņēma slēpes un bez tām sāka soļot daudz raitāk. Aizvien vairāk pazīmju liecināja, ka te netrūkst medījuma: kur ir vilku un lūšu pēdas, tur jābūt arī gaļai. Viens no indiāņiem, līksmi iekliedzies, norādīja uz plašu klajumu, kas bija sētin nosēts ar apgrauztiem briežu galvaskausiem; sniegs klajumā bija tā izmīdīts un uzvandīts, it kā te būtu notikusi liela kauja. Un Smouks saprata, ka pēc nesenā sniegputeņa mednieki sarīkojuši te pamatīgu apšaušanu.

Sāka vakarot, bet nekādas pazīmes neliecināja, ka indiāņi domātu par apstāšanos. Krēslā, kas biezēdama pamazām kāpa pret gaišajām debesīm, viņi tikai gāja un gāja uz priekšu. Lielās mirdzošās zvaigznes ar savu zaļgano gaismu pa pusei aizplīvuroja pulsējošā dūmakainā ziemeļblāzma. Smouka suņi pirmie sadzirdēja nometnes trokšņus, saslēja ausis un paklusi iesmilkstējās aiz nepacietības. Pēc tam arī cilvēka auss uztvēra kaut kādu murdoņu; tā bija neskaidra, bet ne attāluma pieklusināta, kā parasti mēdz būt. Gluži otrādi, tas bija spalgs, mežonīgs troksnis, griezīgo rīboņu pārtrauca vēl griezīgākas skaņas — gari stiepti vilku suņu kaucieni, satraukuma un sāpju gaudas, drūmi bezcerīgas un izaicinošas. Novilcis cimdu, Smouks attaisīja kabatas pulksteņa stikliņu un ar pirkstu galiem sataustīja, ka pulkstenis rāda vienpadsmit. Viņa pavadoņi k|uva možāki. Kājas, kas bija veikušas garu un nogurdinošu ceļu, sāka cilāties vēl ātrāk — tā jau bija gandrīz vai skriešana. Izgājuši no tumša eglāja, viņi apstulba, ieraugot daudzu ugunskuru spožo gaismu un izdzirdot troksni. Viņu priekšā pletās milzīga nometne.

Viņiem līkumojot pa ejām starp vigvamiem, kā vilnis slējās pretī un vēlās līdzi neaprakstāms troksnis — kliedzieni, sveicieni, joki no atnācēju un sagaidītāju puses, nikna ņurdoņa, vilku suņiem kā spalvainām bumbām krītot pie rīkles Smouka suņiem, indiāņu sievu bāršanās, smiekli, bērnu pinkšķēšana un zīdaiņu raudas, satraukto slimnieku vaidi, visa ellišķā kņada nometnē, kuras pirmatnīgie iedzīvotāji nezināja, kas ir nervi.

Smouka pavadoņi ar rungām un šauteņu laidēm gaiņāja prom uzbrūkošos suņus, bet viņa paša suņi, tāda ienaidnieku milzuma nobiedēti, kozdami pretī, spiedās klāt saviem divkājainajiem aizstāvjiem un, sabozuši spalvu, draudīgi cēlās pakaļkājās.

Viņi apstājās pie ugunskura, ap kuru nomīdītajā sniegā tupēja Mazais un divi jauni indiāņi, cepdami garos gabalos sagrieztu brieža gaļu. Trīs citi jauni indiāņi, kas, ietinušies ādās, gulēja uz egļu zaru pīteņa, piecēlās sēdus. Mazais pāri ugunij palūkojās uz Smouku, bet viņa seja palika tikpat stingi vienaldzīga kā viņa blakussēdētājiem; viņš pat nepameta ar galvu un tikai cepa tālāk gaļu.

— Kas tev lēcies? — diezgan dusmīgi iejautājās Smouks. —

Valodu esi zaudējis, vai?

Mazā sejā pavīdēja pazīstamā vīpsnā.

— Nemaz ne, — viņš atbildēja. — Esmu indiānis. Mācos neizrādīt pārsteigumu. Kad viņi tevi nogrāba?

— Otrā dienā pēc tavas aiziešanas.

— Hm, — Mazais norūca, acīm nerātni dzirkstījot. — Man iet kā pa taukiem, paldies, draņķīgāk nevar būt. Šī te ir vecpuišu nometne. — Viņš plašā žestā ietvēra visu šo diženumu — ugunskuru, sniegā saklātās egļu zaru guļvietas, briežādas vigvamus un no egļu zariem un vītolu klūgām sapītos vējsargus. — Un tie ir paši vecpuiši. — Šoreiz Mazais norādīja uz jaunekļiem, gārdzošā balsī izgrūzdams dažus vārdus viņu valodā, un indiāņu acīs un zobos pazibēja atzinības smaids. — Viņi priecājas iepazīties ar tevi, Smouk. Apsēdies un izžāvē mokasīnus, es uztaisīšu ēst. Bet man tīri labi sokas runāšana viņu mēlē, vai ne? Tev arī jāiemācās, jo rādās, ka mums būs jāpaliek kopā ar šiem ļautiņiem ilgu laiku. Te ir vēl viens baltais. Saņemts ciet pirms sešiem gadiem. Irs, kas noķerts ceļā uz Lielo Vergu ezeru. Viņu sauc Denijs Ma- kens. Viņš sameties kopā ar kādu indiānieti. Viņiem jau ir divi bērneļi, bet, līdzko radīsies izdevība, viņš laidīs pa diegu. Vai redzi to mazo ugunskuru tur pa labi? Tur apmeties viņš.

Acīmredzot tur atradās ari Smouka nākamais mājoklis, tāpēc ka pavadoņi atstāja viņu un viņa suņus un nozuda starp vigvamiem. Kamēr viņš vīkšījās ap saviem apaviem un kāri ēda karsto gaļu, Mazais cepa jaunus gabalus un runāja.

— Paklau, Smouk, mēs esam iekūlušies pamatīgā ķibelē. Un nebūs viegli izkļūt no šejienes. Tie ir īsti, vistīrākie mežonīgie indiāņi. Viņi nav balti, bet viņu virsaitis gan ir. Viņš runā tā* it kā viņam mute būtu pilna ar karstu putru, un, ja viņš nav tīrasiņu skots, tad es nezinu, kas vispār ir skoti. Viņš ir galvenais noteicējs šajā kompānijā. Kā viņš saka, tā tam arī jābūt. To tu ielāgo. Denijs Makens sešus gadus mēģina aizlaisties no viņa. Denijs ir lāga zēns, bet viņam nav iekšā. Viņš zina, kā izkļūt no šejienes, medībās noskatījies — vairāk uz rietumiem no tā ceļa, pa kuru mēs nācām. Bet viņam pietrūkst dūšas iet prom vienam. Trijatā gan mums izdotos. Uz Bārdaini var paļauties, bet viņam viss nav mājā.

— Kas ir Bārdainis? — jautāja Smouks, piebāzis muti ar karstu gaļu.

— Nu, tas pats lielākais savādnieks. Skots. Viņam jau nāk virsū vecums, un šobrīd viņš droši vien guļ, bet rīt aprunāsies ar tevi un skaidri pierādīs, ka tu viņa valstībā neesi nekas vairāk kā nožēlojams pīslis. Sī valstība pieder viņam. Tev tas jāiekaļ pauri. Šis apvidus nav izpētīts, nav nevienam zināms, un viņš te ir noteicējs. Un viņš neļaus tev to aizmirst. Te viņam ir apmēram divdesmit tūkstošu kvadrātjūdžu medību vietu. Viņš arī ir tas baltais indiānis un viņa skuķis tāpat. Ha!

Neskaties uz mani tā. Pagaidi, gan pats redzēsi. Skaista un pilnīgi balta, tāpat kā viņas tētiņš, tas ir, Bārdainis. Un cik te briežu!

Pats savām acīm redzēju. Simts tūkstošu labi nobarojušos dzīvnieku vienā barā, desmit tūkstošu vilku un meža kaķu iet tam pa pēdām un pārtiek no atpalikušajiem un atliekām. Mēs atstājam atliekas. Bars virzās uz austrumiem, un mēs visu laiku iesim tam nopakaļ. Tēviņus mēs apēdam, bet, ko nejaudājam apēst, to kūpinām un iesālām pavasarim, lai būtu līdz tam laikam, kad sāksies lašu zveja. Rau, ko es tev teikšu: ko Bārdainis nezina par lasi un briedi, to nezina neviens. Bet tur jau Bārdainis nāk. Izskatās, ka kaut kādās darīšanās, — Mazais čukstēja, noslaucīdams taukainās rokas tuvākā kamanu suņa kažokā.

Bija rīts, un vecpuiši, satupuši ap ugunskuru, cepa brieža gaļu un ieturēja brokastis. Smouks pacēla acis un ieraudzīja tuvojamies tievu pamaza auguma cilvēku, kas bija apvilcies ādas apģērbu, tāpat kā visi pārējie indiāņi, bet, bez šaubām, bija baltais; aiz viņa suņi vilka kamanas un nāca kādi desmit indiāņi. Smouks sasita kaulu un, sūkdams kūpošās smadzenes, skatījās uz nometnes saimnieku. Biezā vaigubārda un ugunskuru dūmu apsvēpētie iesirmie rudie mati aizsedza tikpat kā visu šī cilvēka seju, taču bija redzami iekritušie, gandrīz slimīgi iedubušie vaigi. «Viņš ir vesels, kaut arī vājš,» nodomāja Smouks, ievērojis, cik Bārdainim platas nāsis un krūtis, cik dziļi viņš elpo; tas liecināja, ka veselība šim cilvēkam ir apskaužama.

— Sveicināti! — teica Bārdainis, novilkdams cimdu un sniegdams roku. — Mani sauc Sness, — viņš sarokodamies piebilda.

— Bet mani — Belju, — atbildēja Smouks, nez kāpēc juzdamies neērti, ielūkojoties Snesa pētīgajās melnajās acīs.

— Es redzu, ka ēdamā jums ir pilnu pilnam.

Smouks pamāja ar galvu un atkal ķērās pie smadzeņu kaula, tīksmi ieklausīdamies ņurrājošajā skotu izrunā.

— Rupja barība, bet badu mēs reti kad ciešam. Un tā ir vērtīgāka par visādiem pilsētas gardumiem.

— Redzu, ka jums nepatīk pilsēta, — Smouks iesmiedamies sacīja, lai vismaz kaut ko teiktu, un tajā pašā brīdī viņu pārsteidza Snesa pārvēršanās.

Viņš kā jutīgs augs sāka trīsēt un plakt. Tad viņa acīs kā neizmērojamu sāpju kliedziens uzliesmoja sakāpināts riebums un nevaldāms naids. Viņš strauji novērsās un, saņēmis sevi rokās, izmeta pār plecu:

— Mēs vēl tiksimies, mister Belju. Brieži iet uz austrumiem, un es dodos pa priekšu, lai izraudzītos vietu, kur apmesties. Jūs dosieties ceļā rīt.

— Te nu bija Bārdainis! — nomurmināja Mazais, kad Sness bija pagājis tālāk.

Viņš atkal noslaucīja rokas suņa vilnā, un dzīvnieks kāri sāka laizīt sev nost taukus.

Mazliet vēlāk Smouks gāja pastaigāties pa nometni, kas bija aizņemta ar savām vienkāršajām rūpēm. Nupat bija atgriezusies liela mednieku grupa, un vīrieši izklīda katrs pie sava ugunskura. Sievietes un bērni jūdza suņus tukšās vieglās kamanās, sievietes un bērni stiknīja kamanas, kas bija smagi piekrautas ar tikko nogalinātu un jau sasalušu medījumu. Šajā agrajā pavasarī bija uznācis aukstuma vilnis — un visa pirmatnīgā dzīve ritēja trīsdesmit grādu salā. Vilnas drānas neviens nevalkāja. Visi kā viens staigāja, ģērbušies kažokādās vai mītās ādās. Zēni gāja garām, nesdami lokus un makus, kuros bija bultas ar kaula uzgaļiem; daudziem Smouks redzēja aiz jostas aizbāztus vai makstī uz krūtīm pakārtus kaula un akmens nažus ādu apstrādāšanai. Sievietes, noliekušās pār ugunskuriem, kūpināja gaļu, bet viņām mugurā uzsietie mazuļi, apaļām acīm raudzīdamies apkārt, sūkāja tauku gabalus. Suņi, īsti vilki, bozās, skatīdamies uz Smouka bīstamo īso bozi, un ošņāja svešo smaku, taču boze spieda viņus samierināties ar atnācēju. ,

Pašā nometnes vidū Smouks uzdūrās ugunskuram, kas acīmredzot piederēja Snesam. Kaut gan tas bija pagaidu miteklis, tas tomēr bija pamatīgi iekārtots un ērts. Prāva ķīpās sasietu ādu un visādu piederumu kaudze bija sakrauta uz paaugstinājuma, lai suņi netiktu klāt. Liels brezenta vigvams kalpoja par guļamtelpu un dzīvojamo istabu. Blakām stāvēja zīda telts — tādās labprāt uzturas pētnieki un bagāti medību mīļotāji. Smouks nekad nebija redzējis tādu telti, tāpēc piegāja tuvāk. Kamēr viņš stāvēja un skatījās, telts ieejas aizsegs pašķirās — un iznāca jauna sieviete. Viņas kustības bija tik straujas, parādīšanās tik negaidīta, ka Smouks sadulba, it kā būtu ieraudzījis spoku. Šķiet, ne mazāk pārsteigta jutās arī sieviete, un viņi labu brīdi klusēdami skatījās viens uz otru.

Viņa bija ģērbusies zvērādās, bet tik krāšņi izšūdinātas, tik skaistas ādas Smoukam vēl pat sapņos nebija rādījušās. Viņas parka ar atpakaļ atmesto kapuci bija šūta no nepazīstamas blāvi sudrabainas ādas. Mukluki ar valzivju ādas pazoli bija darināti no daudzām sudrabainām lūšu ķepām. Cimdi ar garajiem atlokiem, pušķi pie ceļiem — katrs sīkums šajā tērpā bija kā blāvs sudrabs, kas viznīja spalgās dienas gaismā. Un no šī viznljošā sudraba slējās laukā galva uz slaida kakla — zilas acis, liegi sarkanoti vaigi, ausis kā divas rožainas gliemežnīcas, gaiši kastaņbrūni mati ar sarmas kristāliem un zvīgojošiem ledus putekšņiem tajos.

Smoukam likās, ka tas viss notiek sapnī, tad viņš atguvās un sniedzās pēc cepures. Tajā pašā mirklī izbrīns meitenes acīs pārvērtās par smaidu un, ar ātru, drošu kustību novilkusi cimdu, viņa sniedza roku.

— Sveicināti! — viņa ar dīvainu, tīkamu akcentu svarīgi nomurmināja balsī, kas tikpat sudrabaina kā viss meitenes tērps pārsteidza Smouka dzirdi, kura jau bija apradusi ar nometnes sieviešu griezīgajām balsīm.

Smouks nespēja neko vairāk kā nomurmināt dažas frāzes, kas lika neskaidri noprast, ka viņš kādreiz apgrozījies labākajā sabiedrībā.

— Priecājos iepazīties, — viņa; lēni meklēdama vārdus un nepārtraukti smaidīdama, turpināja. — Atvainojiet, ka es tik slikti runāju angliski. Esmu angliete tāpat kā jūs, — viņa nopietni sacīja. — Mans tētis ir skots. Māte man mirusi. Viņa bija francūziete un angliete, un mazdrusciņ ari indiāniete. Viņas tēvs bija liels vīrs Hu- dzona līča sabiedrībā. Brr! Cik auksti! — Viņa uzvilka cimdus un sāka berzēt sārtās ausis, kas jau metās baltas. — Iesim pie uguns un parunāsim. Mani sauc Labiskvi. Kā sauc jūs?

Tā Smouks iepazinās ar Labiskvi, Snesa meitu, ko viņš sauca par Margaritu.

— Manu tēvu nesauc Sness, — viņa pastāstīja. — Sness ir indiāņu vārds.

Smouks daudz ko uzzināja todien un turpmākajās dienās, kad cilts devās pa briežu pēdām: Tie bija īsti mežonīgie indiāņi — tādi, ko pirms daudziem gadiem bija saticis un no kuriem bija aizbēdzis Entons. Tepat netālu stiepās viņu īpašumu rietumu robeža, bet vasarā viņi pārcēlās uz ziemeļiem, uz Ledus okeāna piekrastes tundru un

austrumu virzienā aizklīda līdz pašai Luskvai. Kas Luskva ir par upi, Smouks tā arī nesaprata un ne Labiskvi, ne Makens nevarēja viņam to paskaidrot. Paretam Sness kopā ar stiprākajiem medniekiem devās uz austrumiem pāri Klinšu kalniem, garām ezeriem, Makenzija upei un nonāca Neauglīgajās zemēs. Savā pēdējā ceļojumā uz šo pusi viņi arī atrada zīda telti, kas kļuva par mājokli Labiskvi.

— Tā piederējusi Millisenta un Edberija ekspedīcijai, — Sness teica Smoukam.

— Ā, atceros! Viņi medīja muskusvēršus. Glābšanas ekspedīcijai neizdevās atrast nevienu viņu pēdu.

— Es viņus atradu, — teica Sness, — bet abi jau bija miruši.

— Neviens par to līdz šim neko nezina. Ziņas nav saņemtas.

— Ziņas nekad arī nesaņems, — Sness laipni paskaidroja.

— Jūs gribat teikt, ka tad, ja jūs būtu atradis viņus dzīvus…

Sness palocīja galvu.

— Viņi paliktu dzīvot kopā ar mani un maniem ļaudīm.

— Entons tomēr tika prom, — izaicinoši sacīja Smouks.

— Es tādu vārdu neatceros. Vai tas bija sen?

— Pirms četrpadsmit vai piecpadsmit gadiem, — Smouks atbildēja.

— Tātad viņš tomēr izkļuva. Zināt, es allaž domāju, kas ar

viņu noticis. Mēsˆsaucām viņu par Garo Zobu. Viņš bija spēcīgs cilvēks, ļoti spēcīgs.

— Laperls atkļuva līdz šejienei pirms desmit gadiem.

Sness papurināja galvu.

— Viņš atrada jūsu nometņu pēdas. Tas bija vasarā.

Bet, lai kā Smouks pūlējās, viņam neizdevās neko izdibināt par Snesa dzīvi pirms apmešanās te, mežonīgajos ziemeļos. Viņš bija izglītots, taču šajos ilgajos gados nebija lasījis ne grāmatas, ne avīzes. Viņš nezināja, kas noticis pasaulē, un arī neizrādīja vēlēšanos uzzināt. Viņš bija dzirdējis par Jukonas zelta meklētājiem, par Klondai- kas zelta drudzi. Zelta meklētāji nekad nebija ielauzušies viņa teritorijā, un viņš priecājās par to. Taču ārpasaule Snesam neeksistēja. Viņš ir negribēja dzirdēt par to.

Arī Labiskvi maz ko varēja pastāstīt par tēva pagātni. Viņa bija dzimusi mednieku apmetnē. Viņas māte nomi- rūsi, kad meitenei bijuši seši gadi. Māte bijusi ļoti skaista — vienīgā baltā sieviete, ko Labiskvi jebkad redzējusi. Viņa sacīja to ar skumjām un ar skumjām bez sava gala atkārtoja, ka zina par milzīgo ārpasauli, uz kuru tēvs aizcirtis durvis. Bet tas bija viņas noslēpums. Viņa sen bija sapratusi, ka pietiek tikai ieminēties par to, lai tēvs aizdegtos dusmās.

Entons bija pastāstījis kādai indiānietei par viņas māti un par to, ka viņa bijusi augsta Hudzona līča sabiedrības ierēdņa meita. Vēlāk indiāniete pastāstījusi to Labiskvi. Savas mātes vārdu viņai tomēr nebija izdevies noskaidrot.

No Denija Makena neko nevarēja uzzināt. Viņam nepatika dēkas. Dzīve mežoņu vidū bija vienas šausmas, un viņš to pazina nu jau deviņus gadus. Sanfrancisko viņš apdzirdīts un ar viltu dabūts uz vaļu medību kuģa, bet pie Berova raga kopā ar trim citiem komandas locekļiem aizbēdzis no kuģa. Divi no viņa biedriem nomiruši, trešais pametis viņu briesmu pilnajā ceļā uz dienvidiem. Divus gadus viņš nodzīvojis pie eskimosiem, tad sadūšojies un vēlreiz mēģinājis doties briesmīgajā ceļā uz dienvidiem, bet dažu dienu gājienā no Hudzona līča sabiedrības faktorijas viņu saņēmuši gūstā Snesa jaunie mednieki. Viņš bija mazs, .aprobežots cilvēciņš ar slimām acīm un sapņoja un runāja vienīgi par atgriešanos mīļotajā Sanfrancisko un savu brīnišķo mūrnieka amatu.

— Jūs esat pirmais prātīgais cilvēks, ko mēs sastopam, — Sness apveltīja Smouku ar komplimentu kādu vakaru, kad viņi sēdēja pie uguns. — Vienīgais izņēmums bija vecais Cetracis. Tā viņu iesauca indiāņi. Viņš bija tuvredzīgs un nēsāja brilles. Viņš bija zooloģijas profesors. (Smouks ievēroja, ka viņš izrunā šo vārdu pilnīgi pareizi.) Pirms gada nomira. Mani jaunekļi sagūstīja viņu Dzeloņcūku strauta augštecē, viņš bija noklīdis no ekspedīcijas. Gudrs cilvēks bija, tiesa gan, bet mazliet prāta viņam pietrūka. Mūžīgi viņš nomaldījās, tā bija

viņa nelaime. Ģeoloģiju viņš zināja, ar metāliem apieties arī prata. Pie Luskvas, kur atrodamas ogles, viņš murns iekārtoja vairākas lieliskas smēdes. Viņš laboja mūsu šautenes un mācīja šo prasmi arī jaunajiem. Pērn viņš nomira, un mums ļoti pietrūkst šī cilvēka. Viņš nomaldījās un nosala kādu jūdzi no nometnes, tā tas notika.

Tajā pašā vakarā Sness teica Smoukam:

— Labāk būtu, ja jūs apņemtu sievu un iekārtotu pats savu pavardu. Tā jums būtu ērtāk nekā ar jaunajiem puišiem. Mums, zināt, ir meiteņu ugunskuri — tādi kā jaunavu svētki. Tos svin vasaras vidū, kad nāk lasis, bet es varu dot rīkojumu agrāk, ja jūs vēlaties.

Smouks pasmējās un papurināja galvu.

— Neaizmirstiet, — Sness mierīgi sacīja noslēgumā, — ka Entons ir vienīgais, kam izdevies tikt prom no šejienes. Viņam laimējās, neparasti laimējās.

Labiskvi teica Smoukam, ka tēvam esot dzelžaina griba,

— Cetracis mēdza saukt viņu par Sasalušo Pirātu — es nezinu, ko tas nozīmē, — par Alu Lāci, Pirmatnējo Zvēru, Briežu Karali, Bārdaino Leopardu un tamlīdzīgos vārdos. Cetracim patika tādi vārdi. Viņš iemācīja mani runāt angliski. Viņš vienmēr taisīja jokus. Nevarēja saprast, vai viņš runā nopietni vai ne. Kad es dusmojos, viņš sauca mani par savu draugu gepardu. Kas tas gepards ir? Viņš vienmēr kaitināja mani.

Viņas aizrautīgo, bērnišķīgi naivo čivināšanu Smouka izpratnē grūti bija saistīt ar sievišķīgo ārieni.

Jā, viņas tēvs ir nelokāms. Visi baidās no viņa. Sadusmojies viņš ir briesmīgs. Te ir Dzeloņcūku cilts. Ar tās un luskvu starpniecību tēvs iztirgojis faktorijās ādas un iepircis munīciju un tabaku. Viņš vienmēr rīkojies godīgi, bet Dzeloņcūku virsaitis sācis viņu krāpt. Sness divas reizes brīdinājis viņu, iekams nodedzinājis viņa ciemu, un kādi piecpadsmit indiāņi no Dzeloņcūku cilts nogalināti kaujā. Bet krāpšanai ar to bijis darīts gals. Reiz, kad viņa bijusi skuķēns, kāds baltais mēģinājis aizbēgt un ticis nogalināts. Nē, viņas tēvs to nav darījis, viņš tikai pavēlējis jaunajiem medniekiem. Neviens indiānis nekad nav izrādījis viņas tēvam nepaklausību.

Un, jo vairāk Labiskvi stāstīja, jo dziļāks Smoukam likās Snesa noslēpums.

— Sakiet man, — jautāja meitene, — vai tas taisnība, ka ir bijis tāds vīrietis un sieviete, kuri saukti Paolo un Frančeska un kuri ļoti mīlējuši viens otru?

Smouks pamāja ar galvu.

— Cetracis man stāstīja par viņiem. — Meitene staroja aiz laimes. — Tātad viņš nav to izdomājis. Saprotiet, es neticēju. Es jautāju tēvam, bet viņš… ai, cik dusmīgs viņš kļuva! Indiāņi man pastāstīja, ka viņš briesmīgi lamājis Cetraci. Bez tam vēl ir bijis

Tristans un Izolde. Divas Izoldes. Tas bija ļoti skumjš stāsts. Bet man gribētos tā mīlēt. Vai jūsu pasaulē visi jaunekļi un meitenes tā mīl? Te tā nenotiek. Te tikai precas. Viņiem nav laika par to domāt. Es esmu angliete, es nekad neprecēšos ar indiāni. Kā jūs rīkotos? Tāpēc es vēl neesmu aizdedzinājusi savu jaunavas ugunskuru. Daudzi jaunie mednieki jau ir vairākkārt lūguši tēvu, lai piespiež mani to darīt. Viens no viņiem ir Libašs. Viņš ir liels mednieks. Makhuks arī staigā apkārt dziedādams. Viņš ir jocīgs. Vakarā, kad būs satumsis, atnāciet pie manas telts, jūs dzirdēsiet, kā viņš dzied, aukstumā stāvēdams. Bet tēvs saka, lai es darot pēc sava prāta, un tāpēc es nededzināšu savu ugunskuru. Redzat, kad meitene ir nodomājusi precēties, tādā veidā viņa to dara zināmu jauniešiem. Cetracis teica, ka tā esot skaista ieraža. Bet viņš pats neizvēlējās sev sievu. Varbūt bija par vecu. Matu viņam bija maz, bet es domāju, ka tik vecs viņš nemaz nebija. Bet kā jūs uzzināt, ka esat iemīlējušies? Iemīlējušies kā Paolo un Franeeska.

Smouku mulsināja meitenes zilo acu skaidrais skatiens.

— Redzat, viņi, — Smouks stostīdamies sāka, — tie, kas iemīlējušies, saka tā … Mīlestība viņiem esot dārgāka par dzīvību. Kad cilvēks jūt, ka viņam vai viņai kāds ir mīļāks par visiem pasaulē… nu, tad… tad viņš ir iemīlējies. Tā tas notiek, bet izskaidrot to ir briesmīgi grūti. Jūs tikai zināt to, un tas ir viss.

Labiskvi paskatījās kaut kur cauri ugunskuru dūmiem, nopūtās un atsāka šūt ādas cimdu.

— Es gan nekad neprecēšos, — viņa it kā nocirta.

— Ja mēs izspruksim no šejienes, mums būs jāvico, ko nagi nes, — drūmi sacīja Mazais.

— Mēs esam milzu slazdā, — piekrita Smouks.

No kailas uzkalnes viņi apskatīja sniegos iegrimušo - Snesa valstību. No austrumiem, rietumiem un dienvidiem to iejoza augstas virsotnes un juceklīgi izsvaidītas kalnu grēdas. Ziemeļos pletās tas pats šķietami bezgalīgais paugurainais līdzenums, bet viņi zināja, ka arī tur viņiem ceļu noslēgs piecas sešas kalnu ķēdes.

— Šajā gadalaikā es varu dot jums trīs dienas priekšā, — tovakar Sness teica Smoukam. — Jūs nevarat noslēpt savas pēdas, saprotat? Entons aizbēga tad, kad bija nokusis sniegs. Mani jaunie mednieki iet tikpat ātri kā ātrākie no baltajiem, bez tam jūs iemīsiet viņiem ceļu.

Bet, kad sniegs būs nogājis, es gādāšu, lai jums neizdotos aizbēgt kā Entonam. Te ir laba dzīve, un tā pasaule drīz vien izbāl atmiņā. Es vēl joprojām brīnos, cik viegli var iztikt bez šīs pasaules.

— Man nedod miera Denijs Makens, — Mazais uzticēja savas domas Smoukam. — Viņš nav nekāds prātīgais līdznācējs. Bet viņš apzvēr, ka zinot ceļu uz rietumiem, tāpēc mums jāaprunājas ar viņu, citādi tev, Smouk, klāsies plāni.

— Mēs visi esam vienādā stāvoklī, — atbildēja Smouks,

— Nekā. Tev jābūt sevišķi uzmanīgam.

— Kāpēc tā?

— Vai tu neko neesi dzirdējis?

Smouks papurināja galvu.

— Man stāstīja vecpuiši. Viņi nupat dabūjuši zināt. Tas notiks šonakt, pusgadu pirms paredzētā laika.

Smouks paraustīja plecus.

— Un tev nemaz neinteresē paklausīties? — ķircināja Mazais.

— Runā, es klausos.

— Redzi, Denija sieva nupat pastāstījusi vecpuišiem. — Mazais ieturēja pauzi, lai izklausītos iespaidīgāk. — Un vecpuiši, protams, pastāstīja man, ka šonakt iededzinās jaunavu ugunskurus. Tas ir viss. Nu, ka tev tas patīk?

— Nesaprotu, uz ko tu tēmē.

— Ej nu, nesaproti? Tas tak ir skaidrāks par skaidru. Tevi medī brunči,-un šie*1* brunči gatavojas iedegt uguni, un šos brunčus sauc Labiskvi. Kaut tu būtu redzējis, kā viņa skatās uz tevi, kad tu neskaties uz viņu! Viņa nekad neesot dedzinājusi uguni. Teikusi, ka neprecēšot indiāni. Bet tagad, kad viņa nolēmusi iededzināt uguni, tas ir kā āmen baznīcā, ka viņa grib nomedīt manu veco draugu Smouku.

— Izklausās loģiski, — teica Smouks, ar drebošu sirdi atcerēdamies Labiskvi izturēšanos pēdējās dienās.

— Kā āmen baznīcā! Un tā, tikko esam sadomājuši laisties, iejaucas kādi brunči — un viss pagalam. Nē, mums uz veiksmi nav ko cerēt! Ei! Paklau, Smouk!

Trīs vecas indiānietes bija apstājušās pusceļā starp vecpuišu nometni un Makena telti, un vecākā no viņām kaut ko izkliedza spiedzīgā balsī. Smouks saprata vārdus, bet ne gluži visus, un Mazais drūmi izsmējīgā tonī tulkoja.

— Labiskvi, Snesa, Lietus Nesēja, Lielā Vadoņa meita» šovakar pirmo reizi iededzina savu jaunavas ugunskuru. Maka, Ovitsa, Vilku Veicēja ..,

Tā tika nosauktas kādas desmit vai divpadsmit meitenes, un tad trīs vēstneses aizkudloja tālāk, lai jaunumu darītu zināmu pie citiem ugunskuriem.

Vecpuišus, kuri bija zvērējuši nepārmīt ne vārda ar meitenēm, neinteresēja gaidāmā ceremonija, un, lai parādītu savu nicinājumu pret visu notiekošo, viņi gatavojās pēc Snesa pavēles nekavējoties doties tālā ceļā, nolēmuši atstāt nometni nākamajā rītā. Redzēdams, ka veco mednieku aprēķini neattaisnojas, Sness bija nospriedis, ka briežu bars ir sadalījies. Un viņš sūtīja vecpuišus izlūkos uz ziemeļiem un rietumiem, lai atrastu lielā bara otru pusi.

Smouks, ko bija satraucis Labiskvi nodoms dedzināt ugunskuru, paziņoja, ka grib doties līdzi vecpuišiem. Bet vispirms viņš aprunājās

ar Mazo un Makenu.

— Gaidi mūs tur trešajā dienā, Smouk, — sacīja Mazais. — Mēs paņemsim mantas un suņus.

— Bet iegaumē, — brīdināja Smouks, — ja gadās kāds misēklis un jūs mani nesatiekat, ejiet vien tālāk un mēģiniet nokļūt līdz Jukonai. Tas ir skaidrs. Ja jums tas izdosies, vasarā atgriezīsieties pēc manis. Ja man laimēsies, es aizbēgšu un atgriezīšos pēc jums.

Makens, stāvēdams pie sava ugunskura, ar acīm norādīja uz robotu kalnu rietumu pusē, kur līdzenumā ietiecās augsta kalnu grēda.

— Tas ir tas, — viņš teica. — Dienvidpusē tek mazs strautiņš. Mēs iesim pa to uz augšu. Trešajā dienā jūs satiksiet mūs. Lai kur jūs iziesiet pie šī strauta, visur jūs atradīsiet ja ne mūs, tad mūsu pēdas.

Trešajā dienā Smoukam tomēr neuzsmaidīja laime. Vecpuiši bija mainījuši izlūkgājiena virzienu, un, kamēr Mazais un Makens ar suņiem lēni devās augšup pa strautu, Smouks ar indiāņiem sešdesmit jūdžu uz ziemeļaustrumiem no viņiem nokļuva uz pēdām otram briežu baram. Pēc dažām dienām sniegpārslu mijkrēslī viņi atgriezās lielajā nometnē. Kāda indiāniete, kas raud" oie ugunskura, metās virsū Smoukam. Acīm kvēl *:* dā, viņa pēdējiem vārdiem lamāja un lādēja Smouku, izstiepdama rokas pret ādās ietīstītu nekustīgu ķermeni, kas gulēja nesen atbraukušajās kamanās.

Smouks varēja tikai minēt, kas ir noticis, un, tuvojoties Makena ugunskuram, viņš bija sagatavojies jaunam lāstu birumam. Taču viņš ieraudzīja pašu Makenu cītīgi košļājam brieža gaļas gabalu.

— Es neesmu nekāds karotājs, — viņš žēlabainā balsī sāka taisnoties. — Bet Mazais aizbēga, lai gan viņam vēl dzenas pakaļ. Viņš kāvās kā nelabais. Bet gan jau indiāņi dabūs viņu rokā. Viņam nav kur sprukt. Divus viņš aizšāva, bet tie atlabs. Vienam viņš ielaida lodi taisni krūtīs.

— Zinu, — atbildēja Smouks. — Es nupat sastapu viņa atraitni.

— Vecais Sness grib runāt ar jums, — piebilda Makens. — Viņš pavēlēja, līdzko jūs atnākot, lai aizejot pie viņa. Es jūs nenodevu. Jūs neko nezināt. Paturiet to prātā. Mazais laidās prom kopā ar mani pats uz savu galvu.

Pie Snesa ugunskura Smouks sastapa Labiskvi. Meitenes acīs bija tāds maigums, ka viņš sabijās.

— Priecājos, ka jūs nemēģinājāt aizbēgt, — viņa sacīja. — Redzat, es … — Viņa sastomījās, bet acis nenolaida. Tās staroja nepārprotami. — Es aizdedzināju ugunskuru, protams, jūsu dēļ. Tas nu ir noticis. Jūs man esat mīļāks par visiem pasaulē. Mīļāks par tēvu. Mīļāks par tūkstošiem libašu un makhuku. Es mīlu. Tas ir ļoti dīvaini. Es mīlu tāpat kā Frančeska, tāpat kā Izolde. Vecajam Cetracim ir bijusi taisnība. Indiāņi tā nemīl. Bet man ir zilas acis un balta āda. Mēs abi esam balti.

Vēl neviena sieviete nebija bildinājusi Smouku, un viņš nezināja, kā šādā reizē jāizturas. Ļaunākais bija tas, ka to nemaz nevarēja saukt par bildinājumu. Neviens nešaubījās, ka viņš piekritīs. Labiskvi tas viss likās tik vienkārši, viņas acis tik sirsnīgi staroja, ka Smouks brīnījās, kāpēc meitene neapskauj viņu un nenoliec galvu viņam uz pleca. Tad Smouks saprata, ka, lai cik vaļsirdīga Labiskvi ir savā mīlestībā, iemīlējušos glāsti viņai ir sveši. Sie dabas bērni tos nepazīst. Viņai nekad nav bijusi izdevība tos iemācīties.

Labiskvi runāja tālāk, vēl un vēlreiz apliecinādama savas jūtas, bet Smouks mēģināja saņemties, lai kaut kā atklātu vi*" -'Čmto patiesību. Šķita, ka ir pienācis īstais brīdis.

— Paklausies, Labiskvi, — Smouks iesāka. — Vai Cetracis izstāstīja tev visu par Paolo un Frančeskas mīlestību?

Meitene sasita plaukstas un līksmes pārpilna iesmējās.

— O, tas vēl nav viss! Es jau zināju, ka jābūt vēl kaut kam par mīlestību! Kopš esmu aizdedzinājusi ugunskuru, es daudz domāju. Es …

Pašķīris krītošo sniegpārslu aizkaru, ugunskura gais- mas_ lokā nostājās Sness, un īstais brīdis bija palaists garam.

— Labvakar! — Sness noburkšķēja. — Jūsu draudziņš ievārījis pamatīgu putru. Labi, ka jūs bijāt saprātīgāks.

— Labāk pastāstiet, kas noticis, — teica Smouks.

Apkūpējušās bārdas aizsegtie baltie zobi paspīguļoja nelāgā smaidā.

— Protams, pastāstīšu. Jūsu draugs nogalinājis vienu no maniem ļaudīm. Tam pinkšķim Makenam dūša saskrēja papēžos jau pēc pirmā šāviena. Viņš vairs nemēģinās bēgt. Bet mani mednieki gūsta jūsu draugu kalnos, un viņi dabūs to rokā. Līdz Jukonai viņam netikt. Bet jūs turpmāk gulēsiet pie mana ugunskura un vairs nekur neiesiet ar jaunajiem medniekiem. Es jūs pieskatīšu.

Nu Smouks bija sprukās. Tagad viņš tikās ar Labiskvi biežāk nekā jebkad. Viņas maigā, nevainīgā mīlestība bija briesmīga savā atklātībā. Meitenes skatieni pauda mīlestību, katrs skatiens bija glāsts. Jau kuro reizi Smouks gribēja sasparoties, lai pateiktu viņai par Džoju Gastelu, un jau kuro reizi pārliecinājās, ka ir gļēvulis. Un, kā par sodību, Labiskvi bija tik valdzinoša. Uz viņu skatoties, nevarēja nejūsmot. Lai gan Smouka pašcieņu sāpināja katrs ar meiteni kopā pavadīts brīdis, tie tomēr bija iepriecinoši brīži. Pirmo reizi mūžā viņš īsti iepazina sievieti, un Labiskvi dvēsele bija tik tīra, tik biedējoši nevainīga un naiva, ka Smouks lasīja tajā kā atvērtā grāmatā. Viss sākotnējais sieviešu dzimuma krietnums bija šajā meitenē, kas nepazina ne nosacītības ierobežojumus, ne ari pašaizsardzības nolūkam noderīgu viltu. Atmiņā viņš pārlasīja Sopenhaueru un saprata, ka drūmais filozofs ir maldījies. Iepazīt sievieti tā, kā Smouks bija iepazinis

Labiskvi, nozīmēja saprast, ka visi sieviešu ienaidnieki ir slimi.

Labiskvi bija burvīga, un tomēr blakus šai reālajai sejai viņa iztēlē liesmoja Džoja Gastela. Džoja bija atturīga, savaldīga, pakļāvās visiem aizliegumiem, kādus sievietei noteikusi civilizācija, bet tagad, redzot dzīvo sievieti, kas stāvēja viņa priekšā, Smouks savā iztēlē apveltīja Džoju ar visām Labiskvi piemītošajām labajām īpašībām. Viena

izcēla otru, un visas pasaules sievietes Smouka acīs padarīja labākas tas, ko viņš ieraudzīja Labiskvi dvēselē te, šajā sniega zemē pie Snesa ugunskura.

Smouks daudz vairāk uzzināja arī par sevi. Viņš atcerējās visu, ko zināja par Džoju Gastelu, un saprata, ka mīl, viņu. Un tomēr Labiskvi tuvums sagādāja viņam prieku. Bet kas cits ir šis prieks, ja ne mīlestība? Viņš nevarēja nosaukt šīs jūtas citā vārdā, nenoniecinot tās. Jā, tā bija mīlestība. Tā nevarēja būt nekas cits kā mīlestība. Un viņš jutās līdz sirds dziļumiem satriekts, atklājot, ka viņam ir tieksme uz poligāmiju. Sanfrancisko laikos viņš bija dzirdējis, ka vīrietis varot mīlēt divas vai pat trīs sievietes vienlaikus. Toreiz viņš tam neticēja. Un kā lai būtu ticējis, ja neko tamlīdzīgu nebija piedzīvojis? Tagad bija citādi. Viņš tiešām mīlēja divas sievietes un, kaut gan visbiežāk apzinājās, ka vairāk mīl Džoju Gastelu, reizēm bija tikpat pārliecināts, ka vairāk mīl Labiskvi.

— Pasaulē, jādomā, ir daudz sieviešu, — viņa teica kādu dienu. — Un sievietes mīl vīriešus. Jūs droši vien mīlējušas daudzas sievietes. Pastāstiet man.

Smouks neatbildēja.

— Pastāstiet! — viņa neatlaidās.

— Es neesmu bijis precējies, — Smouks izvairīgi atteica.

— Un jums nevienas citas nav? Citas Izoldes tur aiz tiem kalniem.

Šajā brīdī Smouks sapjata, ka ir gļēvulis. Viņš meloja. Darīja to pret savu gribu, bet meloja. Viņš papurināja galvu, lēni, iecietīgi pasmaidīja un pat neapzinājās, cik daudz maiguma ir viņa sejā, redzot, ka Labiskvi spēji atplaukst.

Viņš mēģināja attaisnoties pats sev. Smouka prātojumi, bez šaubām, bija liekulīgi, un tomēr viņam pietrūka spar- tieša drosmes, lai satriektu šīs sievišķīgās meitenes sirdi.

Visu sarežģīja arī Sness. Gandrīz nekas nepaslīdēja garām viņa tumšajām acīm nepamanīts, un katrs viņa vārds skanēja nozīmīgi.

— Neviens neilgojas redzēt savu meitu precējušos, — viņš sacīja Smoukam. — Vismaz cilvēks ar iztēli ne. Tas ir sāpīgi. Domāt vien par to ir sāpīgi, es jums teikšu. Un tomēr dzīve paliek dzīve — Margaritai kādreiz tik un tā būs jāprecas.

Skots apklusa, un Smouks jau kuro reizi jautāja sev, ko slēpj viņa pagātne.

— Esmu rupjš, cietsirdīgs cilvēks, — Sness turpināja, — Taču likums paliek likums, un es esmu taisnīgs. Nē, te, starp šiem pirmatnējiem ļaudīm, es esmu likums un tiesnesis. Bez manas ziņas neviens nesper ne soli. Turklāt esmu tēvs — un iztēle vienmēr ir bijusi mans lāsts.

Smouks neuzzināja, kāds mērķis bijis šim monologam, jo to pēkšņi pārtrauca smilksti un Labiskvi sudrabainie smiekli, kas nāca no telts, kur meitene rotaļājās ar nesen noķertu vilcēnu. Sness saviebās aiz sāpēm.

— Gan jau es to izturēšu, — viņš drūmi teica. — Margaritai ir jāprecas, un tā ir laime man un jums, ka jūs esat te. Uz Četraci man bija maz cerību. Makens bija tik bezcerīgs, ka es iegrūdu viņu indiānietei, kas bija dedzinājusi ugunskuru divdesmit gadu pēc kārtas. Ja nebūtu jūs, vajadzētu atdot meiteni par sievu indiānim. Libašs kļūtu par manu mazbērnu tēvu.

Šajā mirklī iznākusi no telts, kā magnēta vilkta, ar mazo dzīvnieciņu rokā ugunskuram tuvojās Labiskvi, lai paskatītos uz mīļoto cilvēku, un viņas acīs staroja mīlestība, ko neviens nebija viņai mācījis slēpt.

— Paklausieties, ko es teikšu, — sacīja Makens. — Ir sācies pavasara atkusnis, un sniegs pārklājas ar sērsnu., Tagad ir īstā reize doties ceļā, bet nelaime tā, ka kalnos gadās sniegputeņi. Es tos pazīstu. Jūs esat vienīgais, ar kuru kopā es riskēšu bēgt.

— Jūs nedrīkstat bēgt, — iebilda Smouks. — Jūs būsiet par apgrūtinājumu kuram katram. Jūs esat pārāk mazdūšīgs. Ja es bēgšu, tad bēgšu viens. Ārpasaule manā atmiņā izbalo, un varbūt es vispār nekad nebēgšu. Brieža gaļa ir ļoti garšīga, drīz būs vasara, un mēs ēdīsim lašus.

— Jūsu draugs ir miris, — teica Sness. — Mani mednieki viņu nenogalināja. Viņi atrada nelaimīgo nosalušu kalnos pirmajā pavasara vētrā. Neviens nevar aizbēgt no šejienes. Kad mēs svinēsim jūsu kāzas?

— Es skatos uz jums un redzu jūsu acīs, jūsu sejā raizes, — sacīja Labiskvi. — O, es pazīstu jūsu seju! Uz kakla, zem pašas auss, jums ir neliela rētiņa. Kad jums ir labs noskaņojums, lūpu kaktiņi jums savelkas uz augšu. Kad jūs nodarbina bēdīgas domas, tie ir nolaisti. Kad jūs smaidāt, acu kaktiņos jums ievelkas trīs četras krunciņas. Kad smejaties, to ir sešas. Dažreiz esmu saskaitījusi pat septiņas. Bet tagad nav nevienas. Es neesmu lasījusi nevienu grāmatu. Es neprotu lasīt. Bet Cetracis iemācīja man daudz ko. Es pareizi runāju angliski. Viņš man to iemācīja. Viņa acīs es saskatīju skumjas, alkainas ilgas pēc lielās pasaules. Viņš bieži alka pēc šīs pasaules. Bet te bija laba gāja, tiku tikām zivju, visādas ogas un saknes, bieži vien apmaiņā pret ādām dabūjām no dzeloņ- cūkām un luskvām arī miltus. Tomēr viņš

ilgojās pēc lielās pasaules. Vai tad šī pasaule ir tik laba, ka arī jums tās pietrūkst? Cetracirn nebija nekā, bet jums esmu es. — Viņa nopūtās un pašūpoja galvu. — Cetracis, arī mirdams, ilgojās pēc šīs pasaules. Varbūt arī jūs, ja paliksiet te uz visiem laikiem, nomocīs ilgas pēc šīs pasaules? Baidos, ka es nezinu, kāda ir šī pasaule. Vai jūs gribat aizbēgt uz to?

Smouks nespēja atbildēt, bet meitene izlasīja atbildi viņa lūpu kaktiņos.

Minūtes aizritēja klusumā; varēja redzēt, ka Labiskvi cīnās ar sevi, un Smouks lādēja sevi par neizprotamo vājumu, kas bija liedzis pateikt taisnību par viņa ilgām pēc ārpasaules un mīlestību pret citu sievieti.

Labiskvi atkal nopūtās.

— Labi. Mana mīlestība pret jums ir stiprāka par bailēm no tēva, kaut gan viņš dusmās ir briesmīgāks par vētru kalnos. Jūs pastāstījāt man, kas ir mīlestība. Tā ir mīlestības pārbau'de. Es palīdzēšu jums aizbēgt atpakaļ uz jūsu lielo pasauli.

Smouks mierīgi pamodās un gulēja nekustēdamies. Maza, silta roka pieskārās viņam pie vaiga un liegi nogūlās uz lūpām. Kažoks apdvesa Smouku ar aukstumu, un viņš pie pašas auss izdzirdēja vienu vienīgu vārdu:

— Iesim.

Viņš uzmanīgi piecēlās sēdus un ieklausījās. Simtiem suņu visā nometnē bija sākuši savu nakts dziesmu, bet cauri to kaucieniem, pavisam tuvu Smouks dzirdēja Snesa kluso vienmērīgo elpu.

Labiskvi vieglītiņām pavilka Smouku aiz piedurknes, un viņš saprata, ka jāseko meitenei. Viņš paņēma mokasīnus un vilnas zeķes un guļammokasīnos izzagās no vigvama. Plēnējošo ogļu sarkanīgajā gaismā Labiskvi deva Smoukam zīmi apauties, bet pati pa to laiku ielīda atpakaļ teltī, kur gulēja Sness.

Smouks pataustīja pulksteņa rādītājus: bija viens naktī. «Ir diezgan silts,» viņš nosprieda, «ne vairāk kā desmit grādu zem nulles.» Labiskvi atgriezās un veda viņu pa tumšajām ejām cauri guļošajai nometnei. Lai cik uzmanīgi viņi gāja, sniegs zem kājām skaļi žvirkstēja, taču suņi bija pārāk aizņemti ar kaukšanu, lai rietu uz garāmejošo vīrieti un sievieti.

— Tagad mēs varam runāt, — sacīja Labiskvi, kad pēdējais ugunskurs bija palicis kādu pusjūdzi aiz muguras.

Un tikai tagad, pagriezies pret meiteni, Smouks zvaigžņu gaismā ieraudzīja, ka viņa neiet tukšām rokām; pieskāries viņai, Smouks atklāja, ka Labiskvi nes viņa sniega kurpes, šauteni, divas patronjostas un guļampiederumus.

— Es parūpējos par visu, — viņa teica, līksmi iesmiedamās. — Divas dienas es gatavoju slēptuvi. Tur ir gaļa, pat milti, sērkociņi un

slēpes, ar kurām labāk iet pa sērsnu, un pītas slēpes, kas noderēs, kad sniegs vairs neturēs jūsu svaru. Es protu iemīt ceļu, un mēs iesim ātri, mans mīļais.

Smoukam vārdi sasala uz lūpām. Par to vien bija jābrīnās, ka Labiskvi palīdzēja viņam bēgt, bet tas, ka viņa nolēmusi doties viņam līdzi, Smouku pārsteidza. Nezinādams, kā rīkoties, viņš pamazām atbrīvoja meiteni no nesamā. Viņš ar vienu roku apskāva Labiskvi un piekļāva sev klāt, vēl arvien nezinādams, ko lai iesāk.

— Dievs ir labs, — Labiskvi čukstēja. — Viņš atsūtīja man mīļoto.

Smoukam pietika drosmes noklusēt, ka viņš gribētu aiziet viens. Bet, iekams viņš atguva valodu, daudzkrāsainā pasaule ar savām saulainajām zemēm vēlreiz pavīdēja atmiņā un izdzisa.

— Iesim atpakaļ, Labiskvi, — Smouks teica. — Tu būsi mana sieva, un mēs vienmēr dzīvosim kopā ar Briežu ļaudīm.

— Nē, nē! — Viņa papurināja galvu, un viss Smouka rokās ieslēgtais augums saslējās protestā pret šo priekšlikumu. — Es zinu. Esmu daudz domājusi. Tevi pārņems alkas pēc lielās pasaules, un garajās naktīs tās plosīs tavu sirdi. Cetraci noveda kapā alkas pēc šīs pasaules. Tevi arī novedīs. Visus, kas nāk no lielās pasaules, moka alkas pēc tās. Bet ēs negribu, ka tu mirsti. Mēs iesim uz dienvidiem, pāri sniegotajiem kalniem.

— Paklausies, dārgā, — viņš mēģināja pierunāt Labiskvi, — mums ir jāiet atpakaļ.

Meitene ar cimdu aizspieda viņam lūpas, lai neļautu runāt.

— Tu mīli mani. Saki, ka tu mīli mani.

— Es mīlu tevi, Labiskvi. Tu esi mana brīnišķā mīļotā.

Un atkal roka maigi aizspieda viņam muti.

— Iesim uz slēptuvi, — meitene apņēmīgi teica. — Tā atrodas trīs jūdzes no šejienes. Iesim.

Smouks pakāpās atpakaļ un, lai gan Labiskvi pavilka viņu aiz rokas, nekustējās no vietas. Viņam niezēja mēle pateikt, ka tur, dienvidos, viņu gaida cita sieviete.

— Tev klātos ļoti slikti, ja tu ietu atpakaļ, — viņa teica. — Es… es esmu tikai mežone, un man bail no lielās pasaules, bet visvairāk man bail par tevi. Redzi, ir tā, kā tu man stāstīji. Es mīlu tevi vairāk par visiem. Mīlu vairāk par sevi. Indiāņu valoda nav laba valoda. Angļu valoda arī nav laba valoda. Visas manas sirdsdomas pieder tev, pēc spožuma un daudzuma tās līdzīgas zvaigznēm, un tās nav aprakstāmas nevienā valodā. Kā lai tev izstāstu, kas ir manā sirdī? Šīs domas ir te… Paraugi!

Runādama meitene nomauca Smoukam cimdu, pavilka viņa roku zem siltās parkas un piespieda pie sirds. Piespieda cieši un nelaida vaļā. Ilgajā klusumā Smouks juta, kā pukst viņas sirds, un zināja, ka

katrs puksts ir mīlestība. Bet Labiskvi lēni, gandrīz nemanāmi, joprojām nelaizdama vaļā viņa roku, atvirzījās nost un sāka iet uz slēptuves pusi. Smouks nespēja pretoties. Likās, viņu ved meitenes sirds, kas pukstēja tepat viņa plaukstā.

Slēpes viegli slīdēja pa stingro sērsnu, kas pagājušajā naktī bija pārklājusi iepriekšējā dienā pakusušo sniegu.

— Te, šajos kokos, ir slēptuve, — Labiskvi teica Smoukam.

Pēkšņi viņa, satrūkusies no pārsteiguma, satvēra Smouka roku. Priekšā jautri lēkāja neliela ugunskura liesmas, bet pie uguns sēdēja Makens. Labiskvi nomurmināja kaut ko indiāniski; šie vārdi noskanēja kā pātagas cirtieni, un Smouks atcerējās, ka Cetracis nosaucis meiteni par gepardu.

— Tā jau domāju, ka jūs bēgsiet bez manis, — Makens paskaidroja, kad viņi piegāja klāt, un viņa ačeles viltīgi iezibsnījās. — Tāpēc es neizlaidu no acīm meiteni un, kad redzēju viņu noslēpjam slēpes un ēdamo, arī posos ceļā. Es arī paņēmu līdzi parastās slēpes, pītās slēpes un ēdamo. Ugunskurs? Esiet droši, tas nav bīstami. Nometnē visi guļ krākdami, bet man gaidot sāka salt. Vai iesim tūlīt pat?

Labiskvi apmulsusi palūkojās uz Smouku, tad ātri izlēmusi, sāka runāt un runādama pierādīja, ka, mīlestībā būdama bērns, citos gadījumos var iztikt bez atbalsta.

— Maken, tu esi suns, — viņa, acīm zvērojot dusmās, novilka caur zobiem. — Es zinu, kas tev aiz ādas: ja mēs neņemsim tevi līdzi, tu sacelsi kājās visu nometni. Nu labi. Būs vien jāņem. Bet tu pazīsti manu tēvu. Esmu tāda pati kā viņš. Tu strādāsi līdz ar mums. Un darīsi, ko tev liks. Un, ja mēģināsi pastrādāt kādu nelietību, tu nožēlosi, ka esi skrējis līdzi.

Makens paskatījās uz meiteni, un viņa cūkas ačelēs pavīdēja naids un verdziska padevība, turpretī Labiskvi acīs, kas pievērsās Smoukam, dusmas nomainīja starojošs maigums.

— Vai es taisnību pateicu? — viņa jautāja.

Kad ausa rīts, viņi atradās priekškalnes ielokā starp pauguraino līdzenumu un kalniem. Makens ieminējās, ka derētu ieturēt brokastis, bet viņi neklausījās. Paēst varēs pēcpusdienā, kad sērsnas kārta kļūs mīkstāka un vairs nevarēs iet tālāk.

Kalni kļuva aizvien stāvāki, un aizsalušais strauts, gar kuru viņi gāja, veda aizvien dziļākās un dziļākās aizās. Te pavasara tuvošanās nebija tik manāma, lai gan kādā no aizām vairākās vietās brīvi mutuļoja ūdens un divas reizes viņi uzgāja pundurvītolu skupšķus ar pirmajiem briestošajiem pumpuriem.

Labiskvi pastāstīja Smoukam, ko viņa zina par šo apvidu un kā nodomājusi sajaukt pēdas vajātājiem.

— No šejienes ir tikai divas izejas — uz rietumiem un uz

dienvidiem. Sness nekavējoties izsūtīs jaunos medniekus sargāt abus šos ceļus. Bet uz dienvidiem ved vēl viena taka. Tiesa, pusceļā uz augstajiem kalniem tā pagriežas uz rietumiem, šķērso trīs kalnu grēdas un savienojas ar galveno ceļu. Kad mednieki neatradīs pēdas uz šī ceļa, viņi griezīsies atpakaļ, pārliecināti, ka esam devušies uz rietumiem, un viņiem ne prātā neienāks, ka bēgļi izvēlējušies grūtāko un garāko apkārtceļu.

Paskatījusies atpakaļ uz Makenu, kas nāca pēdējais, Labiskvi'paklusi teica Smoukam:

— Viņš ēd. Tas nav labi.

Smouks arī atskatījās. Irs bija pietūcījis kabatas ar brieža nieru taukiem un tagad čāpstinādams slepus ēda.

— Starp maltītēm nav nekāda ēšana, — skarbi teica Smouks. — Apvidū, pa kuru mums būs jāiet, nav nekāda medījuma, un pārtika jādala vienādās daļās no paša sākuma. Ja gribat nākt mums līdzi, jums jābūt godīgam.

Ap vieniem sērsna bija kļuvusi tik mīksta, ka parastās slēpes lūza iekšā, bet vēl pēc nepilnas stundas arī pītās slēpes vairs nevarēja noturēt cilvēku uz sniega. Viņi apmetās atpūsties un pirmo reizi paēda. Smouks novērtēja pārtikas krājumus. Makens bija paņēmis līdzi pavisam maz ēdamā. Viņa maiss bija tā piebāzts ar sudrablapsu ādām, ka gaļai tur gandrīz nebija vietas.

— Es nudien nezināju, ka to ir tik daudz, — viņš taisnojās. — Es gatavojos tumsā. Bet par ādām var dabūt labu naudu. Patronu ari pietiek, tā ka medījuma mums būs, cik uziet.

— Vilki tevi aplupīs, cik uziet, — bezcerīgi noteica Smouks, bet Labiskvi acis iekvēlojās dusmās.

Smouks un Labiskvi bija nosprieduši, ka, stingri ievērojot taupību un nepieēdot pilnu vēderu, pārtikas pietiks apmēram mēnesim. Smouks sadalīja nesamo, beidzot piekāpies Labiskvi prasībai dot kaut ko arī viņai.

Nākamajā dienā strauts izveda viņus platā kalnu ielejā un viņi, līdzenās vietās jau ielūzdami sērsnā, sasniedza ūdenssšķirtnes nogāzi, kur sniega virskārta bija cietāka.

— Vēl desmit minūtes — un mēs netiktu pāri līdzenumam, — teica Smouks, kad viņi bija apstājušies atpūsties kailā virsotnē. — Tagad mēs, jādomā, esam tūkstoš pēdu augstāk.

Bet Labiskvi, neteikdama ne vārda, norādīja uz leju, kur starp kokiem vīdēja līdzenums. Tur bija redzami pieci tumši, izkliedēti punkti, kas tikko manāmi kustējās.

— Tie ir jaunie mednieki, — viņa teica.

— Viņi grimst iekšā līdz gurniem, — sacīja Smouks. — Šodien viņi neizkļūs uz cieta ceļa. Mēs būsim priekšā viņiem par vairākām stundām. Iesim, Maken. Saņemiet spēkus. Neēdīsim tik ilgi, kamēr

varam iet.

Makens nogaudēja, bet viņam vairs nebija kabatā brieža tauku, un viņš lampāja nopakaļ, ietiepīgi turēdamies tālāk.

Viņi gāja pa ieleju, šoreiz augstāk, un sērsna neielūza līdz pat pulksten trijiem pēcpusdienā, bet pa šo laiku viņi bija sasnieguši kalnu aizēnu, kur sērsna jau sāka kļūt cietāka. Viņi apstājās vienu vienīgu reizi, lai sadabūtu Makenam atņemtos taukus, kurus viņi ēda tāpat ejot. Gaļa bija sasalusi akmenī, un to pirms ēšanas vajadzēja atkausēt uz uguns. Bet tauki mutē drupa un remdēja mokošo izsalkumu.

Deviņos, kad beidzās ilgā krēsla un zem sadugušajām debesīm iestājās necaurredzama tumsa, viņi apmetās pundureglīšu skupšķī. Makens žēlojās un vaidēja. Dienas pārgājiens bija laupījis viņam pēdējos spēkus, turklāt, lai gan Makens bija nodzīvojis tālajos ziemeļos deviņus gadus, viņš ēda sniegu, bet tas, kaltēdams un dedzinādams muti, sagādāja vēl lielākas ciešanas. Kamēr Smouks un Labiskvi iekārtoja nometni, viņš, nometies pie ugunskura, stenēja.

Labiskvi bija nenogurdināma, un Smouks tikai brīnījās par viņas izturību, par viņas gara un miesas spēku. Viņas mundrums nebija mākslots. Viņa pat pasmējās vai uzsmaidīja Smoukam un, -nejauši pieskārusies pie viņa rokas, nesteidza atraut nost savējo. Taču, kad viņa palūkojās uz Makenu, viņas seja ikreiz kļuva akmeņaina un acis salti iezibsnījās.

Naktī sacēlās vējš un sāka snigt; visu dienu viņi kā akli taustījās putenī uz priekšu, paiedami garām strautiņam, kas rietumos šķērsoja kalnu grēdu. Vēl divas dienas viņi klaidīja, maldīdamies pa kalniem, un šajās dienās viņi atstāja aiz muguras pavasari un uzkāpa ziemas mājotnē.

— Jaunie mednieki ir pazaudējuši mūsu pēdas. Kāpēc mēs nevarētu kādu dienu atpūsties? — lūdzās Makens.

Taču atpūsties nedrīkstēja. Smouks un Labiskvi apzinājās, kādas briesmas viņiem draud. Viņi bija nomaldījušies augstu kalnos, bet te no medījuma nebija ne miņas. Diendienā viņi lauzās cauri akmeņu haosam, aizu un ieleju labirintiem, kas tikai retu reizi veda uz rietumiem. Iekļuvuši tādā aizā, viņi bija spiesti iet pa to līdz galam, vienalga, uz kurieni tā veda, tāpēc ka abās pusēs slējās apledojušas virsotnes un nepieejami stāvas un draudīgas klinšu sienas. Pārcilvēciskā piepūle un aukstums laupīja spēkus, un tomēr viņi vēl samazināja pārtikas dienas devu.

Kādu nakti Smouku piecēla no miega cīņiņa troksnis. Tajā pusē, kur gulēja Makens, bija skaidri dzirdamas smagas elsas un gārdzieni. Izspārdījis ugunskura ogles, lai tās gaiši uzliesmotu, Smouks ieraudzīja Labiskvi, kas bija sagrābusi īru aiz rīkles un pūlējās izraut viņam no mutes pussakošļātu gaļas gabalu. Brīdī, kad Smouks ieraudzīja šo skatu, meitenes roka ķēra pie gurna un tajā pazibēja nazis.

— Labiskvi! — Smouks valdonīgi uzsauca.

Roka palika gaisā.

— Nevajag, — viņš teica, nostādamies blakus Labiskvi.

Meitene drebēja dusmās, taču viņas roka vēl pēc kāda brīža negribīgi nolaidās un iebāza nazi makstī. It kā baidīdamās, ka nespēs valdīties, viņa piegāja pie ugunskura un piesvieda klāt žagarus. Makens kvenkstēdams un īgņā- damies apsēdās, lai, baiļu un dusmu pārņemts, sev par attaisnojumu sāktu murkšķēt kaut ko nesaprotamu.

— Kur tu to dabūji? — jautāja Smouks.

— Pārmeklē viņu, — sacīja Labiskvi.

Tie bija pirmie vārdi, viņas balss trīcēja nevaldāmās dusmās.

Makens mēģināja turēties pretī, bet Smouks sagrāba viņu kā spīlēs, pārmeklēja un izvilka Makenam no paduses miesas siltumā atlaidušos brieža gaļas šķēli. Piepeši Labiskvi kliedziens lika Smoukam atskatīties. Viņa bija pieskrējusi pie Makena maisa un raisīja to vaļā. No maisa bira laukā nevis .gaļa, bet sūnas, egļu skujas un skaidas: visu šo vieglo drazu viņš bija sabāzis gaļas vietā, lai nesamais saglabātu līdzšinējos apmērus, bet nebūtu smags.

Labiskvi atkal izrāva nazi un metās virsū vaininiekam, bet Smouks satvēra meiteni, un viņa padevās, elsodama nespēcīgās dusmās.

— Mīļais, tas taču nav ēdamā dēļ! — viņa šņukstēdama sacīja. — Tas ir tevis, tavas dzīvības dēļ. Suns tāds! Viņš ēd nost tevi, tevi!

— Gan mēs vēl dzīvosim, — Smouks mierināja viņu. — Tagad viņš nesīs miltus. Tos viņš neēdīs jēlus, bet, ja ēdīs, es viņu nositīšu, tāpēc ka viņš ēdīs ir tavu, ir manu dzīvību. — Smouks pievilka Labiskvi sev klāt. — Dārgā, nogalināt ir vīriešu darbs. Sievietes nenogalina.

— Vai tu mani vairs nemīlētu, ja es nogalinātu šo suni? — viņa izbrīnījusies jautāja.

— Tik stipri vairs nemīlētu, — izvairīgi atteica Smouks, Viņa aprimusies nopūtās.

— Labi, — viņa sacīja, — es viņu nenogalināšu*

Jaunie mednieki dzinās viņiem pakaļ bez apstājas. Vajātājiem apbrīnojami veicās, turklāt viņi labi pazina šo apvidu, tāpēc, tikuši uz aizputinātajām pēdām, viņi vairs nenovirzījās no tām. Kad sniga, Smouks un Labiskvi izvēlējās visneticamāko ceļu, pagriezdamies uz austrumiem, lai gan vieglāks bija ceļš uz dienvidiem vai rietumiem, rāpdamies kalnā, lai gan izdevīgāk būtu bijis kāpt lēzenākā nogāzē. Tā kā bēgļi bija apmaldījušies, tad viņiem bija vienalga. Tomēr viņiem neizdevās atkratīties no vajātājiem. Dažkārt viņi neredzēja medniekus dienām, te pēkšņi indiāņi parādījās atkal. Pēc sniegputeņa, kad visas pēdas bija pazaudētas, viņi mētājās kā dzinējsuņu bars, un tas, kas

nokļuva uz svaigākajām pēdām, sakurināja ugunskuru, ar dūmiem dodams zīmi saviem biedriem.

Smoukam bija sajucis dienu un nakšu, puteņu un nometņu rēķins. Viņš un Labiskvi ar mokām kūlās uz priekšu kā nebeidzamā ciešanu un smaga darba murgā, bet Makens klupdams krizdams denderēja nopakaļ un murmināja kaut ko par Sanfrancisko, par savu senloloto sapni. Milzīgas klinšu smailes nežēlīgas un nesatricināmas slējās pāri viņiem un ietiecās ledainajā zilgmē. Viņi gan slīdēja pa tumšām aizām, kur klinšu sienas bija tik stāvas, ka uz tām neturējās pat sniegs, gan brida pa ledāju ielejām, pāri dziļi aizsalušietn ezeriem. Kādu nakti klusuma brīdī starp divām sniega vētrām viņi ieraudzīja debesīs tāla vulkāna ugunīgo atblāzmu. Otrreiz viņi to vairs neredzēja un pat jautāja sev, vai tikai tas nav bijis sapnis.

Sērsnu pārklāja bieza irdena sniega kārta, kas sakrities pārvilkās ar sērsnu un atkal apsniga. Vietām, ielejās un sanesumos, viņi gāja pa simtiem pēdu biezu sniegu, vietām šķērsoja nelielus šļūdoņus un caurvējainas aizas, kur brāzmas bija aizmēzušas prom pēdējo sniega pūku. Kā mēmi rēgi viņi līda pa sniega pārkarēm, kas ik brīdi draudēja nogāzties, vai arī pamodās no smaga miega, lavīnu dārdoņas iztraucēti. Tur, kur vairs neauga koki, viņi, ierīkojušies uz atpūtu, nevarēja sakurt uguni, un, lai varētu paēst, gaļa bija jāatkausē pašiem ar savu miesas siltumu. Un visu laiku Labiskvi palika uzticīga sev» Meitenes jautrība izgaisa tikai tad, kad viņa paskatījās uz Makenu, un ne stindzinošais nogurums, ne aukstums nespēja nomākt meitenes mīlestību uz Smouku.

Viņa kā kaķis vēroja trūcīgo krājumu sadali, un Smouks redzēja, ka viņu sadusmo katra Makena žokļu kustība. Reiz Labiskvi pat ķērās pie ēdamā dalīšanas, Makens tūlīt sāka protestēt kā negudrs. Ne tikai īram, bet arī pati sev viņa bija nolikusi mazāku porciju nekā Smoukam. Pēc tam Smouks pats dalīja ēdamo. Kādu rītu, pēc tam kad visu nakti bija snidzis, neliela lavīna nonesa viņus pa kalna nogāzi simt jardu zemāk; pa pusei nosmakuši, bet neskarti viņi izkūņojās no sniega, taču bija pazudis Makena maiss ar miltiem. Otrs, vēl pamatīgāks nogruvums apraka maisu uz visiem laikiem. Kaut gan nelaime nebija notikusi Makena vainas dēļ, Labiskvi kopš tā laika vairs neskatījās uz viņa pusi; Smouks saprata — viņa baidījās, ka nespēs savaldīties.

Bija neparasti kluss rīts ar tīrām zilām debesīm un saulē žilbinoši spīguļojošu sniegu. Viņi kāpa augšā pa garu, platu apledojušu nogāzi. Viņi kustējās kā noguruši rēgi šajā mirušajā pasaulē. Ne vēsma netraucēja šo stingo, salto mieru. Roboto Klinšu kalnu tālās virsotnes, līdz kurām bija savas simt jūdzes, varēja saredzēt tik skaidri, it kā līdz tām nebūtu vairāk par piecām jūdzēm.

— Kaut kas notiks, — čukstēja Labiskvi. — Vai tu nejūti? Te, tur,

visur … Viss ir tik dīvaini!

— Mani krata drebuļi^, bet ne no aukstuma, — atbildēja Smouks. — Arī no izsalkuma tas nav.

— Tas ir tev galvā, sirdī, — satraukta piekrita Labiskvi. — Man ir tāpat.

— Tas nav no sajūtām, — sprieda Smouks. — Es nejūtu neko, tikai tādu kā durstīšanu ar ledus adatiņām. So sajūtu rada nervi.

Pēc ceturtdaļstundas viņi apstājās, lai atņemtu elpu.

— Tālās virsotnes vairs nav redzamas, — teica Smouks.

— Gaiss kļūst biezs un smags, — sacīja Labiskvi. — Grūti elpot.

— Trīs saules, — apmāktā balsī nomurmināja Makens, sagāzelējās un ciešāk satvēra nūju, lai nenokristu.

Abās pusēs īstajai saulei bija parādījušās divas neīstas.

— Piecas, — teica Labiskvi, un viņu acu priekšā uzliesmoja aizvien jaunas saules.

— Ak dievs, debesīs tik daudz sauļu, ka ne saskaitīt! — bailēs iekliedzās Makens.

Patiesi, lai kur viņi skatījās, pusdebesu lāktīja aizvien jaunu sauļu žilbinošajos uzliesmojumos.

Makens spalgi iekaucās aiz pārsteiguma un sāpēm.

— Dedzina! — viņš iekliedzās un atkal iekaucās.

Tad iekliedzās arī Labiskvi, un Smouks juta vaigā ieduramies tik saltu dzeloni, ka tas apsvilināja viņu kā skābe. Tas atgādināja peldēšanos jūrā, kad viņu bija apsvilinājuši indīgās medūzas dzelkšņi. Sajūta bija tik līdzīga, ka Smouks nevilšus novilka ar roku pār vaigu, lai notrauktu neesošo dzeldinātāju.

Pēkšņi atskanēja neparasti dobjš šāviens. Nogāzes apakšā uz slēpēm stāvēja jaunie mednieki un cits pēc cita atklāja uguni.

— Izklīstiet! — pavēlēja Smouks. — Un rāpieties augšā! Mēs esam gandrīz jau virsotnē. Viņi ir ceturtdaļ- jūdzi zemāk par mums, tātad, iedami pa otru pusi lejā. mēs tiksim pāris jūdžu viņiem priekšā.

Visi trīs metās katrs uz savu pusi un cik jaudas rāpās augšā pa nogāzi. Neredzamie gaisa dzeloņi durstīja un dzilināja viņiem seju. Dobjie šāvieni dīvaini atbalsojās ausīs.

— Paldies dievam, — smagi elpodams, teica Smouks, — ka četriem no viņiem ir musketes un tikai vienam vin- čestrs. Bez tam šīs saules traucē viņiem tēmēt. Viņi ir galīgi apjukuši. Bliež, it kā būtu simt pēdu no mums.

— Tas liecina, cik saniknots ir mans tēvs, — sacīja Labiskvi. — Viņiem ir pavēlēts nogalināt mūs.

— Cik dīvaini tu runā, — sacīja Smouks. — Tava balss skan it kā no tālienes.

— Taisi ciet muti! — pēkšņi iekliedzās Labiskvi. — Un nerunā. Es zinu, kas tas ir. Aizsedz muti ar piedurkni, nu tā, un nerunā.

Makens nokrita pirmais un tikko pierausās kājās. Pēc tam viņi visi krita atkal un atkal, kamēr sasniedza virsotni. Viņi nesaprata, kāpēc muskuļi neklausa gribasspēkam, viņi tikai apzinājās, ka ķermenis ir pārakmeņo- jies un kustības kļuvušas smagas. No augšas atskatījušies, viņi ieraudzīja, ka vajātāji klupdami krizdami rāpjas viņiem pakaļ.

— Līdz šejienei viņi netiks, — sacīja Labiskvi. — Tā ir baltā nāve. Es zinu, kaut gan pati nekad neesmu to re« dzējusi. Veci ļaudis stāstīja par to. Drīz uznāks migla — ne tāda, kādu tu esi redzējis rītos, vakaros vai stiprā salā. Tikai retais, kas to redzējis, ir palicis dzīvs.

Makens sāka smakt un kampt ar muti gaisu.

— Aizsedziet muti! — uzsauca Smouks.

Žilbinošās gaismas apņemts, Smouks palūkojās uz daudzajām saulēm. Tās spīgojās un aizmiglojās. Gaiss bija ugunīgas mirgoņas pilns. Tuvākās virsotnes bija nozudušas šajā dīvainajā miglā, un jaunie indiāņi, kas neatlaidīgi rāpās augšā, nogrima tajā. Makens saļima, notupās sniegā un ar rokām aizsedza muti un acis.

— Celieties, iesim! — pavēlēja Smouks.

— Es nevaru pakustēties, — novaidēja Makens.

Saliecies līkumā, viņš šūpojās no vienas puses uz otru.

Smouks lēni gāja viņam klāt, tikko spēdams pakustēties un pārvarēt stingumu, kas bija pārņēmis visu ķermeni. Viņš ievēroja, ka domas ir skaidras. Tikai ķermeni bija piemeklējusi savāda liga.

— Lai viņš paliek, — pikti nomurmināja Labiskvi.

Smouks tomēr nelikās mierā: viņš uzrāva īru kājās un

pagrieza ar seju pret nogāzi, pa kuru viņiem bija jākāpj lejā. Pēc tam viņš pagrūda īru, un Makens, ar nūju bremzēdams un stūrēdams, kā bulta nozuda dimanta putekļu vizmā.

Smouks paskatījās uz Labiskvi, un viņa pasmaidīja, kaut gan tikko spēja noturēties uz kājām. Viņš pamāja ar galvu, dodams meitenej zīmi laisties lejā, bet Labiskvi pienāca tuvāk, un viņi gandrīz plecu pie pleca, pēdas desmit viens no otra, drāzās lejā cauri auksto liesmu versmainajai svelmei.

Lai kā Smouks bremzēja, viņš tomēr bija smagāks par Labiskvi un tāpēc, aizdrāzies meitenei garām, galvu reibinošā ātrumā šāvās lejā, kamēr sasniedza līdzenu, ap- gālējušu plakankalni. Te viņš sagaidīja Labiskvi, un tālāk abi gāja kopā — aizvien lēnāk un lēnāk, līdz beidzot vairs tikko kustējās. Stingums aizvien vairāk pārņēma viņus. Ar visu pārcilvēcisko gribasspēka piepūli viņi lam- patāja uz priekšu gliemeža gaitā. Makens atkal bija saļi- mis uz slēpēm, un Smouks garāmejot ar nūju piespieda viņu piecelties.

— Tagad gan mums jāapstājas, — ar pūlēm izdvesa Labiskvi, — citādi mums būs beigas. Mums ir jāapsedzas, tā saka sirmgalvji.

Viņa netērēja laiku ar mezglu raisīšanu, bet pārgrieza maisa siksnas. Smouks izdarīja to pašu, un, pēdējo reizi palūkojušies uz

nāvējošo ugunīgo miglu un neīstajām saulēm, viņi ietinās līdz acīm ādās un cieši apkampās. Pēc tam kāds uzgāzās abiem virsū, viņi izdzirdēja šņukstus un lamas, ko aprāva mokoša klepus lēkme, un saprata, ka, tuntuļodamies savās adās, viņiem blakus novēlies Makens.

Tad arī viņus sāka mocīt elpas trūkums un krūtis plosīja sauss, krampjains, nevaldāms kāss. Smouks juta, ka viņam sākas karstumi, un arī Labiskvi neklājās labāk. Klepus lēkmes kļuva ar katru stundu biežākas un mokošākas, un tikai vēlu pēcpusdienā ļaunākais bija garām. Pamazām viņiem kļuva labāk, un pārtraukumos starp lēkmēm viņi, līdz pēdējam noguruši, iesnaudās.

Bet Makenam klepus kļuva vēl stiprāks, un no īra vai- dieniem un gaudām Smouks un Labiskvi noprata, ka viņš ir bez samaņas. Reiz Smouks mēģināja nogrūst ādas, bet Labiskvi apskāva viņu abām rokām.

— Nē! — viņa lūdzās. — Nedrīkst segties nost, tā ir nāve. Atspied seju pret manu parku, elpo lēni un nerunā. Paskaties, kā es daru.

Tā viņi snauduļoja tumsā, klepus lēkmes kļuva retākas, un tomēr kāsēdami viņi ikreiz pamodināja viens otru. Pēc pusnakts Smouks nosprieda, ka Makens noklepojies pēdējo reizi. Pēc tam īrs sāka vaidēt — dobji, nepārtraukti, kā dzīvnieks.

Smouks pamodās, kad Labiskvi lūpas pieskārās viņa lūpām. Meitenes rokas bija apvijušās viņam apkārt, viņa galva gulēja uz Labiskvi krūtīm. Viņas balss, kā vienmēr, skanēja jautri. Dobjā pieskaņa tajā bija izzudusi.

— Ir diena, — viņa sacīja, mazliet paceldama ādas, kas sedza viņu sejas. — Paskaties, mīļais, ir jau diena, mēs esam dzīvi un vairs neklepojam. Palūkosimies, kas notiek mums apkārt, lai gan es varētu palikt te uz mūžīgiem laikiem. Šī pēdējā stunda bija tik jauka. Es biju nomodā un domāju, cik ļoti mīlu tevi.

— Makenu nemaz vairs nedzird, — teica Smouks. — Un kas noticis ar jaunajiem medniekiem, kāpēc viņi neatrada mūs?

Viņš atsvieda nost ādas un ieraudzīja debesīs tikai vienu parasto sauli. Pūta vēss, viegls vējiņš, solot siltākas dienas. Pasaulē atkal viss bija kā parasti. Makens gulēja uz muguras, viņa nemazgātā, ugunskuru dūmos nomelnējusī seja bija sastingusi kā marmors. Labiskvi šis skats neuztrauca.

— Paskaties! — viņa iesaucās. — Sniedze! Tā ir laba zīme.

Vajātāji nebija manāmi. Vai nu viņi bija tur, aiz pārejas, aizgājuši bojā, vai arī pagriezušies atpakaļ.

Pārtikas bija palicis tik maz, ka viņi neiedrošinājās apēst ne desmito daļu no tā, kas bija viņiem nepieciešams, ne simto daļu no tā, ko viņiem gribējās apēst, un turpmākajās dienās bēgļiem notrulinājās dzīvotgriba un viņi klīda pa izmirušajiem kalniem tādā kā sapnī.

Smouks reizēm attapās, ka skatās uz bezgala ienīstajām sniegotajām virsotnēm un nesakarīgi murmina. Un atkal, šķiet, pēc gadsimtiem, viņš atģida, ka dzird pats sevi kaut ko juceklīgi runājam. Arī Labiskvi lielāko tiesu dzīvoja kā pa murgiem. Viņi kustējās neapzināti, automātiski. Bēgļi visu laiku tiecās uz rietumiem, un visu laiku, spiezdamas pagriezties uz ziemeļiem vai dienvidiem, viņiem ceļā stājās sniegotas virsotnes vai nepārejamas kalnu grēdas.

— Uz dienvidiem izejas nav, — sacīja Labiskvi. — Vecie ļaudis to zina. Jāiet uz rietumiem, tikai uz rietumiem.

Vajātāji vairs nebija redzami, toties uz papēžiem mina bads.

Kādu dienu atkal kļuva auksts un sāka bagātīgi snigt, taču tas bija nevis sniegs, bet ledus kristāli smilšu graudiņa lielumā. Sniga visu dienu un visu nakti un vēl trīs dienas un trīs naktis. Paiet nevarēja, kamēr sniegs nebija pavasara saulē pakusis un pārklājies ar salumu, un viņi, ietinušies ādās, gulēja, atpūtās un tāpēc ēda vēl mazāk nekā parasti. Viņu pārtikas devas bija tik niecīgas, ka neremdēja izsalkuma sāpes, kas vairāk mocīja smadzenes nekā kuņģi. Un Labiskvi, niecīgās porcijas garšas satracināta, šņukstēdama, kaut ko murmināda un kā zvērēns aiz prieka spiegdama, badīgi sabāza mutē visu rītdienas devu.

Un tad Smouks ieraudzīja kaut ko apbrīnojamu. Gaļas garša palīdzēja Labiskvi atgūties. Viņa izspļāva kumosu un ar cieši sažņaugtu dūri no visa spēka iesita pa savu nogrēkojušos muti.

Un vēl daudz apbrīnojama Smoukam bija lemts redzēt tajās dienās. Pēc ilga sniegputeņa sacēlās viesulis, kas sagrieza vieglās, sausās pārsliņas virpulī, kā samums savērpj smiltis. Augu nakti neremdējās sniega vētra, un, kad atausa skaidra, vējaina diena, Smouks, galvai reibstot, asaru pilnām acīm skatījās uz to, kas bija šķitis kā sapnis. Visapkārt slējās klinšu smailes, augstākas un zemākās, gan vientuļas kā sargkareivji, gan vairākas kopā kā uz padomi sapulcējušies titāni. Un katras smailes virsotnē, kā platas liesmas tiekdamās pretī debess zilgmei, plandījās jūdzēm gari pienbalti, miglaini gaismas un ēnu mijas izrakstīti, saulstaru sudraba caurausti sniega karogi.

— Man pašam bija redzēt lemts, kā dievs nāk visā spožumā, — Smouks nodziedāja, skatīdamies uz vēja plivinātajiem sniega putekļu autiem, kas laistījās zīdainā gaismā.

Smouks skatījās un skatījās, bet karogotās virsotnes nenozuda, un vēl tad, kad Labiskvi apsēdās uz ādām, tas viņam šķita kā sapnis.

— Es sapņoju, Labiskvi, — viņš sacīja. — Paskaties, Vai tev nerādās tas pats sapnis?

— Tas nav sapnis, — meitene atbildēja. — Sirmgalvji stāstīja man arī par to. Drīz sāks pūst silti vēji, mēs paliksim dzīvi un sasniegsim savu mērķi rietumos.

Smouks nošāva sniedzi, un viņi sadalīja to. Ielejā, kur sniegā

stāvošiem vītoliem jau bija sākuši blīzt pumpuri, viņš nošāva zaķi. Kādu citu reizi viņš nomedīja izkāmējušu balto zebieksti. Vairāk medījuma viņiem negadījās, tikai vienu reizi pusjūdzi augstu viņi redzēja meža pīļu kāsi aizlidojam uz rietumiem, uz Jukonu.

— Zemākajās ielejās jau ir vasara, — teica Labiskvi. — Drīz vasara būs arī te.

Labiskvi seja bija novājējusi, turpretī lielās, mirdzošās acis kļuvušas vēl lielākas un spožākas, un, kad meitene skatījās uz Smouku, viņu pārvērta mežonīgs, pārdabisks skaistums.

Dienas kļuva garākas, un sniegs sāka plakt. Sērsna katru dienu kusa, katru nakti sasala no jauna, bēgļi gāja agri no rīta un vēlu vakarā, bet dienas vidū bija spiesti palikt uz vietas un atpūsties, tāpēc ka kūstošā ledus garoza nespēja izturēt viņu svaru. Kad Smouku piemeklēja sniega aklums, Labiskvi apsēja ap vidu siksnu un vilka viņu. Bet, kad meitene pati kļuva akla, Smouks, apsējis ap vidu siksnu, savukārt vilka viņu. Izsalkuma mocīti, viņi kā sapnī klambāja uz priekšu pa šo pavasara jausmu skarto kailo zemi, kur viņi bija vienīgās dzīvās būtnes.

Lai cik nomocījies bija Smouks, viņš gandrīz vai baidījās aizmigt — tik šaušalīgus un rūgtus sapņus viņš redzēja šajā neprātīgajā nokrēslas zemē. Vienmēr viņam sapņos rādījās ēdiens, vienmēr tas bija viņam pie pašām lūpām, un pēdējā brīdī ļaunais sapņu pavēlnieks atņēma viņam to. Viņš rīkoja pusdienas saviem Sanfrancisko laiku draugiem, pats, ēstgribas mocīts, nepacietīgi vadīja visus sagatavošanas darbus, pats greznoja galdu ar tumši sarkanu lapu ieskautiem rudens vīnogu ķekariem. Viesi ieradās ar nokavēšanos, un, kamēr Smouks sasveicinājās ar viņiem un visi mētājās ar asprātībām, viņu mocīja viena vienīga vēlēšanās — ātrāk tikt pie galda. Viņš, neviena nepamanīts, zogas pie galda, pagrābj sauju melnu ienākušos olīvu un pagriezies ierauga citu viesi. Pārējie ielenc viņu, atkal iet vaļā smiekli un joki, bet Smouks pa to laiku gandrīz vai zaudē prātu, domādams par dūrē sažņaugtajām gatavajām olīvām.

Viņš rīkoja daudzas tādas pusdienas un vienmēr palika tukšā. Viņš piedalījās Gargantijas cienīgās dzīrēs, kur viesu bari locīja iekšā neskaitāmus veselus izceptus vēršus, raudami tos no vērsmojošām bedrēm un ar asiem nažiem griezdami biezas kūpošas gaļas šķēles. Smouks stāvēja, muti atplētis, un no apakšas skatījās uz garās rindās saliktiem tītariem, ko pārdeva veikalnieki baltos priekšautos. Un visi pirka tītarus, tikai ne Smouks, kas, joprojām muti atplētis, stāvēja un kā piekalts nevarēja tikt pāri ļaužu pilnajai ielai. Vai arī viņš atkal ir puisēns un, augstu pacēlis karoti, sēž pie lieliem maizes un piena traukiem. Viņš pa kalnu ganībām dzinās pakaļ tramīgām telēm, gadsimtiem ilgi veltīgi pūlēdamies dabūt to pienu, smirdošās apakšzemes ejās kāvās ar žurkām ēdiena atlieku un atkritumu dēļ.

Jebkura barība darīja Smouku traku, viņš klīda pa plašiem staļļiem, kur jūdzēm garos steliņģos stāvēja nobarojušies zirgi, un meklēja, bet neatrada siles, kur tiem ber klijas.

Tikai vienu pašu reizi sapnis nepiekrāpa viņu. Cietis kuģa katastrofā vai izsēdināts neapdzīvotā salā, viņš izbadējies cīnās ar Klusā okeāna lielajiem viļņiem, plēš nost no klintīm gliemenes un nes malā, kur bēgums atstājis visādas sausas atmešņas. Viņš sakur no tām uguni un liek uz oglēm savu dārgo guvumu. No gliemenēm paceļas tvaiks, un vāki atsprāgst vaļā, atsedzot laša krāsas mīkstumu. Viņš zina, ka ēdiens ir gatavs un te nav neviena, kas varētu izraut kumosu viņam no mutes. «Beidzot,» viņš sapnī domā, «sapnis piepildās.» Šoreiz viņš paēdīs. Un tomēr, lai cik pārliecināts Smouks ir, viņš šaubās un ir sagatavojies, ka neizbēgami nāks vilšanās. Beidzot karstais, sulīgais laša krāsas mīkstums ir viņam mutē. Zobi sacērtas kopā. Viņš ēd! Brīnums ir noticis! Pārsteigums uzmodināja Smouku. Viņš pamodās tumsā, gulēdams uz muguras, un dzirdēja, ka murmina, spiedz un krekšķ no prieka. Viņa žokļi kustējās, mutē bija gaļa. Viņš gulēja mierīgi, un drīz vien sīki pirksti pieskārās viņam pie lūpām un mutē ieslīdēja mazs gaļas gabaliņš. Un laikam ne tik daudz tāpēc, ka Smouks vairs neēda, bet gan tāpēc, ka viņš sadusmojās, Labiskvi sāka rūgti raudāt un šņukstēja viņa skavās tik ilgi, kamēr aizmiga. Bet % viņš gulēja neaizmidzis un brīnījās par sievietes mīlestību un dvēseles noslēpumu.

Un tad izbeidzās pēdējie pārtikas krājumi. Augstās virsotnes palika aiz muguras, pārejas kļuva lēzenākas, un viņiem daudzsološi pavērās ceļš uz rietumiem. Taču arī bēgļu spēki bija galā, un, palikuši bez pārtikas, viņi drīz vien kādu rītu netika vairs augšā. Smouks kaut kā piecēlās, nokrita un rāpodams mēģināja sakurt uguni. Turpretī Labiskvi pūliņi bija veltīgi: viņa ikreiz saļima, zaudējusi pēdējos spēkus. Smouks noslīga viņai blakus, vārgi pasmaidīdams par to, ka viņš kā uzvilkts cenšas iededzināt nevienam nevajadzīgu ugunskuru. Nebija jau ko gatavot, un diena arī bija silta. Egļu zaros šalca maigs vējiņš, un visur zem kūstošā sniega čalināja neredzamas urdziņas.

Labiskvi gulēja nekustīgi, gandrīz bez elpas, un Smoukam bieži vien likās, ka viņa jau mirusi. Pēcpusdienā viņu iztraucēja no miega vāveres šmaukstināšana. Vilkdams smago šauteni, viņš gumzāja pa ūdeņaino sniegu. Viņš gan rāpoja, gan cēlās kājās un, paspēris soli uz vāveres pusi, krita un nostiepās garšļaukus, bet dzīvnieciņš tikai dusmīgi šmaukstināja un nesteigdamies, it kā karsinādams Smouku, bēga prom. Viņam nebija spēka ātri izšaut, bet vāvere nevienu mirkli nesēdēja mierā. Dažbrīd Smouks nokrita kūstošajā sniegā un raudāja no nespēka. Citreiz dzīvības uguntiņa gandrīz vai apdzisa un pār Smouku sagruva tumsa. Viņš nezināja, cik ilgi nogulējis nesamaņā, bet, kad, drebēdams no aukstuma, pamodās, bija jau vakars — un

slapjās drēbes bija piesalušas pie sērsnas. Vāvere bija nozudusi, un Smouks ar pēdējiem spēkiem aizvilkās atpakaļ pie Labiskvi. Viņš bija tik vārgs, ka visu nakti nogulēja kā nedzīvs un nekādi sapņi netraucēja viņu.

Saule jau bija uzlēkusi, tā pati vāvere šmaukstināja zaros, kad Labiskvi rokas pieskāriens pamodināja Smouku.

— Uzliec roku man uz sirds, mīļais, — viņa sacīja skaidrā, bet tikko sadzirdamā, it kā tālā, tālā balsī. — Manā sirdī ir mīlestība, un tu to turi savā rokā.

Likās, bija pagājis krietns laiks, iekams viņa atkal ierunājās:

— Iegaumē, ka uz dienvidiem ceļa nav. Briežu ļaudis to labi zina. Rietumos… tur ir izeja… tu gandrīz jau esi sasniedzis to … tu sasniegsi…

Smouku atkal pārņēma nāves miegam līdzīgs stingums, bet Labiskvi vēlreiz pamodināja viņu.

— Noskūpsti mani uz lūpām, — viņa teica. — Noskūpsti, lai es varu mirt.

— Mēs mirsim kopā, mīļotā, — viņš atbildēja.

— Nē. — Ar gandrīz nemanāmu rokas kustību meitene lika Smoukam noklust, un, lai gan viņas balss bija tikko sadzirdama, Smouks tomēr saklausīja katru vārdu. Pataustījusi parkas kapuci, Labiskvi izvilka no tās un ielika viņam rokā maisiņu. — Bet tagad noskūpsti mani, mīļais. Noskūpsti mani uz lūpām un uzliec roku man uz sirds.

Viņi saplūda ilgā skūpstā, un Smouku atkal apņēma tumsa, bet, atguvis samaņu, viņš saprata, ka ir palicis viens un ka viņam ir jāmirst. Viņš gurdi priecājās, ka drīz jāmirst.

Smouks juta zem rokas maisiņu. Domās pasmaidījis par savu ziņkāri, viņš parāva auklu un attaisīja maisiņu. No tā izbira ēdamā drupačas. Nebija gabaliņa, ko viņš nepazītu, — to visu Labiskvi bija nozagusi pati sev: sen, jau tad, kad Makens bija pazaudējis miltu maisu, pietaupītas maizes druskas, iekosti brieža gaļas kancīši un atgriezumi, nieru tauku krumsliņas, zaķa pakaļkāja, pat neaiztikta, baltās zebiekstes pakaļkāja un daļa no priekškājas, sniedzes kājiņas un spārniņš, ko Labiskvi bija tikai iekodusi, — nožēlojamas paliekas, traģiski atteikšanās un ziedošanās pierādījumi, kumosi, kurus briesmīgajam izsal- kurnam bija nozagusi viņas neizmērojami lielā mīlestība.

Neprātīgi iesmējies, Smouks visu to izgrūda sniegā un atkal iegrima nemaņas tumsā.

Viņš redzēja sapni. Jukona bija izžuvusi. Viņš klīda pa tās atsegto gultni starp dubļainām peļķēm un ledus sa- dragatām klintīm, uzlasīdams prāvus zelta tīrradņus. To smagums jau sāka Smouku nogurdināt, kad viņš atklāja, ka tīrradņi ir ēdami. Un viņš kāri ēda tos.

Galu galā kāda jēga ir zeltam, ko cilvēki vērtē tik augstu, ja no tā nevar paēst?

Kad Smouks pamodās, bija pienākusi jauna diena. Apziņa bija dīvaini skaidra. Skatienu vairs neaizsedza migla. Viņš vairs nejuta pazīstamo dreboņu visā ķermenī. Dzīvības sula dzīslās likās dziedam, it kā tajās būtu ieplūdis pavasaris. Svētlaimīga sajūta pārņēma viņu. Smouks pagriezās, lai pamodinātu Labiskvi, ieraudzīja viņu un atcerējās visu. Viņš ar acīm meklēja sniegā izmētātās ēdiena atliekas. Tās bija pazudušas. Un viņš saprata, ka tie bijuši viņa murgu, viņa sapņa tīrradņi. Murgos un sapnī Smouks bija pieņēmis dzīvības upuri no Labiskvi, kas bija ielikusi viņam rokā savu sirdi un atvērusi viņam acis uz sievieti un tās dvēseles noslēpumu.

Viņš jutās pārsteigts, ka var tik viegli kustēties, bija izbrīnījies, ka pietiek spēka aizvilkt ādās ievīstīto ķermeni līdz saulei atsegtajai nogāzei, ar cirvi pakapāt atkusušās smiltis un apbedīt Labiskvi zem nogruvuma.

Trīs dienas Smouks, palicis bez kripatas ēdamā, vilkšus vilkās uz rietumiem. Trešajā dienā viņš nokrita zem vientuļas egles, kas auga lielas, no ledus jau brīvas upes krastā, un saprata, ka tā ir Klondaika. Iekams Smouku pieveica aizmirstība, viņš paguva atraisīt savu nesamo, atvadīties no spožās pasaules un ietīstīties segās.

Viņu uzmodināja miegaina čirpstēšana. Bija jau krēsla. Egles zaros viņam virs galvas uz naktsguļu bija apmetušies baltie rubeņi. Skaudrais izsalkums lika viņam bez kavēšanās rīkoties, bet viņa kustības bija bezgala lēnas. Pagāja piecas minūtes, iekams viņam izdevās pielikt šauteni pie pleca, un vēl piecas minūtes pagāja, iekams Smouks, guļot uz muguras un tēmējot taisni uz augšu, beidzot nospieda mēlīti. Viņš netrāpīja. Neviens putns nenokrita, bet neviens ari neaizlaidis. Tie samiegojušies bezjēdzīgi knosījās un čabinājās. Smoukam sāpēja plecs. Otrs šāviens neizdevās tāpēc, ka, nospiežot mēlīti, viņš netīšām sarāvās aiz sāpēm. Vienā no trim pēdējām dienām viņš, jādomā, bija nokritis un sasitis plecu, kaut gan neatcerējās, kā tas noticis.

Rubeņi nebija aizlidojuši. Smouks vairākkārt salocīja segu un iebāza to starp labo roku un sānu. Atspiedis šautenes laidi pret šo ādu vīsteni, viņš izšāva vēlreiz, un no koka nokrita putns. Smouks badīgi paķēra medījumu, bet tas bija palicis tikpat kā bez gaļas. Lielkalibra lode bija atstājusi tikai saņurcītu spalvu pinkuli. Tomēr rubeņi nebija aizspurguši, un viņš nosprieda tā: ja jau šaus, tad nekur citur kā tieši galvā. Tagad viņš tēmēja tikai galvā. Viņš lādēja vienā lādēšanā. Nošāva garām … Trāpīja, un muļķa rubeņi, kam bija slinkums laisties prom, kā lietus krita viņam virsū, Smouks laupīja putniem dzīvību, lai varētu remdēt savu izsalkumu un paliktu dzīvs. To bija deviņi, un beidzot viņš nogrieza galvu devītajam, pēc tam gulēja, smējās un

raudāja, pats nezinādams, kāpēc.

Pirmo rubeni viņš apēda jēlu. Pēc tam viņš apgūlās un aizmiga, un šī apēstā dzīvība atdeva dzīvību viņam. Nakts vidū Smouks, izsalkuma mocīts, pamodās, un viņam jau pietika spēka sakurt uguni. Līdz pašai rītausmai viņš cepa rubeņus un ēda, ar ilgi dīkā stāvējušajiem zobiem saberzdams miltos trauslos kauliņus. Pēc tam viņš visu dienu gulēja, pamodās nakts vidū un atkal gulēja, kamēr saule pamodināja viņu.. «

Smouks pārsteigts ieraudzīja, ka uguns jautri sprēgā, aprīdama tikko piemestus žagarus, un ka malā uz oglēm, garaiņus laizdama, stāv nokvēpusi kafijkanna. Pie ugunskura izstieptas rokas attālumā sēdēja Mazais, kūpināja no ietinamā papīra satītu smēķi un uzmanīgi vēroja draugu. Smouka lūpas sakustējās, bet rīkle likās aizžņaugta, un asaras draudēja nosmacēt viņu. Smouks izstiepa roku pēc papirosa un dziļi ievilka dūmus vēl un vēlreiz.

— Ilgi neesmu smēķējis, — viņš beidzot ierunājās klusā, rāmā balsī. — Ļoti ilgi.

— Ēdis arī neesi, tas pēc skata redzams, — rūcīgi piemetināja Mazais.

Smouks pamāja ar galvu un parādīja uz visapkārt izmētātajām rubeņu spalvām.

— Nesen paēdu, — viņš teica. — Zini, es labprāt iedzertu tasi kafijas. Droši vien būšu aizmirsis tās garšu. Plāceņu un speķa garšu arī.

— Un pupas? — kārdinādams ievaicājās Mazais.

— Tās laikam garšotu debešķīgi. Es jūtu, ka atkal esmu pamatīgi izgribējies ēst.

Kamēr viens gatavoja ēst, bet otrs ieturēja maltīti, viņi īsos vārdos pastāstīja, kas ar katru noticis pēc viņu izšķiršanās.

— Klondaikā ledus vairs nebija drošs, — beigās teica Mazais, — mums vajadzēja nogaidīt, kamēr tas izies. Divas laivas, vēl seši vīri — īsti ķeneri, tu jau viņus pazīsti — un visa vajadzīgā mantība … Gājām žiberīgi, vietām stūmāmies ar kārtīm, vietām vilkām pa sausumu. Bet krācēs būtu iestrēguši uz veselu nedēļu. Tur es atstāju puišus, lai velk laivas pāri klintīm. Man bija tāda nojauta, ka jāpasteidzas. Tā nu es sakrāmēju maisā ēdamo un gāju. Es zināju, ka atradīšu tevi tikko pie dzīvības.

Smouks pamāja ar galvu un cieši paspieda Mazajam roku.

— Labi, sāksim iet, — viņš teica.

— Ej ellē! — sašuta Mazais. — Mēs nekustēsim ne no vietas. Tev pāris dienu ir jāatpūšas un jāuzbarojas.

Smouks pašūpoja galvu.

— Kaut tu redzētu pats sevi! — sacīja Mazais.

Skats nebija nekāds patīkamais. Vietās, kur Smoukam

seja nebija noaugusi ar bārdu, tā no vairākkārtējas apsaldēšanas bija melni sārta un kreveļaina. Vaigi bija iekrituši, un pat caur bārdu zem izspīlētās ādas varēja saredzēt zobus. Kauli uz pieres un ap dziļi iedubušajām acīm bija it kā ar bungu ādu apvilkti, pinkainā bārda, kam vajadzēja būt zeltainai, bija pie ugunskuriem apsvilusi un vienos kvēpos.

— Liecies nu mierā! — teica Smouks. — Man ir jāiet.

— Bet tu tak esi nespēcīgs kā zīdainis. Tu nevari paiet. Un kāpēc tāda steiga?

— Mazais, es eju pēc tā, kas ir visdārgākais Klondaikā, un nevaru gaidīt. Tas ir viss. Sāc kravāties. Tā ir dārgākā manta visā pasaulē. Tā ir dārgāka par zelta ezeriem un zelta kalniem, dārgāka par piedzīvojumiem, gaļas ēšanu un lāču šaušanu.

Mazais sēdēja, iepletis acis no brīnumiem.

— Dieva dēļ, ko tas nozīmē? — viņš aizsmakušā balsī jautāja. — Vai tu neesi sajucis prātā?

— Nē, ar mani viss ir kārtībā. Varbūt cilvēkam ir jāpadzīvo ar tukšu vēderu, lai viņam atvērtos acis. Lai nu kā, bet es esmu redzējis kaut ko tādu, ko nebiju varējis pat nosapņot. Es zinu, kas ir sieviete … tagad zinu.

Mazais pavēra muti, viņa lūpas savilkās izsmējīgā smaidā, arī acis smējās.

— Lūdzu, nevajag, — mierīgi sacīja Smouks. — Tu nezini, bet es zinu.

Mazais savaldījās, un joks palika neizteikts.

— ITa, man nemaz nav jāmin, es tāpat zinu, kā viņu sauc. Visi aizgāja nosusināt Pārsteigumu ezeru, bet Džoja Gastela nekust. Kvern Dausonā un gaida, kad es aizvedīšu tevi. Bet, ja neaizvedīšu, viņa apzvērēja pārdot visu, kas viņai ir, nolīgt veselu armiju mednieku, doties uz Briežu zemi un izšķetināt zarnas vecajam Snesam un visai viņa bandai. Un, ja tu maķenīt pacietīsies, es sakravāšu mantas un iešu tev līdzi.

SATURS

SMOUKS UN MAZAIS
Mazais vīriņš. Tulk. 0. Sarma…… ,129
Kā kāra Kaltušu Džordžu. Tulk. 0. Sarma . . , 145
Dieva misēklis. Tulk. 0. Sarma…… ,161
Jandāliņš ar olām. Tulk. O. Sarma 180
Tralā ciems. Tulk. O. Sarma…… 202
Sievietes dvēseles noslēpums. Tulk. O. Sarma . , 225